

ΜΙΜΟΖΑΣ ΜΑΥΡΟΜΜΑΘΗ - ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΜΕΝΑΡΔΟΥ

IIIII I IIIII IIIII IIIII IIIII I I I
I I I I I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I I I I I I

IIIII I I I I I I I I
I I II II I I II I
I I I I I I I I I I
I I I I I III I I I
I I I I I I I II
I I I I I I I I
I I I I III I I

IIIII I IIIII IIII IIII IIIII I
I I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I I

Θεατρικός Διάλογος
Τρίπρακτο σκέτς με τρία πρόσωπα

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ
2000 - 2001
ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2002

ΜΙΜΟΖΑΣ ΜΑΥΡΟΜΜΑΘΗ - ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΜΕΝΑΡΔΟΥ

IIIIII I I
I I I I
I I I I I
I I I I I
I I I I I
I I I I I

IIIIII IIIII IIIII IIIII I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I
IIIIII I IIIII I IIIII I I I

IIIIII I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I

IIIIII I IIIII IIIII IIIII I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I
I I I I I I I I I I I I

Θεατρικός Διάλογος Τρίπρακτο σκέτς με τρία πρόσωπα

Φίλε ἀναγνώστη,

Ἐγεννήθηκα στὴ Λεμεσό, ἔφυγα τριῶν χρονῶν ἀπὸ τὴν Κύπρο καὶ ὕστερα ἐρχόμουν μόνο κάθε μερικὰ χρόνια τὸ καλοκαίρι. Τὴν τελευταία φορὰ πού ἤρθα προπολεμικά, ἔχοντας τελειώσει πιά καὶ τὸ στρατιωτικό μου, πέρασα τρεῖς τέσσερις ἐβδομάδες στὴ Μονὴ τοῦ Μαχαιρᾶ, ὅπου ἐγνώρισα καὶ ἓνα μικρὸ χαριτωμένο κοριτσάκι μὲ κατάμαυρα μάτια, οὔτε δέκα χρονῶν, πού τοῦ ἔλεγα παραμύθια... Μετά, ἄρρηστος νὰ ξανάρθω στὴν Κύπρο, κι' ἄμα ἤρθα ὕστερα ἀπὸ πενήντα χρόνια, παλποῦς πιά μ' ἐγγόνια, ξαναβρῆκα ἐκεῖνο τὸ κοριτσάκι γιαγιά καὶ μάλιστα πολὺ ἀξιοσέβαστη. Γιατὶ αὐτὴ ἦ κυρία, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ τὴν ἠθοπλαστικὴ ἐπίδραση τῶν παραμυθιῶν μου καὶ τὸ λαμπρὸ παράδειγμα τοῦ ἀφηγητῆ τους, θεωρεῖται ἀπὸ ὄλους διαμάντι.

Καὶ νὰ πῶς ἔγινε ἡ συνάντησή μας.

Ἐνα ἀπόγευμα, ἡ ὥραία αὐτὴ κυρία, νέα, βεβαίως, ὅπως ὄλες οἱ ὥραϊες κυρίες, ἐπῆγε ἐπίσκεψη σὲ μιὰ φίλη της, ὅπου ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους γνωστοὺς συνηθισμένους ἐπισκέπτες εἶδε καὶ ἓνα σεβαστὸ ἀσπρομάλλη ἐβδομητάρη, πού τῆς τὸν παρουσίασαν γιὰ παλιὸ γνωστὸ της· γιατί κάποτε, λέει, τίς εἶχε συναντήσει, ἐκείνην καὶ τὴ μικρότερη ἀδερφή της σὲ κάποια ἐξοχὴ, ὅπου ἔκανε χάξι, νέος καθὼς ἦταν, νὰ ἀστειεύεται μὲ τὰ δυὸ μικρὰ κοριτσάκια. Ἐγώ, μόλις μοῦ τὴν παρουσίασαν σ' αὐτὴ τὴν ἐπίσκεψη, τὴν θυμῆθηκα, ἔβαλα τὰ γέλια καὶ ἄρχισα νὰ τῆς μιλῶ ἀμέσως στὸν ἐνικό ἀναφέροντάς της διάφορα παλιά. Μὰ ἡ μικρὴ κυρία μας εἶδεν ἔμπρός της τὴν ἐντελῶς ἀγνωστὴ της βέβαια φυσιογνωμία ἐνός φαλακροῦ ἀσπρομάλλη. Ὅσο κι' ἂν θυμῆθηκε κι' ἐκείνη πῶς στὴν ἐξοχὴ τοῦ Μαχαιρᾶ ἓνας νέος τῆς ἔλεγε παραμύθια, τώρα ὁμως ἔβλεπεν ἔμπρός της ἓνα σεβάσμιο γέρο, πού καθόλου δὲν τῆς ἐρχότανε νὰ τοῦ ἀπαντᾷ κι' ἐκείνη στὸν ἐνικό. Αὐτὸ πολὺ μὲ διασκέδαζε καὶ κάθε τόσο τῆς ἔλεγα: «Μὰ τώρα στὸν πληθυντικὸ θὰ μοῦ μιλᾷς; Ἐ, Κυρίε ἐλέησον!». Ὅμως ἐκείνη μὲ κοίταξε καλὰ καλὰ καὶ στοχαστικά – ἀκόμα θυμοῦμαι πῶς μὲ κοίταξε – προσπαθώντας νὰ μαντέψη τί λογῆς ἄνθρωπος ἦταν αὐτὸς ὁ ἀγνωστος πού ξεφύτρωσε ξαφνικὰ κειπέρα γιὰ πολὺ γνωστὸς της.

Λίγο λίγο ὁμως ὁ τόνος τῆς φωνῆς μου, κι' ἄς μὴν εἶχε πιά καμιὰ νεανικὴ φρεσκάδα, κι' ὁ τρόπος τῆς ὁμιλίας μου, πού ἔμενε ἀμετάβλητος, τῆς ξύπνησαν σιγὰ σιγὰ κάτι παιδικές ἀναμνήσεις... Τὸ γέλιο μου τῆς θύμισε τὰ παιδικὰ μας γέλια τότε... τότε πού μοῦ ἄρρεσε ὅσο μπορούσα νὰ γελῶ καὶ νὰ παίρνω κάθε τι ἀπὸ τὴν εὐθυμὴ πλευρά του κι' ὄλο ἀστειεύομουν μαζί τους. Οἱ παλιές ἐντυπώσεις, οἱ παλιές παραστάσεις ζωντάνεψαν στὸ ὑποσυνείδητο κι' ἀνέβηκαν στὴν ἐπιφάνεια. Τότε ἄρχισε νὰ νοιώθω κι' ἐκείνη τὴν παλιὰν ἀνέμελην οἰκειότητα μὲ αὐτὸν τὸν γελαστὸ γέρο πού πάσχιζε νὰ διατηρήσῃ τὸ παιδικὸ του γέλιο, τὸ τόσο γνωστὸ της. Ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή ξαναγίναμε κι' οἱ δυὸ ὅπως τότε στὸ Μαχαιρᾶ.

Ἐνόμισα λοιπὸν πῶς τὴν τόσο ἀσυνήθιστην αὐτὴ περίπτωσιν θὰ ἔπρεπε, ἀναγνώστη μου, νὰ τὴν παρουσιάσω, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὴ γενικεύσω· νὰ παρουσιάσω καθαρὰ μόνον τίς δικές μας ἐντυπώσεις, σὲ ἐντελῶς προσωπικὸ πλαίσιο. Εἶπα τὴν ἰδέα μου αὐτὴ καὶ στὴ γιαγιά, συμφώνησε κι' ἐκείνη, κι' ἀποφασίσαμε νὰ ποῦμε σὲ ὄλους ξεκάθαρα τὰ αἰσθήματά μας. Δηλαδή τὰ αἰσθήματα τοῦ καθενός μας. Γιατὶ ὅσο ἀμοιβαία καὶ ἂν ἦταν ἡ συμπάθειά μας, δὲν εἶχαμε τίς ἴδιες ἀντιδράσεις, ἐξ αἰτίας τῆς διαφορᾶς τῆς ἡλικίας, τοῦ φύλου καὶ τῆς ἰδιοσυγκρασίας μας. «Ἄμ δὲν εἶν' οἱ καρδιές ὄλες τὸ ἴδιο καμωμένες», λέει ὁ Ἄττικ. Γι' αὐτὸ θὰ ποῦμε πρῶτα κάτι γιὰ τὸ χαρακτῆρα μας καὶ μετὰ γιὰ τὰ αἰσθήματά μας, τὸν ἀγνὸ πλατωνικὸ ἔρωτα τοῦ ἐνός, τὴν ἀγνή φιλία τῆς ἄλλης – πού γιὰ νὰ μὴν ἀπογοητευθῶ ἐντελῶς μὲ ἄφησε νὰ τὴν θεωρῶ ἔρωτικὴ φι-

λία, ἀμιτιέ ἀμουρέζ, καί νά τήν ὀνομάζω κι' ἐκείνην καμιὰ φορὰ Μοῦσα μου... καί νε-
ραΐδα.

Ἡ συνεργασία μας μέ τήν κυρία Μιμόζα Μανρομμάτη ἦταν ἐγκαρδιώτατη· σέ τί-
ποτε δέ διαφωνήσαμε. Καθένας μας παρουσίασε τὸ χαρακτήρα τοῦ ἄλλου ὅπως τὸν
κατάλαβε. Μὰ μέ τὴ λαμπρὴ ἰδέα πού εἶχε ὁ καθένας γιὰ τὸν ἄλλο, δημιουργήσαμε ἕνα
ἔργο γεμάτο ἐγκώμια γιὰ μᾶς τοὺς ἴδιους – πρᾶγμα πολὺ ἀσυνήθιστο. Ὅμως κανένας
δὲν παραδεχόταν νὰ ἀφαιρέση ἀπὸ τὴν περιγραφή τοῦ ἄλλου κάτι πού πίστευε πὼς
τοῦ ἀνήκει δικαιοματικά.

Ἔτσι μιὰ μόνο λύση ἀπομένει, καλέ μου φίλε, νὰ φανῆς ἐσὺ σ' αὐτὸ πολὺ συγ-
γνωμονικὸς καί σέ παρακαλῶ θερμὰ νὰ τὸ κάμης.

Μὰ ἐπειδὴ μέ τήν ἀλληλογραφία τὸ ἔργο ἐβράδυνε, τὸ Πάσχα τοῦ 1981 ἡ Μοῦσα
μου μᾶς ἔδωσε τὴ μεγάλη χαρὰ καί ἦρθε στὸ σπίτι μας στὴν Ἀθήνα γιὰ λίγες ἡμέρες
καί τὸ τελειώσαμε.

Μὰ ὕστερα οἱ δικοί μου δὲν ἤθελαν νὰ τὴν ἀφήσουν νὰ φύγει.

Τότε ξαναζήσαμε κυριολεκτικὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μαχαιρᾶ. Ἦταν ἕνα ἀληθινὸ
θαῦμα. Δέ θυμοῦμαι στὴ ζωὴ μου πιὸ χαρούμενες μέρες. Δὲν κάναμε ἄλλο παρὰ νὰ γε-
λοῦμε σὰν παιδιά. Ἐγὼ πού ποτέ μου δὲν εἶχα γράψει λυρική ποίηση, ἔφτασα νὰ γρά-
ψω, τώρα στὰ χρόνια μου, θερμὰ τετράστιχα, ὅπως ἔγραφεν ὁ πατέρας μου φοιτητής!
Ἴδού:

Ἄγνωστη Μοῦσα γνώρισα, οὐράνια τιμημένη.

Μιὰ Μοῦσα ἀγάπης μυστικῆς· πού ὀλόθερμη τὴ στέλλει,
μὰ ὅποιος τὴ νοιώσει τίποτε νὰ πῆ γι' αὐτὴν δέ θέλει
καί τὴν φυλάει μέσ' τὴν καρδιά βαθεῖα βαθεῖα κρυμμένη.

Καί τότε κατάλαβα πόσο μεγάλο λάθος ἔχομε νομίζοντας πὼς ὁ ποιητής πάντα
γεννιέται! Ὅχι! Δὲν εἶναι ἀπαραίτητο. Κάποτε ὁ ποιητής γίνεται... γίνεται ἅμα συν-
αντῆσει τὴ Μοῦσα του. Φτάνει αὐτὸ βέβαια νὰ τοῦ τύχη στὴν ὥρα του. Ἔς γόνυ χλω-
ρόν. Ἐγὼ ἂν εἶχα συνταιριασθῆ μετὰ τὴ Μοῦσα μου ἀπὸ νέος, θὰ εἶχα γράψει μπαλά-
ντες, ὅπως ὁ Οὐὼλτερ Σκότ καί ρουμπαγιὰτ σὰν τὸν Ὁμάρ Κχαγιὰμ. Ἐνῶ τώρα μό-
λις καταφέρνω νὰ σκαρῶνω κάτι παρακατιανά.

Νὰ γιὰ παράδειγμα ἕνα ρουμπαῖ μου, γραμμένο τώρα:

Θαῦμα τῆς Μεγαλόχαρης ζήτησα καί προσμένω·
γιὰ τὴ μικρὴν ἀγάπη μου γονατισμένος μένω·
ὅμως τῆς κράτησα κρυφὸ τὸ κλάμα μου γιὰ κείνη -
νεανικὸ τῆς ταίριαζε, τὸ χύνω γερασμένο.

Νὰ καί μιὰ μπαλάντα μου, τωρινὴ βέβαια κι' αὐτὴ:

Κάποτ' ἕνα παλληκάρι εἶχεν ὁμορφὴ συνήθεια
στὰ παιδάκια π' ἀγαποῦσε νὰ τοὺς λήη παραμύθια.
Μ' ἀπ' τὰ τόσα παραμύθια μέ τὰ χρόνια βγῆκεν ἕνα,
πού 'χε μόνο μιὰ νεράϊδα κι' ἄλλο ξωτικὸ κανένα.

Κι' ἐρωτεύθηκεν ὁ γέρος – τ' εἶχε πιά ὁ νιὸς γεράσει –
τὴ νεράϊδα πού θαρροῦσε πὼς ἐκεῖνος εἶχε πλάσει,

λαχταρώντας νύχτα μέρα νὰ βρεθῆ στὴ συντροφιά της,
μοναχὰ νὰ τὴν ἀκούη καί νὰ βλέπη τὴ θωριά της·

Κι' ἄς ἐγνώριζεν ὁ δόλιος, ἀπ' τὰ τόσα παραμύθια,
ἀκατάλυτη πὼς εἶναι στίς νεράϊδες συνήθεια
κάθε ἄντρα πού τις βλέπει νὰ τοῦ παίρνουν τὰ μυαλά του
καί νὰ μὴ ξαναγυρῶν κείνος πιά στὰ συγκαλά του.

(Τὶ μὴν ἔχοντας στὰ στήθη μιὰ καρδιά πού νὰ χτυπᾷ,
ν' ἀγαπήσουν δέ μποροῦνε.) Μ' ἀπ' τὴν τόση ἐμπιστοσύνη
τὸν συμπάθησε ἡ δική του καί ὑπόσχεση τοῦ δίνει
μιὰ στοργή της νὰ 'χη πάντα, ὅπως ἂν τὸν ἀγαπᾷ.

Κι' Ἐκείνη; Ἄ! ἐκείνη! Θὰ σᾶς πῶ κάτι χαρακτηριστικὸ. Στὴν ἐρώτηση μιᾶς ἐπι-
σκέπτριας ἂν προχωρῆ γρήγορα τὸ βιβλίο, ἡ Μοῦσα μου ἔδωσε τὴν ἀπάντηση: «Μὰ
ἀφοῦ κάμνομεν σὰν τὴν Πηνελόπην...» Τέτοια ὁμολογία χαριτωμένη, ἐγὼ τουλάχισ-
τον δὲν ἔχω συναντήσῃ ἄλλη στὴν παγκόσμια λογοτεχνία.

Πάντως γράφοντας αὐτὸ τὸ σκέτς διαπίστωσα μέ μεγάλη μου χαρὰ πὼς διατηρῶ
ἀκόμα μιὰν ἀφωσιωμένη φίλη – βέβαια τὴν τελευταία – πού δέ ξεμάκρυνε κι' αὐτὴ σὰν
τίς ἄλλες τώρα στὰ γεράματά μου. Μοῦ κάμνει ὅλα μου τὰ χατίρια, ὅπως ἦμουν μαθη-
μένος, καί ποτέ της δέ μοῦ ἀρνήθηκε τίποτε. Φυσικὰ ὅλοι ἐκαταλάβετε πὼς πρόκειται
γιὰ τὴ μαυρομύτα μου – καί πρόσεξε, καμμένη τυπογράφε, μήπως μοῦ τὴν κάμης «μαυ-
ρομάτα μου».

Στὴ Μοῦσα μου:

Ὅλοι βασκάνουν, Μοῦσα μου, τὴν τόση μας φιλία,
τὴν ἀδολή μας τὴ χαρὰ. Χλωμιάζουν ἀπὸ φθόνο.
Μὴ θάρρεψαν κανένας τους θὰ 'χε τὴν ἴδια ἀξία;
Δὲ βλέπουν πὼς τὴν ἐμπνευση φυλᾷς γιὰ μένα μόνο;

Γ.Σ. Μενάρδος

Ἔτσι, καλέ μου φίλε ἀναγνώστη, ξαναβρεθήκαμε πάλι κι' οἱ δύο μας ταιριασμέ-
νοι στὴν παλιὰ μας ἐποχὴ, ἐνωμένοι μέ τὰ ἴδια λευκὰ παιδικὰ ἀνεπανάληπτα αἰσθή-
ματα. Ἐκεῖνα πού μόνο, ἅμα πραγματικὰ ὑπάρχουν, μπορεῖς νὰ τὰ νοιώσης. Νὰ τὰ δη-
μιουργήσης τώρα εἶναι ἀδύνατο, τ' ἀληθινὰ αἰσθήματα δὲ σηκώνουν κιβδηλία.

Ἡ Μοῦσα στὸν παιδικὸ της φίλο:

Ἄμα σὲ εἶδα γέροντα, τὸν παιδικὸ μου φίλο,
θερμὰ σὲ κοίταξα, χαρὰ καί νιάτα νὰ σοῦ στείλω,
μόν' ἐσὺ φούντωσες μέ μιᾶς· πυρόκαψες κι' ἐμένα·
κι' ἄς οἱ νεράϊδες δὲ μποροῦν νὰ ἐρωτευθοῦν κανένα.

Μιμόζα Μανρομμάτη

ΤΑ ΣΤΕΡΝΑ ΤΙΜΟΥΝ ΤΑ ΠΡΩΤΑ

ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΙΣ

(Ἐσωτερικὸ ἀεροπλάνου ποῦ πετᾷ ψηλὰ καὶ γρήγορα γιὰ τὴν Κύπρο. Φαίνονται τρεῖς σειρές τῶν τριῶν καθισμάτων. Σὲ μίαν ἀπ' αὐτὲς κάθεται κοντὰ στοῦ διάδρομο ἓνας ψηλὸς νέος καὶ δεξιὰ του μὴ σοβαρὴ μαυροφόρα κυρία μὲ καλοχτενισμένα τὰ ὄμορφα μαλλιά της.

Ὁ νέος ἀφίνει στὴν τσέπη τοῦ ἐμπροστινοῦ του καθίσματος τὸ «προσπέκτους» ποῦ ἐδιάβαζε καὶ ρίχνει τὸ βλέμμα του πρὸς τὴν κυρία, ὅποτε τυχαῖα οἱ ματιές τους ἀντικρούζονται. Ἐκείνη τὸν ἐνθαρρύνει κάπως μὲ τὸ βλέμμα, αὐτὸς τὴν χαιρετᾷ γελαστός μὲ κλίση τοῦ κεφαλιοῦ, ὅποτε κι' ἐκείνη τοῦ χαμογελᾷ καὶ τοῦ μιλᾷ πρῶτη.)

Ἀλίκη: Πρῶτη φορὰ πηγαίνετε στὴν Κύπρο; Γιατὶ δὲν μοῦ φαίνεστε Κύπριος.

Γιῶργος: Naί, πρῶτη φορὰ. Μὰ ἡ καταγωγὴ μου εἶναι κυπριακὴ. Εἶμαι ἀπὸ τὴν τὰδε οἰκογένεια, ἐγγονὸς τοῦ Γιῶργου. Καὶ εἶχα ξαναπάει μὴ φορὰ μωρό.

Ἀλίκη: Ἔ, ὄχι δά! Εἷσατε ἐγγονὸς τοῦ Γιῶργου;

Γιῶργος: Ἔ, ναί. Γι' αὐτὸ λέγομαι Γιῶργος κι' ἐγώ. Τὸν γνωρίζετε;

Ἀλίκη: Ἄν τὸν γνωρίζω; Μὰ τί λέτε! Ὅσο κανέναν.

Γιῶργος: Εἶστε Κυρία;

Ἀλίκη: Naί, εἶμαι, βέβαια.

Γιῶργος: Ὅμως ὁ παπποῦς μου δὲν ἔζησε στὴν Κύπρο.

Ἀλίκη: Ὅχι, πολὺ λίγο. Ἐγὼ ὁμως στὴν Κύπρο τὸν ἐγνώρισα καὶ τὸν εἶδα καὶ λίγο στὴν Ἀθήνα. Εἶχε γεννηθῆ στὴ Λεμεσό, στοῦ σπίτι τοῦ Κακαθθύμη.

Γιῶργος: Naί, καὶ εἶχε βαπτιστῆ στὴν Ἀγιάνναπαν, ἔλεγε.

Ἀλίκη: Σωστά, σωστά. Ἀφήστε με νὰ σᾶς κοιτάξω καλύτερα. Naί... ἴσως τοῦ μοιᾶζετε λίγο. Καὶ στοῦ μπόϊ. Καὶ ἀπὸ τὴ θέση ποῦ καθόμαστε καταλαβαίνω πὼς οὔτε καὶ σεῖς καπνίζετε.

Γιῶργος: Ὅχι, πὼς θὰ κάπνιζα, ἀφοῦ ἔζησα τόσο μαζί του;

Ἀλίκη: Ἄ, βέβαια. Καὶ οὔτε καὶ ἡ μητέρα σας καπνίζει.

Γιῶργος: Ἄ, γνωρίζετε λοιπὸν καὶ τὴ μητέρα μου.

Ἀλίκη: Naί, ὄχι ὁμως ὅσο τὸν παπποῦ σας.

Ὡ, εἶναι σίγουρα πολὺν ἰδιόρρυθμος ἄνθρωπος. Μὰ ἐκεῖνο ποῦ ἐμένα μοῦ ἔκαμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἐντύπωση εἶναι πόσο εὐκόλα ἀγαπιέται. Ἀπὸ ὅλους, ἀλλὰ προπάντων ἀπὸ τὸ ὠραῖον φύλον. Ἄμα συμπαθοῦσε καμιά, καὶ δὲν εἶμαστε λίγες αὐτὲς ποῦ συμπαθεῖ, νοιώθει ἀμέσως μίαν ἰδιαίτερη τρυφερότητα γι' αὐτὴν, μὴ ρομαντικὴ ἐμπιστοσύνη, ποῦ συνήθως εἶναι ἀμοιβαία. Εἶναι βλέψεις ἢ φτειάση του ἔτσι. Κι' αὐτὸ του τὸ αἶσθημα τὸ λέει «ἐγκαρδιότητα» καὶ ἀποκλείει κάθε σαρκικὴ σχέση μαζί της. Γιατὶ παρ' ὅλο ποῦ ἔλεγε «στὴ ζωὴ ὅλα χρειάζονται, καὶ τὰ γλυκὰ καὶ τὰ ξινά», ἤξερε ποῦ νὰ βροσκη αὐτὰ τὰ ξινά, ὥστε νὰ μὴν καταχρᾶται τὴν ἐμπιστοσύνη κανενός. Κι' αὐτὸ κι'

εμείς τὸ ξέραμε, μὰ καὶ οἱ ἄντρες μας. Γιατὶ ποτὲ τοῦ δὲν πείραξε οὔτε γυναῖκα, οὔτε φιλενάδα φίλου του. Τὶς θεωροῦσε ἱερές. Καὶ στὴν ἴδια κάμαρα νὰ τύχαινε νὰ κοιμηθῆ, δὲν καταδεχόταν οὔτε νὰ γυρίσει νὰ τὶς κοιτάξῃ. Σὲ τέτοια ἦταν ἀπόλυτος. Καὶ γι' αὐτὸ οἱ γνωστοὶ του σύζυγοι τοῦ εἶχαν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη, σὲ ὅσο ἐγκάρδιες σχέσεις κι' ἂν τὸν βλέπανε μὲ τὶς γυναῖκες τους. Καὶ νὰ ξέρης πὼς αὐτὴ ἡ δίκαιη ἐμπιστοσύνη τοῦ παπποῦ σου τὸν ἐμεθοῦσε κυριολεκτικά, τὸν ἱκανοποιοῦσε ἠθικὰ μὲ μιὰν ἀφάνταστη ἀπόλαυση.

Πολλὰ θὰ μπορούσα νὰ σοῦ πῶ γιὰ τὸ πόσο ἀγαπιέται εὐκόλα καὶ ἐγκάρδια στ' ἀλήθεια, ἀλλὰ μοῦ ἐρχεται στὸ νοῦ ἕνα ἀπὸ τὶς τελευταῖες φορές πού ἦρθε στὴν Κύπρο. Τότε φιλοξενήθηκε γιὰ κανένα μῆνα στὸ σπίτι τοῦ ἀνεψιοῦ του, τοῦ κυρίου Λυβίου, πού ζοῦσε μὲ τὴν οἰκογένειά του καὶ τὰ δυὸ του ἀγόρια – μιὰ πολὺ ἀγαπημένη οἰκογένεια πού τὸν ἀγαποῦσαν πολὺ καὶ τὸν ἐπεριποιούνταν ὅσο μπορούσαν. Προπάντων ἡ κυρία Λυβίου ἔφτανε νὰ τὸν κοιτάξῃ γιὰ νὰ μαντέψῃ ἀμέσως τί θὰ ἤθελε – κι' αὐτὸ δὲν ἦταν καθόλου εὐκόλο. Γιατὶ στὸν παπποῦ σου δὲν εἶχανε καθόλου πέραση οἱ συνηθισμένες περιποιήσεις σ' ἕνα φιλοξενούμενο· δὲ σκοτιζόταν οὔτε πὼς θὰ ἦταν τὸ φαῖ του, οὔτε πὼς θὰ ἦταν τὸ κρεβάτι του. Ἡ κυρία Νίκη ἐμάντευε τὶς ψυχικὲς του ἐπιθυμίες. Χωρὶς ἐκεῖνος νὰ τῆς λέει τίποτε, ἐφρόντιζε κάθε μέρα νὰ τοῦ βροῖσκῃ μὲ ποιὸ συνδυασμὸ θὰ μπορούσε νὰ συναντήσῃ πιὸ δικαιολογημένα ἐμᾶς τὶς ἀγαπημένες του φίλες..., πού νὰ μᾶς βρῆ, πὼς νὰ μᾶς βρῆ, πότε νὰ μᾶς βρῆ. Καὶ ὅλο μᾶς ἐκαλοῦσε γιὰ φαγητὸ ἢ γιὰ καφέ, γιὰ νὰ τὸν ἔχη πάντα στὴν εὐχάριστη ἀτμόσφαιρα πού ἐπιθυμοῦσε. Καταλαβαίνεις τώρα τί αἰσθανόταν ὁ παπποῦς σου γιὰ τὸν ἄνθρωπο πού συνεχῶς ἐφρόντιζε νὰ τοῦ δῖνῃ τὴν ἰδίαν ἀγάπη;

Μὰ ἄκουσε κι' αὐτὸ· βγάζοντας μιὰ μέρα ὁ παπποῦς σου ἀπὸ τὴ φωτογραφικὴ του μηχανὴ τὸ τραβηγμένο φιλμ, καθὼς δὲν ἔβλεπε καὶ καλά, κείνο τοῦ ξέφυγε καὶ κύλησε κάτω κι' αὐτὸς καταστενοχωρήθηκε μὴπως τοῦ χάλασαν ἔτσι 72 φωτογραφίες κυπριώτικες, ἀπὸ τὶς καλύτερές του. Τὸ ἔδωσε ἀμέσως γιὰ ἐμφάνιση καὶ σὲ δυὸ μέρες ἔμαθε τηλεφωνικῶς πὼς εὐτυχῶς μόνο οἱ τέσσερις πρῶτες εἶχαν πάρει φῶς, πού κι' αὐτὲς ἦταν τραβηγμένες ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Τὴ μεγάλη του χαρὰ συμμερίστηκε τότε καὶ ἡ Νίκη, καὶ μάλιστα τόσο ζωηρὰ, πού ἐκεῖνος ἀπόρησε καὶ τὴ ρώτησε πὼς τόσο. «Ἀλήθεια, ἐχάρηκα πάρα πολὺ, τοῦ ἀπάντησε, γιατί δὲ θέλω οὔτε αὐτὴ τὴ λύπη νὰ νοιώσετε φέτος πού ἦρθετε στὴν Κύπρο, οὔτε τὴν παραμικρότερη ἄλλη. Γι' αὐτό». Ὁ παπποῦς σου ἔμεινε ἀλάλος, μὰ τὴν ἐντύπωση τοῦ ἔκαμεν αὐτὴ ἡ ἀπάντηση, πού δὲν ἄφηνεν εὐκαιρία νὰ μὴν τὴν διηγῆθῃ. Ὁμοίως μοῦ τὴν εἶπεν ἐμένα, ἐπρόσθεσε: «Ἐγὼ ποτὲ δὲ θὰ εὕρισκα τόσο ὠραῖα λόγια νὰ πῶ σὲ κανένα». «Κι' ἐσὺ θὰ τὰ ἔλεγες, τοῦ ἀπάντησα, σὲ κάθε ἄνθρωπο πού θὰ ἐνοιωθῆς γιὰ κείνον τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον».

Γιῶργος: Ὠραιότατο. Ξέρετε, κάτι τέτοια πολὺ τοῦ ἄρεσε νὰ μᾶς τὰ διηγῆται. Μὰ ἐσεῖς πού τὸν ξέρετε βέβαια τόσο...

Ἀλίκη: Ὠ, βέβαια, ἀφοῦ τὸν γνώρισα ἀπὸ ὅταν ἦταν 25 χρονῶν στὴ Μονὴ τοῦ Μαχαιρᾶ, πού βρέθηκαν οἱ δυὸ μας οἰκογένειες γιὰ μερικὲς μέρες. Ἐγὼ δὲν εἶχα τελειώσει ἀκόμα τὸ Γυμνάσιο, μὰ μόλις μὲ εἶδε ἄρχισε νὰ μὲ φλερτάρει ἄγρια, ὅσο μπορούσε δηλαδή, ἀπὸ τὸν ἀδελφό μου, τὴ μητέρα μου καὶ τὸ γνωστὸ κέρβερο πατέρα μου. Μὰ ἦταν πολὺ καπάτσος καὶ ὅλο καὶ κάτι προλάβαινε. Φαντάσου ἐμένα μαθήτρια νὰ μὲ φλερτάρῃ γιὰ πρώτη φορὰ ἕνας σπουδαῖος κύριος, ὅπως τὸν ἔβλεπα τότε, καὶ τί ἐντύπωση μοῦ ἔκαμε.

Μιὰ βδομάδα ἐμείναμε μαζὶ στὸ μοναστήρι καί, ἅμα ἐγυρίσαμε στὴ Λευκωσία, ἐπήγαμε δυὸ τρεῖς φορές μὲ τὸν ἀδελφό μου καὶ τὸν ἠῦραμε στὴν ὁδὸν Λήδρας, στὸ

σπίτι τοῦ παπποῦ του, τοῦ γέρο-Πασχάλη, ὅπου ἔμενε. Φυσικὰ ὀλόκληρη αὐτὴ ἡ ἱστορία ἦταν ἀσήμαντη, κάτι φιλάκια καὶ χαδάκια ὄλα ὄλα, μὰ, πρωτὰρα καθὼς ἤμουνα, μοῦ ἔκανε τὴν ἐντύπωση πού τὴ θυμῶμαι. Ὑστερα τὸν ἔχασα γιὰ πάρα πολλὰ χρόνια κι' ἅμα ξανασυναντηθήκαμε εἶχαμε κι' οἱ δυὸ μας παιδιὰ κι' ἐγγόνια.

Καὶ ξέρεις πὼς ξαναειδωθήκαμε; Ὁμοίως ξαναῆρθε στὴν Κύπρο, φρόντισε κι' ἔμαθε γιὰ μένα καὶ μιὰ μέρα χτυπᾶ τὸ τηλέφωνό μου.

—Ἀλό!

—Παρακαλῶ, ἤθελα τὴν κυρία Ἀλίκη Τάδε.

—Ἡ ἴδια. Ποιὸς μιλά;

—Θὰ σᾶς πῶ ἀμέσως... ἂν δὲν μὲ καταλάβετε. Ἦθελα νὰ μάθω ἀπὸ σᾶς νέα γιὰ μιὰ πολὺ ἀγαπημένη παιδικὴ μου φίλη, τὴν Ἀλίκη Τάδε, πού εἶχα γνωρίσει στὸν Μαχαιρᾶ τὸν Αὐγούστο τοῦ...

—Εἶσαι ὁ Κόκος ὁ Μενάρδος! τοῦ εἶπα ἀμέσως.

Τότε πιά ἐνοιωσε καθέννας μας γιὰ τὸν ἄλλο μιὰ παλιὰ ἐγκάρδια φίλια κι' ἐμπιστοσύνη, πού κράτησε γιὰ πάντα. Ὅποτε ἤμαστε μόνοι μας, μοῦ διηγόταν τὶς ἀμέτρητες ἐρωτικὲς του περιπέτειες, κι' ἐπειδὴ κάποτε μοῦ ζήτησε καὶ τὴ γνώμη μου, στὸ τέλος μὲ βάφτισε μυστικιστὸ μισοῦλό του. Καὶ διηγότανε περίφημα προπάντων χάρις στὴν ἐκφραση πού παίρνανε στὴν κατάλληλη στιγμή τὰ θαυμάσια, τὰ ἀξέχαστα μάτια του.

Γιῶργος: Ὠ ναί, αὐτὰ κι' ὁ ἴδιος τὰ καμάρωνε πολὺ. Πίστευε πὼς ἦταν σπουδαῖα, μοναδικὰ. Ἐλεγε πὼς στὸ Παρίσι κάποτε, δυὸ κοπέλες πού ἐκάθονταν ἀντικρῶ του στὸ μετρὸ, τὸν κοιτάζανε κι' ἄρχισαν νὰ κρυφομιλοῦνε, κι' ἅμα αὐτὸς, πού κατάλαβε τί λέγανε, δὲ μπόρεσε νὰ συγκρατήσῃ τὸ χαμόγελό του, ἢ μιὰ τοῦ χαμογέλασε καὶ τοῦ εἶπε: «Qui, Monsieur, nous parlons de vos yeux. Ce sont un roème». «Εἶν' ἕνα ποίημα τὰ μάτια σας». Συλλογιστῆτε τώρα, οἱ μικρὲς παραζιάνες, πού εἶχανε ἰδεῖ ἐκατοντάδες ὠραῖα μάτια ἀπὸ ὅλες τὶς φυλὲς τοῦ κόσμου, νὰ ἐντυπωσιαστοῦνε τόσο ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ παπποῦ μου! Καὶ ἄλλοτε μιὰ τραγουδίστρια τοῦ εἶπε πὼς εἶχε διακρίνει τὴ λάμψη τους ἀπὸ τὴν ὀλόφωτη σκηνὴ τῆς θεοσκοτεινῆς πλατεῖας, κάτι πού δὲν τῆς εἶχε ξανατύχει ποτέ. Δίκαια τὰ καμάρωνε.

Μαζὶ ὅμως μὲ τὰ ὠραῖα τοῦ μάτια, ὁ παπποῦς μου εἶχε κληρονομήσει κι' ἕναν ἐντονο, παθολογικὸ συναισθηματισμὸ καὶ σ' αὐτὸν τὸν τομέα περιλαμβάνονταν καὶ οἱ συγκινήσεις του ἀπὸ τὸ ὠραῖο φῶλον. Ἡ ἀπελπισία του, ἅμα ἀπομακρυνόταν καμιά ἀγαπημένη του, μπορούσε νὰ τὸν φέρῃ ὡς τὴν αὐτοκτονία. Ἐνῶ τὶς ἄλλες στενοχωρίες τῆς ζωῆς του τὶς ἀντιμετώπιζε πολὺ ψύχραιμα καὶ φυσιολογικά. Σὲ μιὰ τέτοια ἀπελπισία του γνωρίστηκε καὶ μὲ τὴν Ἀνδρονίκη, πού ἔπαιξε σημαντικὸ ρόλο στὴ ζωὴ του.

Αὐτὴ ἦταν τὸ σπουδαιότερο μέντιουμ, καφετζοῦ πού τὴ συμβουλευθήκαμε καὶ ἡ ἐξυπνότερη Ἑλληνίδα, ἡ Μαρίκα Κοτοπούλη. Δεχότανε μόνο γυναῖκες, καὶ τὸν παπποῦ μου τὸν εἶχε δεχτῆ κατ' ἐξαίρεση, συστημένον ἀπὸ μιὰν ἐξαδέλφη του, πιστὴ τῆς πελάτισσα. Αὐτὸ ἦταν. Γιατί, φυσικά, μόλις τὸν εἶδε, μὲ τὴν ὑπερευαίσθησία τῆς καὶ τὴ μαγνητικὴ τῆς διαίσθηση ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὴ γοητεία του, τοῦ εἶπε κι' ἐκείνη τοὺς καθημούς τῆς καὶ γίνανε φιλι-κλειδι οἱ δυὸ τους. Ἀπὸ τότε ὁ παπποῦς μου μπορούσε κι' ἔμπαινε στὸ σπίτι τῆς ὅπως στὸ δικό του.

Μόλις λοιπὸν πρωτοεῖδε τὸ φλυτζάνι του, κατάλαβε πὼς ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ ξεχάσῃ τὴν ὑστερόβουλην ἐκείνην ἀγαπητικιά, πού ἀπορροφοῦσε τὴ σκέψη του, ἦταν

νά παρηγορηθῆ με κάποια ἄλλη θερμότερη καὶ ὁμορφότερη, πού τοῦ τὴν ἐπρομήθεψεν ἡ ἴδια στοῦ ἄψε-σβῆσε, διαλέγοντας ἀπὸ τὴν πελατεία της... Τῆς ἦταν τόσο εὐκολο, μιᾶς καὶ ἤξερε καὶ τὰ ἰδιαίτερα καὶ τίς ἐπιθυμίες τῆς κάθε μιᾶς. Καὶ ἔτσι τὴν ἐξυπηρέτησε καὶ ἐκείνην... ὅπως καὶ μερικές ἄλλες ἀργότερα πού τοῦ σύστησε... Καὶ γιὰ νὰ μὴν τὴν παρεξηγήσετε τὴ μακαρίτισσα, σᾶς λέω πὼς ποτέ δὲν ἔκανε τέτοιες δουλειές, – ἀφοῦ μάλιστα δὲν μπαίνανε στοῦ σπῆτι της ἄντρες –, καὶ ὅ,τι ἔκανε, τὸ ἔκανε μόνο γιὰ τὸ χατίρι τοῦ Γιώργου, χωρὶς ποτέ νὰ δεχτῆ οὔτε πεντάρα ... Καὶ ὄλες τους στοῦ τέλος τὸν συμπαθοῦσαν πάρα πολὺ.

Ἀλίκη: Μά, βέβαια, τὸν συμπαθοῦσαν, χάρις στὸν χαρακτήρα του.

Γιώργος: Νὰ σᾶς πῶ καὶ γιὰ τὸν χαρακτήρα του. Τότε πού ἦταν φοιτητής, βλέποντας στὴν παρέα του τὸν ἡμερό του αὐτὸ χαρακτήρα, εἶχαν νὰ τὸ κάνουν καὶ λέγανε πὼς αὐτὸς θὰ γίνῃ ὁ καλύτερος σύζυγος ἀπὸ ὄλους, ὁ ἰδεώδης σύζυγος. Μιὰ μέρα λοιπὸν πού διαβάσανε πὼς κάποιος ἐσκότωσε τὴ γυναίκα του, ἐπειδὴ τὴν ἐτσάκωσε ξαφνικά στοῦ κρεβάτι τους μὲ ἄλλον, κι' ἀρχίσανε νὰ σχολιάζονε ἂν ἔκανε καλὰ ἢ ὄχι, καὶ καθένας ἔλεγε τὸ μακρὺ του καὶ τὸ κοντὸ του, τῆς ἄξιζε καὶ δὲ ξέρω τί, κι' ὁ παπποῦς μου δὲν ἔλεγε τίποτε, στοῦ τέλος φυσικά τὸν ρωτήσανε τὴ γνώμη του καὶ τί θὰ ἔκανε ἐκεῖνος στὴ θέση τοῦ συζύγου, νὰ τί τοὺς εἶπε:

«Βέβαια σκοτωμοὺς καὶ τέτοια δὲ θὰ ἔκανα, ὅμως αὐτὴ ἡ κατάσταση δημιουργεῖ, ξέρετε, σοβαρὰ προβλήματα. Φυσικά ὄχι γιὰ κείνον πού δὲν ἀγαπᾷ τὴ γυναίκα του. Αὐτὸς βρίσκει οὐρανόπεμπτη λύση νὰ τὴν ξεφορτωθῆ. Ἐκεῖνος ὅμως πού τὴν ἀγαπάει; Ἐγὼ τουλάχιστον σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση, θὰ προσπαθοῦσα, ὅσο ἦταν δυνατόν, νὰ κάμω πὼς δὲν πῆρα εἶδηση, ὥστε τουλάχιστον νὰ φοβοῦνται μήπως τὸ μάθω καὶ νὰ εἶναι κάπως μαζεμένοι, γιατί, ἂν καταλαβαίνανε πὼς τὸ ξέρω καὶ δὲν κάνω τίποτε, θ' ἄλωνίζανε φανερά». – «Μά, γιατί δὲ θὰ ἔκανες τίποτε;» – «Μά, γιατί, ἀφοῦ θ' ἀγαποῦσα τὴ γυναίκα μου, δὲ θὰ ἤθελα νὰ τὴ χάσω ὀλότελα. Κάνοντας λοιπὸν τὸ βλάκα θὰ διατηροῦσα μιὰν ἐλπίδα πὼς κάποτε αὐτοὶ θὰ μαλώνανε κι' ἡ ἀγαπημένη μου θὰ ξανάμενε μὲ μένα». Ὅποτε, μέσα στὴ γενικὴ ἐκπλήξη, κάποιος τοῦ εἶπε τὸ ὠραιότατο: «Ἐσὺ λοιπὸν, φίλε μου, εἶσαι ἰδεώδης ὄχι μόνο γιὰ σύζυγος, παρὰ καὶ γιὰ κερρατᾶς!».

Ἀλίκη: Ὅμως χωρὶς ἀστεῖα, σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση, ὁ παπποῦς σου θὰ ἦταν πολὺ δυστυχισμένος. Γιατί ξέρεις τί εὐαίσθητος ἄνθρωπος ἦταν; Ἀφάνταστα. Τὸν ἐπλήγωνε πολὺ ἡ παραμικρὴ κρύα λέξη τῆς ἀγαπημένης του, ἡ παραμικρὴ προτίμησή της πρὸς ὅποιονδήποτε ἄλλον ἐμπρὸς του, ἐχτὸς κι' ἂν ἦταν ἐντελῶς σίγουρος πὼς αὐτὸ γίνεται ἐπίτηδες, γιὰ καμουφλάζ.

Μά καὶ γιὰ τὸ φόνο τῆς συζύγου ἀπὸ τὸ σύζυγο πού μοῦ εἶπες πρὶν ἀπὸ λίγο, ἄκουσε ἓνα ἀστεῖο σχετικὸ τοῦ παπποῦ σου πού μοῦ θύμισες. Κάποτε πού μιὰ ἐγγονὴ μου ἦταν νὰ παντρευτῆ, ἔβγαίνα κάθε μέρα μαζί της καὶ ψωνίζαμε. Ἐτυχε ὅμως νὰ ἐρθῆ ἐκεῖνες τίς ἡμέρες γιὰ λίγο ὁ παπποῦς σου στὴν Κύπρο, κι' ἐπειδὴ ἤθελε νὰ κάμῃ κάτι ψώνια, ἄρχισα νὰ βγαίνω στὰ καταστήματα μερικές ἡμέρες μαζί του. Μιὰ μέρα λοιπὸν πού ἤμαστε πάλι ἔτοιμοι νὰ βγοῦμε, μᾶς εἶδε ἡ ἐγγονὴ μου καὶ μοῦ λέει γελώντας: «Ξέρεις, γιαγιά, μὲ αὐτὰ τὰ ψώνια σας τοῦτες τίς ἡμέρες, οἱ φίλες μου μὲ ρωτοῦν ἂν ἐτοιμάζης νὰ παντρεύης ἐμένα ἢ ἐτοιμάζεσαι νὰ παντρευτῆς ἐσὺ μὲ τὸν κύριο Γιώργο». – «Μά τί λές; τῆς εἶπα γελώντας κι' ἐγώ. Ὁ κύριος Γιώργος εἶναι παντρεμένος». – «Μά μπράβο σου, κοροῦ, ἐπετάχτηκαν ἀμέσως καὶ ὁ ἴδιος... Μπράβο σου, μοῦ ἔδωσες μιὰ θαυμάσια ἰδέα! Μεθαύριον πού θὰ πάω στὴν Ἀθήνα, θὰ προσπαθῶ μὲ τρόπο νὰ

ξεκάμω τὴ γυναίκα μου, καί, ἂν τὰ καταφέρω, τὴν ἄλλην ἐβδομάδα εἶμαι πίσω καὶ παντρεύομαι. Νὰ παρακαλῆς μονάχα νὰ τὰ φέρῃ ὁ Θεὸς δεξιά!»

Γιώργος: Ἐ, ναί, τὸ ἀστεῖο δὲ μποροῦσε νὰ τοῦ λείψῃ. Καὶ ἔλεγε πάντα πὼς τὴ ζωὴ ἔπρεπε κανέναν νὰ τὴν παίρῃ ὅσο μποροῦσε ἀπὸ τὴν εὐθυμὴ πλευρά. Καὶ ὁ ἴδιος συνήθως αὐτὸ τὸ κατάφευγε, ἐκτὸς ἀπὸ ἐρωτικὲς ἀναποδιές.

Ἀλίκη: Εἶπαμε, αὐτὸ ἦταν ἡ ἀρρώστια του. Ἀλλὰ κανονικά, σὲ ὅποια παρέα βρισκόταν σκορποῦσε πάντα τὴν εὐθυμία.

Γιώργος: Κι' ἓνας φίλος του στὴν Ἀθήνα, τὸν πῆρε κάποτε στοῦ τηλέφωνο καὶ τοῦ εἶπε: «Χρόνια πολλά, Γιωργάκη μου, γιὰ τὴ γιορτὴ σου!» – «Σήμερα; ἀπὸ ποῦ κι' ὡς ποῦ;» – «Ἐ, πῶς; Δὲ γιορτάζεις; Ἀφοῦ εἶναι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος!»

Κάποτε ἄλλοτε πάλι, ἓνα πρωτὶ φθινοπωρινῆς Κυριακῆς, πού ὁ παπποῦς μου βγήκε νωρὶς νὰ φωτογραφίση, συνάντησε ξαφνικά τὴν παρέα τοῦ ἔτοιμους γιὰ ἐκδρομὴ, πού δὲν τὸν εἶχαν εἰδοποιήσει, νομίζοντας πὼς ἔλειπε. Φυσικά ἄμα τὸν εἶδαν, τὸν τραβολογοῦσαν μαζί τους, κι' ἐκεῖνος δέχτηκε νὰ πάῃ, καὶ τὸ περισσότερο, ἐπειδὴ κάποια κοπελίτσα εἶχε στοῦ μάτι καὶ δὲ θέλησε ν' ἀφήσῃ τὸ πεδῖον ἐλεύθερο σὲ κάποιον ἀντίζηλο. Δυσραρεστημένος ἐκεῖνος πού τὸν ἔβλεπε τὴν τελευταία στιγμή φάνηκε μπαστοῦνι, τὸ νόμισε εὐκαιρία νὰ κάμῃ πνεῦμα εἰς βάρος του, καὶ εἶπε δυνατὰ γιὰ νὰ τὸν καμαρώσῃ ἢ κοπελίτσα:

—Σκεφθῆτε γέλια τὸ μεσημέρι πού θὰ καθίσῃ στοῦ τραπέζι ὁ Γιώργος! Θὰ φωνάζουμε: «Ἦρθε κι' ὁ κηφήνας! Κάμετέ του θέση!»

—Καὶ γιατί αὐτό; ρώτησε ὁ παπποῦς μου κάνοντας τὸν κουτό.

—Μὰ ἀφοῦ δὲ θὰ βάλῃς κι' ἐσὺ τίποτε φαγητὸ στοῦ πικ-νίκ, καὶ θὰ φᾶς ἀπὸ τὰ ἔτοιμα τῶν ἄλλων, κηφήνας δὲ θὰ ἴσαι;

Καὶ γέλασε μόνος του, γιατί οἱ ἄλλοι μᾶλλον δυσραρεστήθηκαν.

—Μὰ σὲ γελάσανε πού ἐγὼ δὲ θὰ βάλω τίποτε, τοῦ εἶπεν ὁ παπποῦς μου. Ἐγὼ θὰ βάλω τὸ ἀλάτι, ὅπως πάντα.

—ᾠ, μπράβο σου, Γιώργο, ἔτσι, ἔτσι! ἐφώνησαν οἱ ἄλλοι. Κι' ἀμέσως τραγουδῆσανε στὸν ἄλλο τὸ δίστιχο:

*Ὅπου ἔχυσες τὸ ξύγκι, θὰ γλιστρήσης, κατεργάρι,
κι' ὅπου βλέπεις λίγες τρίχες, βρίσκειται καὶ τὸ τομάρι,*

πού δὲν ξέρανε καλὰ τὸ νόμμά του, μὰ τὸ τραγουδοῦσαν σὲ κάποιον γιὰ νὰ τοῦ ποῦνε «πῆγες γιὰ μαλλὶ κι' ἐφυγες κουρεμένος».

Ἐμαθα ἀκόμα κανένα δυὸ ἀπὸ κείνη τὴν ἐκδρομὴ:

Ἐνας φίλος του, σὰν ἔμαθε γιὰ κάποιον γνωστὸ, πὼς τοῦ εἶχεν ἀναθέσει μιὰν ὑπόθεσή του, τοῦ σύστησε νὰ τὸν προσέχῃ.

—Εἶναι φοβερὰ τσιγκούνῃς, τοῦ εἶπε. Θὰ σοῦ δώσῃ τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ συμφωνημένα καὶ ὕστερα ἀπὸ δέκα χρόνια ἀναβολές.

Σ' αὐτὰ ὁ παπποῦς μου καθόλου δὲ συμφωνοῦσε, γιατί ὁ ἄνθρωπος τὸν εἶχε σχεδὸν ἐξοφλήσει καὶ πρὸ ἡμερῶν τοῦ εἶχε προσφέρει κι' ἓνα ὠραῖο δειπνο σὲ πολὺ γνωστὸ ἐστιατόριο.

—Χάθηκες! τοῦ εἶπε τότε ὁ φίλος. Εἶναι πολὺ ἀκριβὸ κέντρο καὶ ὅσα ἔφαγες θὰ σοῦ τὰ κόψη στὴν τελικὴ ἐξόφληση.

—Λές; τὸν ρώτησε τάχα ἀνήσυχος ὁ παπποῦς μου. Δηλαδή θὰ μοῦ πῆ, ἄς ποῦμε, «Σοῦ χρωστῶ ἀκόμα δυὸ χιλιάδες, μὰ μὴ ξεχνᾷς πὼς ἔχεις κι' ἐσὺ μία καλαμαράκια, μία σαλάτα, δύο ψωμιά...»;

Πιὸ ὕστερα, πού φτάσανε σ' ἓνα πράσινο δροσερὸ μέρος, στρωθήκανε στὴ γλῶνη, κοντὰ σ' ἓνα καφενέ, πού τὸν χρειάζονταν γιὰ λίγο νερὸ καὶ κανένα γλυκό. Ὅμως ὁ παλιοκαφενὲς δὲν εἶχε βέβαια πάγο καὶ τὸ νερὸ του ἦταν πιὸ ζεστὸ κι' ἀπ' τὸν καφέ. Ἔτσι κάθε φορὰ πού τοὺς ἔφερνε τὸ γκαρσόνι δυὸ δίσκους γεμάτους ποτήρια, ὁ καθένας τοὺς ἔπαιρνε ἓνα καὶ τὸ πρόσφερε στὸν πλαϊνὸ του λέγοντας: «Καὶ νερὸ γιὰ ξύρισμα».

Κάποια στιγμή, λοιπόν, πού ὁ παπποῦς μου πῆρε κι' ἐκεῖνος ἓνα ποτήρι νὰ τὸ προσφέρει στὴ διπλανή του κοπελίτσα, αὐτὴ τὸν πρόλαβε καὶ τοῦ εἶπε τάχα αὐστηρά:

—Δὲν πιστεύω νὰ τολμήσης νὰ πῆς καὶ σὲ μένα πὼς μοῦ δίνεις τὸ νερὸ γιὰ...

—Γιὰ ξύρισμα; τὴν ἔκοψε. Ὅχι, ποτέ. Ποτὲ στίς ὥραϊες κοπέλες δὲ λέω τέτοια σαχλά ἀστεῖα.

Καὶ τῆς ἐπρόσφερε τὸ νερὸ σκύβοντας πρὸς τὸ αὐτὴ της, ἐνῶ τῆς ἔλεγε κάπως σιγότερα, σὰν νὰ τῆς μιλοῦσε ἰδιαίτερως:

—Καὶ νερὸ γιὰ κλύσμα.

Καὶ ὅπως καταλαβαίνετε, αὐτὸ σίγουρα τῆς τὸ εἶπε γιὰ νὰ παγώσουν τὰ νερά.

Ἄλλὰ γιὰ νὰ μιλήσωμε καὶ λίγο πιὸ σοβαρά, κυρία Ἀλίκη, θὰ ἤθελα τώρα νὰ σᾶς ἔλεγα κι' ἐγὼ σύντομα πὼς νομίζω ἐγὼ τὴν ψυχοσύνθεση τοῦ παπποῦ μου, ποιά εἶναι δηλαδή κατὰ τὴ γνώμη μου τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά της.

Τὸ πρῶτο εἶναι πὼς, γιὰ νὰ ἦταν ἥρεμος καὶ νὰ μποροῦσε ν' ἀπασχοληθῆ κανονικὰ μὲ τὶς δουλειές του, ἔπρεπε νὰ πατᾷ σ' ἓνα σταθερὸ αἰσθηματικὸ ὑπόβαθρο. Μόλις αὐτὸ κλυδωνιζόταν, τὸν ἔπιανε ζάλη, ὅπως γίνεται μὲ κείνους πού παθαίνουν ναυτία, ἔχανε σὰν κι' ἐκεῖνους τὸν ἑαυτὸ του, ὥσπου νὰ ξαναπατήσῃ πάλι σταθερά. Ἄγνωστον ἀπὸ ποιὸν εἶχε κληρονομήσει αὐτὴ τὴν ψυχικὴ ἀδυναμία του.

Τὸ δεύτερο εἶναι ἡ καλλιτεχνικὴ του ιδιοσυγκρασία. Ἐξω ἀπὸ τὶς ἐπαγγελματικὲς του ἀσχολίες, ὁ παπποῦς μου δὲν μποροῦσε νὰ ἀποφασίσῃ ἐκεῖνος μὲ τί νὰ ἀσχοληθῆ, λ.χ. νὰ μάθῃ γερμανικὰ γιὰ νὰ μορφωθῆ. Ὅχι. Ἐπρεπε ἡ ἴδια ἡ ἀσχολία νὰ τὸν κατακτήσῃ αἰσθηματικὰ καὶ νὰ τὸν παρασύρῃ ἐκεῖνη ν' ἀσχοληθῆ μαζί της. Καὶ σᾶς φέρνω γιὰ παράδειγμα τὶς μεταφράσεις του τῶν δραμάτων τοῦ Ἴψεν. Ὁ Νορβηγὸς αὐτὸς τοῦ ἄρεσε πολὺν κι' ἄμα εἶδε πὼς ἔξι ἔργα του δὲν ἔχουνε μεταφραστῆ ἑλληνικὰ κι' οὔτε ὑπῆρχε ἐλπίς νὰ μεταφραστοῦνε σύντομα, ἔπιασε καὶ τὰ μετέφρασε ὁ ἴδιος, τὰ δυὸ μάλιστα ἔμμετρα, ὅπως εἶναι καὶ στὸ πρωτότυπο, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ἔχη στὴ βιβλιοθήκη του δεμένον ὄλον τὸν Ἴψεν στὰ ἑλληνικά. Ὅστερα ἔπιασε καὶ μετέφρασε ὀλόκληρη τὴν Ὀδύσεια, γιὰ νὰ τὴν ἀποδώσῃ σ' ἓνα μέτρο πού εἶχε σχεδὸν ἐπινοήσῃ ὁ ἴδιος καὶ πίστευε πὼς ἀπέδιδε στὰ νέα ἑλληνικὰ τὸν ἐξάμετρο καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλο ρυθμὸ, γιὰτὶ δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσωμε νὰ χαθῆ ὁ τρισένδοξος αὐτὸς στίχος. Καὶ αὐτὴ τὴν καλλιτεχνικὴ ιδιοσυγκρασία του τὴν εἶχε σίγουρα κληρονομήσει ἀπὸ τὸν πατέρα του, γιὰτὶ κι' ἐκεῖνος ἦταν ἔτσι, ὅπως ὑποστηρίζει στὴν περὶ Σίμου Μενάρδου μελέτη του ὁ Ἰωάννης Συκουτρῆς. Στὸν παπποῦ μου ὅμως αὐτὴ ἡ τάση ἦταν ἐντονώτερη.

Θαυμαστῆς τῆς ρωσικῆς λογοτεχνίας τοῦ 19 αἰῶνος, μετέφρασε μερικὰ ἔργα. Προπάντων τοῦ Τσέχοφ 150 μικρὰ καὶ μεγαλύτερα διηγήματα, δηλαδή σχεδὸν ὅσα ὄλοι οἱ ἄλλοι μαζί, καὶ γι' αὐτὸ κάπου τὸν ὀνόμασαν τὸν εἰδικώτερο τσεχωφιστῆ. Τὶς μεταφράσεις του αὐτὲς ἔστειλε ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ κεῖ στίς φίλες του. Νομίζω πὼς μόνο στὴ Μιμὸζα τὰ εἶχε στείλει ὅλα, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ξέρη ἐκεῖνη ὅλα τὰ ἔργα του... μὰ πού οὔτε ὁ ἴδιος δὲν τὰ ἔφερε...

Θέλοντας ν' ἀποδίδῃ ἀκριβῶς τὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων πού μετέφραζε καὶ τῶν ἡρώων τους, ἐπενόησε δικὸ του σύστημα ἀποδόσεως τῶν b, d, g, eu καὶ sh πού δὲν ἀποδίδονται σήμερα, μὲ ββ, δδ, ζζ, ἔ καὶ ς·, δηλαδή χωρὶς νὰ προσθέσῃ κανένα νέο σύμβολο στὸ ἀλφάβητό μας, πού τὸ θεωροῦσε ἱεροσυλία. Καὶ τὸ τύπωσε μαζί μὲ 300 κυριώτικα δίστιχα.

Βρίσκοντας περιττὸ τὸ σύστημα τῶν τριῶν τόνων μας, ἐχρησιμοποίησε δικὸ του διτονικὸ, θέλοντας νὰ προλάβῃ καὶ τὴ φοιχτὴ «μιά ὀξεῖα», στὴν ὁποῖαν ἐπίστευε πὼς θὰ μᾶς ὀδηγήσουν σύντομα οἱ ἀγράμματοι.

Γιὰ νὰ μᾶς μάθῃ γράμματα, τὴν κόρη του κι' ἐμένα, βρῆκε δικὸ του τρόπο, πού ὕστερα τὸν τύπωσε σὲ φυλλάδιο «Ἡ νηπιακὴ διδασκαλία, πὼς νὰ μαθαίνουν τὰ παιδιά παίζοντας, χωρὶς ἀλφαβητάριο». Ἔτσι ἡ μητέρα μου ἐδιάβαζε ἀπὸ 4 χρονῶν κι' ἐγὼ ἀπὸ 3. Τότε πού εἶχαν πρωτοέρθει στὴν Κύπρο, μὲ λέγανε «τὸ ἐγγράμματον μωρόν».

Ἄμα ἔβρισκε σωστὸ νὰ κάμῃ κάτι, προχωροῦσε ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν ἐντύπωση πού θὰ ἔκανε αὐτὸ στοὺς ἄλλους – καὶ φυσικὰ αὐτὸ τὸ πλήρωσε, ὅπως τὸ πληρώνουν ὄλοι. Τὸ κάθε ἔργο του τὸ ἔγραφε μὲ δική του γλωσσικὴ διατύπωση, ἀδιαφορώντας πάλι γιὰ τοὺς μοντέρνους κανόνες μιᾶς δῆθεν δημοτικῆς.

Τὸ ἄλλο ἰδίωμά του ἦταν ἡ χιουμοριστικὴ του διάθεση, πού ἦταν ἀστεῖρευτη. Ὅ,τι κι' ἂν ἔλεγε, θὰ τὸ ἔλεγε πάντα μὲ δικὸ του τρόπο, μὲ κάποιον διάχυτον ἀστεῖσμο. Αὐτὸ τὸ εἶχε κληρονομήσει ἀπὸ τὴν εἰρωνικὴ διάθεση τοῦ πατέρα του μὰ κι' ἀπὸ τ' ἀνεξάντλητο πειραχτικὸ τάλαντο τοῦ παπποῦ του, τοῦ γέρο Πασχάλη, πού ἄμα δὲν ἦτανε στὸ γραφεῖο του ἢ στὸ δικαστήριον, ἐπινοοῦσε ἀδιάκοπα ἀφορμὲς νὰ πειράξῃ κάποιον. Στὸ τραπέζι, ὅταν ἔτρωγαν, ἦταν ἀμίμητος. Δυστυχῶς ὁ παπποῦς μου πολὺ λίγο καιρὸ ἔζησε μαζί του κι' ἔτσι δὲν κατάφερε νὰ ἐπηρεαστῆ καὶ νὰ ποτιστῆ ἀπὸ τὴν πειραχτικὴν ἐκεῖνη φλέβα. Καὶ γενικώτερα αὐτὴ τὴ φαιδρὴ τους διάθεση ὁ παπποῦς μου τὴν εἶχε κληρονομήσει σὲ πολὺ μικρὸ ποσοστὸ μεριδίου, ἂν τὸν συγκρίνωμε μὲ κείνους.

Αὐτὸς εἶναι ὁ παπποῦς μου, κι' ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ πολὺ, γιὰτὶ εἶναι μοναδικὸς μὲ ὄλους μας. Πόσο μᾶς λατρεῖ ἐμᾶς τὰ ἐγγόνια του, τοὺς γονεῖς μας! Εἶναι εἰλικρινέστατος φίλος, κανεὶς δὲν τὸν ἄκουσε νὰ πῆ ποτὲ κακὸ γιὰ κανένα, καὶ γι' αὐτὸ οἱ φίλοι του, ὅσοι δὲν τὸν φθονοῦσαν, τὸν ἀγαποῦσαν. Κι' ἀκόμα τὸν ἀγαποῦν καὶ τὸν σέβονται γιὰ τὸν χαραχτήρα του, ξέροντας πὼς δὲν ἔχει οὔτε μικρὰ ἐλαττώματα, χαρτιά, κρασιά, καπνίσματα, οὔτε μεγάλα, ἐγωῖσμούς, ξυπασμούς, ραδιουργίες... Πάντα σκυμμένος στὰ βιβλία του, νὰ γράφῃ, νὰ διαβάξῃ, νὰ μεταφράξῃ... Ὅσοις ὄρες τὴν ἡμέρα δὲν τὸν ἀπασχολοῦσε τὸ φουστάνι, πού ὅπως εἶπαμε ἦτανε ἡ ἀρρώστια του καὶ κάθε τόσο πολλὰ τραβοῦσε ἀπὸ αὐτὴν. Μόνο τώρα στὰ γεράματα νομίζω πὼς κάπως ἡσύχασε... ἴσως... γιὰτὶ καὶ σίγουροι βέβαια δὲ μποροῦμε νὰ εἶμαστε.

Καὶ τὸ πιὸ πολὺ πού μὲ κάνει νὰ ἀμφιβάλλω εἶναι, ξέρετε, αὐτὸ τὸ προχτεσινὸ ἐντελῶς ἀπρόοπτο φευγιὸ του ἀπὸ τὴν Κύπρο. Ἐνῶ ἦταν νὰ μείνῃ πολὺ περισσότερο,

έφυγε ξαφνικά για τη Γενεύη να κοιτάξει τα μάτια του, κάτι που είχε κανονίσει για πολύ αργότερα. Ποιά είναι η αιτία;

Άλίκη: Ναι, αυτό κι' έμένα με βάζει σε σκέψεις. Και αφού θέλεις να το εξετάσης, θά σου πω κι' εγώ κάτι, όχι βέβαια πώς θεωρώ ότι σχετίζεται, αλλά για να ξέρης πιο πολλά.

* * *

Τόν καιρό που έγνωρισεν έμένα στον Μαχαιρά, είχε γνωρίσει καμιάν εβδομάδα προηγουμένως ένα μικρό κοριτσάκι με την αδελφούλα της, που τις επήγαινε περίπατο και τους έλεγε πολλά από τα άμετρητα παραμύθια που ήξερε, και φαίνεται πώς αυτό τον ευχαριστούσε. Με αυτό το κοριτσάκι έπιασα κι' εγώ από τότε στενή φιλία, που βαστάει ακόμα ως σήμερα, γιατί κατοικούμε και κάπως όχι πολύ μακριά κι' έτσι ξέρω όλη τη ζωή της. Μεγαλώνοντας λοιπόν αυτή ή μικρή έγινε μια πολύ πολύ χαριτωμένη κοπέλα, με σπουδαία γοητεία, που σκορπούσε σε όλους γύρω της. Ήτανε σά να ποῦμε ένας θηλυκός παππούς σου, αλλά στον τύπο μᾶς δημορφης γυναίκας.

Γιῶργος: ὦ, λαλά! Έσύναζε δηλαδή κι' εκείνη έτσι τους άντρες.

Άλίκη: Ναι, αλλά πρέπει να εξηγηθοῦμε τί θά πῆ «εσύναζε». Ὅπου κι' ἄν βρισκόταν, ὅπου κι' ἄν εργαζόταν, καθένας που θά ἦτανε κοντά της ἔνοιωθε τῆ γοητεία της, ἐπηρεαζότανε ἀπὸ τὴν παρουσία της καὶ γινότανε κι' αὐτὸς ἕνας θαυμαστής της. Πλατωνικὸς ὅμως βέβαια, γιατί μαζί με τις ἄλλες ἀρετές της, εἶχε καὶ μιὰν ἀπόλυτην ἀφοσίωση στὸν ἄντρα της καὶ στὰ παιδιά της, καὶ αὐτὸ τὸ ἤξερε κι' ἐκεῖνος καὶ ἦτανε ἀπόλυτα σίγουρος γιὰ τὴν ὥραία γυναίκα του, ἄν καὶ τῆ ζήλευε φοβερά... Ἡ ὁμοίότης δηλαδή με τὸν παππού σου βρισκόταν στὴν ἐρωτικὴ διάθεση που σκορπούσαν γύρω τους, στὸ περιβάλλον τους, ἀλλὰ ὄχι καὶ παρακάτω, γιατί ἐκείνη εἶχε μόνο ἀγνοῦς θαυμαστὲς – ἀγνοῦς, ἀφοῦ δὲ μποροῦσαν νὰ κάμουν κι' ἀλλοιῶς. Δηλαδή δὲν τῆς ἔλειπε ἡ γυναικεία φιλαρέσκεια, ἀντιλαμβανόταν τὴν ἐλκυστικότητά της κι' αὐτὸ τῆς ἄρεσε πάρα πολύ, ἀλλὰ τὴν ἐκμεταλλεύονταν, ὡς ποῦμε, ὡς ἕνα ἐλαφρότατο σημεῖον.

Τῆ γοητεία της, παιδί μου, δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὴν περιγράψω! Στὸ σχολεῖο ὅλοι οἱ συμμαθητὲς της ἦτανε πάντα ἐρωτευμένοι μαζί της, δὲν ὑπῆρχε θρανίο που νὰ μὴν εἶχανε χαράξει τ' ὄνομά της, στὸ μάθημα αὐτὴν κοιτάζανε καὶ φυσικὰ τὴν γλυκοκοίταζαν καὶ οἱ καθηγητὲς της.

Τώρα λοιπόν που ἔμαθες, παιδί μου, καὶ τὸν χαραχτήρα τῆς μικρῆς του φίλης, καὶ κατάλαβες κάπως καὶ τὴν ἐπίδραση που εἶχανε κι' οἱ δύο τους στὸ περιβάλλον τους, φαντάσου τὴν ἀλληλοεπίδρασή τους, τὴν ἐπίδραση τοῦ καθενὸς πάνω στὸν ἄλλον, ἅμα ξανασυναντηθήκανε στὸ σπίτι μου, πενήντα χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὴν παιδικὴ γνωριμία τους στὸν Μαχαιρά, φαντάσου τί πάθανε τότε αὐτὲς οἱ δύο τρυφερὲς κι' ἐρωτοπλασμένες καρδιές! Γιατί ἄν ὁ παππούς σου δὲν εἶχε σὲξ ἀπῆλ, εἶχεν ἐκείνη γιὰ δύο... καὶ γιὰ τέσσερεις!

Γιῶργος: Δὲν ἔχω διαβάσει πουθενὰ τέτοια συνάντηση!

Άλίκη: Μὰ οὔτε θά 'γινε ποτέ. Ἀλληλοεπηρεάστηκαν φοβερά! Ὁ παππούς σου... ἀπὸ τὴν κεκτημένη του ταχύτητα, ξέρεις, ἄναψε καὶ κόρωσε, ἠλεχτρίστηκε καὶ κεραυνοβολήθηκε, νοιώθοντας τὸν ἑαυτὸ του νεαρό καὶ νομίζοντας πὼς θά ἔκανε καὶ τὴν παλιά του ἐντύπωση. Δηλαδή ξεχνώντας τὴν ἡλικία του γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του, παρ' ὅλο τὸ «γνώθι σαυτόν» του. Γιατί ἀπὸ χρόνια εἶχε πάψει νὰ ἀσχολῆται με κατα-

κτήσεις, δὲν εἶχε πιὰ πάρε-δῶσε με γυναῖκες, κι' ἦτανε σίγουρος πὼς ὁ μικρὸς θεὸς τὸν εἶχε πιὰ ἀφήσει ἥσυχον. Κι' ἅμα κανένας φίλος του τὸν ρωτοῦσε γιὰ τὶς ἐρωτοδουλειές του, τοῦ ἀπαντοῦσε: «Τόπον εἰς τοὺς νέους! Τώρα ἡ Ἑλλάς εἶναι αὐτάρκης! Ἄς τὰ κλαίη που τὰ 'χει!» πιστεύοντας πὼς ἡ ἐρωτικὴ καριέρα του εἶχε πιὰ τελειώσει ὀριστικά.

Γιῶργος: Καλά, γιὰ τὸν παππού μου καταλαβαίνω. Ξαναφούντωσε καὶ ξέχασε καὶ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὸ χάλι του ἅμα βρέθηκε κοντὰ σὲ τέτοιο μαγνήτη. Ὅμως ἡ μικρὴ τί βρῆκε στὸν παππού μου;

Άλίκη: Χμ! Ἐδῶ εἶναι ὁ κόμπος! Ὅμως λίγην ὥρα μετὰ ἀπὸ τὴ συνάντησή τους αὐτὴ τὸν ξαναθυμήθηκε, ξύπνησε στὸ ὑποσυνείδητό της ἡ ξεθωριασμένη πιὰ εἰκόνα τοῦ ψηλοῦ καταρομάλλη νέου, που εἶχε κάποτε χαραχτῆ στὴν τρυφερὴ παιδικὴ ψυχὴ της με τὴ γοητεία του. Ἄφησε τὴν εἰκόνα του καὶ τὴν ἐπίδρασή του νὰ μποῦνε λίγο στὴν καρδιά της. Λίγο ὅμως· χωρὶς ὑπερβολές· ὅπως συνήθιζε πάντα· σύμφωνα με τὸ χαραχτήρα της.

Νομίζω ὅμως καὶ χρήσιμο κι' εὐχάριστο νὰ σοῦ περιγράψω λίγο κείνη τὴν πρώτη ξανασυνάντησή τους.

Λίγο μετὰ που ἔδωσαν γνωριμία, ἐκείνη, ἐπειδὴ εἶχε μανία με τὴν ἀστρολογία καὶ τὰ ζῶδια, τὸν ρώτησε τί ζῶδιο εἶναι. Αὐτὸς, που λίγη σημασία φαίνεται ἔδινε σὲ τέτοια ἢ ἴσως καὶ νὰ μὴν εἶχε ποτέ του καταγίνει, δὲ θυμοῦμαι τί ζῶδιο τῆς εἶπε πὼς εἶναι, μὰ θυμοῦμαι πὼς ἤξερε ἕνα ὥραϊο σχετικὸ με τὰ ζῶδια τραγούδι καὶ τῆς τὸ εἶπε:

*Κοριτσάκι μου με τ' ἄσπρα, μὴν πολυδιαβάξης τ' ἄσπρα,
κι' ἄσ' τῆ Μοῖρα σου στὴ γῆ, μόνο αὐτὴ νὰ σ' ὀδηγῆ.
Μὴ μοῦ λές γιὰ τὴν Παρθένα, που με γέλασε κι' έμένα,
καὶ τὸν ἄστατο Ζυγὸ μὴν τὸν ἔχης ὀδηγό.
Μὴ μοῦ πῆς γιὰ τὸν Τοξότη, τὸν ἀγέραστο ἱππότη,
καὶ ποτέ ἀπ' τοὺς Ἰχθεῖς συμβουλή νὰ μὴ δεχθῆς.
Μὴν ἀφήνεσαι στὸν Ταῦρο, με τὸ μέτωπο τὸ μαῦρο,
μὴ διαβάξης τὸν καιρὸ μέσα ἀπ' τὸν Αἰγόκερω.
Ἐδρόχοο μὴν κοντέψης, μὴ τυχὸν καὶ τὰ μουσκέψης...*

Δὲ θυμοῦμαι παρακάτω. Μὰ ἔτσι ἡ γνωριμία ἄρχισε με γέλια κι' ἐρωτικὰ τραγούδια. Ὁ παππούς σου εἶπε εὐθὺς τοὺς ὥραϊους στίχους τοῦ Μόντη, που τὸν ἀπασχολοῦσαν προσωπικά:

*Ἐσοῦ 'σαι 'νας ἀθθὸς τῆς λεμονιάς
τῆς ἐγῶνι τ' ὀλοτζίτρινον λεμόνι,
ἔσοῦ 'σαι παναῦριν π' ἀρηνῶ,
τῆς ἐγῶνι παναῦριν που τελειώνει.*

Τότε τοὺς εἶπα κι' εγὼ ὅσο θυμόμουν ἀπ' τὸ «Ἦτο πεπρωμένον» που 'λεγε ἡ μητέρα μου. Ξένο εἶναι, ἑλληνικὸ, δὲ ξέρω. Ἔχει καὶ φράσεις κωμικές, μὰ τὸ εἶπα, ἐπειδὴ φανερώνει αἴσθημα.

*Ἦτο πεπρωμένον – ἐκ Θεοῦ γραμμένον
νὰ σὲ στερηθῶ,
νὰ θρηνῶ, νὰ κλαίω – στὴ φωτιά νὰ πλέω
καὶ νὰ σὲ ποθῶ.*

Ὅλο σὲ γυρεύω – σὰ νὰ μὴ πιστεύω

πὼς δὲν εἶς' ἐδῶ,
κρύβεσαι νομίζω – κι' ὄλο τριγυρίζω
ἴσως καὶ σὲ δῶ.
Στὰ παράθυρά σου – βλέπω τὴ σκιά σου
καὶ τὴν κυνηγῶ,
καρτερῶ ν' ἀνοίξης – πάλι, νὰ μοῦ ρίξης
βλέμμα σπλαχνικό.
Τὸ περπάτημά σου – τὸ κελάδημά σου
ὄλο ἀντηχεῖ
μέσα εἰς τ' αὐτιά μου – μέσα στὴν καρδιά μου,
μέσα στὴ ψυχῇ.
Τὸ γλυκό σου στόμα – πῶχει ρόδου χρῶμα,
ἔρωτος πηγῇ,
τὴ φωτιά μου σβήνει – βάλαμο μοῦ χύνει
πάνω στὴν πληγῇ.
Σὰν ἐρθῇ τὸ βράδυ – τὸ βαθὺ σκοτάδι,
σ' ἔχω, σοῦ μιλῶ,
τὰ παράπονά μου – καὶ τὰ βάσανά μου
λέγω καὶ θρηνῶ.
Πλέον μὴ μοῦ γράψης – φῶς μου, νὰ μὲ θάψης,
ὅτι μ' ἀγαπᾶς,
προτιμῶ στὸ χέρι – νὰ κρατῆς μαχαίρι
καὶ νὰ μὲ χτυπᾶς.
Μὲ τὸ ἵνδαλμά σου – μὲ τὸ φάντασμά σου
βλέπεις ὅτι ζῶ,
κατοικῶ στὰ νέφη – τὴ σκιά μου τρέφει
ὄνειρο γλυκό.
Ἄχ, μὴ μὲ ξυπνήσης – μὴ μοῦ ἀφανίσης
πλάνην τὴ γλυκειά,
ἄφες νὰ κοιμᾶται – ἄφες νὰ πλανᾶται
ἄρρωστη καρδιά.
Τί θεὸ νὰ κερδίσης – σὰν μὲ καταπείσης
ὅτι ξεψυχῶ;
Μὴ νὰ μὲ γλυτώσης – ἔχεις νὰ μοῦ δώσης
ἄλλο γιατρικό;
Θέλω νὰ γνωρίζης – ὅτι σὺ μ' ὀρίζης,
ὅτι σ' ἀγαπῶ.
Θά ῥθη πάλι μέρα – ἄσπρη περιστέρα,
ποῦ θὰ σοῦ τὸ πῶ.
Κι' ἂν ποτὲ τ' ἀγέρι – τῆς νυχτὸς σοῦ φέρῃ
γνώριμη φωνή,
μὴν τρομάξης, φῶς μου, – ἡ ψυχῇ μου εἶναι
κι' ἦρθε νὰ σὲ ἰδῇ.

Ἐπάρχουν ἀκόμα δυοτρία τέτοια κουπλέ, μὰ δὲν τὰ θυμῆθηκα.
Καὶ ὕστερα ὁ παπποῦς σου μᾶς εἶπε ἓνα τραγούδι τοῦ Φορτούνιο.

Γιώργος: Ἐέρω, ξέρω. Εἶπε «Τὸ τραγούδι τοῦ Φορτούνιο» τοῦ Ἄλφρε ντέ Μύσ-
σέ, ποῦ τὸ εἶχε μεταφράσει ὁ ἴδιος. Ἀκούστε το:

Μὴν πῆτε πάω
νὰ σᾶς πῶ
ποιὰν ἀγαπῶ·
γιὰ ἓνα βασιλεῖο
δὲν τολμῶ
νὰ σᾶς τὴν πῶ.

Ἄς τραγουδοῦμε
σ' ἔξοχή
καλοκαιριοῦ
πὼς τὴν λατρεύω
κι' εἶν' ἕξανθή
τοῦ σιταριοῦ.

Τῆς κάνω κάθε
ἄλλοκοτιὰ
ποῦ φανταστῇ,
γι' αὐτὴν νὰ πέσω
στὴ φωτιά,
σὰν χρειαστῇ.

Ὁ πόνος ποῦ ἔχει
ἀγάπη μὰ
ποῦ ἔναι κρυφῇ
μοῦ ἔχει ξεσκίσει
ὡς τὰ βάθη
τῆ ψυχῇ.

Μὰ τ' ὄνομά της
τό ἔχω τό-
σο λατρευτό,
ποῦ νὰ πεθάνω
προτιμῶ
παρὰ νὰ πῶ.

(Αὐτὰ βέβαια, γιατί μπορεί νὰ ἦταν μιὰ γυναίκα παντρεμένη. Μπορεῖ ὁμως καὶ
νὰ εἶχε στείλει στὸν Φορτούνιο, λέω ἐγώ, «κρυφὴν ἀγάπη» ἢ Μιμόζα του).

Ἄλίκη: Καὶ ὕστερα ὁ παπποῦς σου μᾶς εἶπε δυὸ πολὺ ὠραῖα ποιήματα τοῦ Βι-
ζυηνοῦ καὶ τοῦ Μαρκοῦ.

Γιώργος: Ἄ, τὰ ξέρω καὶ τὰ δυὸ καὶ θὰ σᾶς τὰ πῶ. Τὰ λέει τόσο συχνὰ ὁ παπποῦς μου.

Τοῦ Βιζυηνοῦ τοῦ καημένου εἶναι ἀπὸ τὰ τελευταῖα του, γραμμένο στὸ φρενοκο-
μεῖο, ὅπου βρέθηκε ἴσως μὲ ἀφορμὴ αὐτὸν τὸν ἔρωτά του.

Σὰν μ' ἀρπάξαν τὴ χαρὰ – ποῦ χαιρόμουν μιὰ φορὰ,
ἔτσι σὲ μιὰν ὥρα,

μέσ' σ' αὐτὴ τῆ χώρα – ὄλ' ἀλλάξαν τώρα.
Κι' ἀπὸ τότε πού θρηνηῶ – τὸ ξανθὸ καὶ γαλανό.
καὶ οὐράνιο φῶς μου,
μετεβλήθη ἐντός μου – ὁ ρυθμὸς τοῦ κόσμου.

Νὰ σᾶς πῶ καὶ τοῦ Μαρκοῦ.

Τὰ λίγα μαλλιά σου – πού κλειῶ μέσ' τὸ χέρι
ν' ἀρπάξῃ τ' ἀγέρι – τοῦ κάκου ζητᾶ.
Στ' ὠραῖο κεφάλι – τῆς αὔρας τὰ χινῶτα
ἄς παίζουν σὰν πρῶτα – με' τ' ἄλλα μαλλιά.
Ἐτοῦτα θε' νὰ 'ναι – κρυφὴ μου λατρεία
κλεισμένα σὲ μία – καρδοῦλα χρυσῆ,
πού αὐτὴν ὁ πιστός σου – γιὰ πάντα θὰ βάλῃ
ἀπάνω στὴν ἄλλη – πού ἀκέραια σὲ κλεῖ.

Ἀλίκη: Naί, ὠραιότατα. Θυμᾶσαι, βλέπω, κι' ἐσὺ στίχους...

Γιῶργος: Ἐ καλὰ, ἡ ἴδια οἰκογένεια. Καὶ σίγουρα θὰ σᾶς εἶπε μετὰ ἐκεῖνο τοῦ Ττόμας Μοῦρ καὶ τὸ ἄλλο τοῦ Λορέντζο Στακκέτι, γιὰτὶ αὐτὰ πᾶνε μαζὶ στὸ ρεπερτόριό του, στὴν ὠραιότατη μετάφραση τοῦ Νίκου Χατζηδάκη.

Ἀλίκη: Δὲ θυμοῦμαι. Ἐν μπορῆς νὰ τ' ἀκούσω κι' αὐτὰ...

Γιῶργος: ὦ! Ἴδου πρῶτα τὸ ἰταλικό:

Σὰν πέφτουνε τὰ φύλλα χάμω καὶ θὰ 'ρθῆς
στὸ ἔρημο κοιμητήρι τὸ σταυρό μου νὰ ζητήσης,
σὲ μιὰ φτωχὴ γωνιά μπροστὰ του ξάφνου θὰ βρεθῆς
καὶ γύρω πολλὰ μικρὰ λουλούδια θ' ἀπαντήσης.
Μάζεψε τότε ὅσα θές, γιὰ τὰ σγουρά σου τὰ μαλλιά,
τ' ἄνθη π' ἄπ' τὴν καδιά μου μέσα θὰ 'χουνε φυντρώσει,
εἶναι οἱ στίχοι πού 'γραψα χωρὶς νὰ πῶ μιλιὰ,
τὰ λόγια τῆς ἀγάπης πού δὲν σοῦ 'χα φανερώσει.

Ἀλίκη: Ἐ, τί ὠραῖο. Βλέπεις ἡ ἐποχὴ τοῦ ρομαντισμοῦ.

Γιῶργος: Ἐ, ναί. Μὰ καὶ τὸ ἐγγλέζικο νὰ πού δὲν πάει πίσω.

Τὸ φῶς τῆς ἀνγούλας κι' ἡ μέρα πού σβήνει,
κι' ἡ ἀτέλειωτη νύχτα με' βρῖσκει κι' ἐκείνη
μ' Ἐσένα στὸ νοῦ, μόνο Ἐσένα.

Μὲ φίλους τριγύρω, γεμάτα ποτήρια
σὲ γλέντια πού ἄλλοτε εὐφραῖναν κι' ἐμένα
καὶ μέσα σὲ κάθε λογιῆς πανηγύρια,
μακριὰ εἶν' ἡ ψυχὴ μου, γεμάτη ἀπὸ Σένα,
Ἐσένα καὶ μόνο Ἐσένα.

Κι' ἐκείνην πού ἄλλοτε με' εἶχεν ἐλκύσει,
τὴ Δόξα, τὴν ἔχω κι' αὐτὴν λησμονήσει
γιὰ Σένα καὶ μόνο Ἐσένα.

Σὰ χῶρες πού βλέπει μακριὰ νὰ περνοῦνε
τὸ πλοῖο πού γι' ἄλλες ἀκτὲς ἀρμενίζει,

κι' ἐμένα οἱ σκηνὲς τῆς ζωῆς μου πετοῦνε.
Δὲ βλέπει ἡ ψυχὴ μου, σὲ Σένα ἀτενίζει.
Ἐσένα καὶ μόνο Ἐσένα.

Τὴν κάθε χαρὰ μου Σὺ δίνεις, Σὺ παίρνεις
κι' ἡ λύπη γλυκιὰ εἶναι σὰν Σὺ μοῦ τὴν φέρνης
σὰν εἶναι ἀπὸ Σένα, ἀπὸ Σένα.
Σὰν μάγια πού ἄλλος κανεῖς δὲν τὰ λύνει
πρὶν στόμα πού ξέρει ἀπὸ μάγια μιλήσει,
κι' ἐμένα ἡ ψυχὴ μου με' ὅσα κι' ἂν πίνῃ
στὸν κόσμο φαρμάκια μπορεῖ νὰ ραγίσῃ
μονάχα ἀπὸ Σένα, ἀπὸ Σένα.

Ἀλίκη: Μὰ τί γλυκὸς ὁ Ττόμας Μοῦρ!

Γιῶργος: Ἐ, θαυμάσιος. Εἶχε μεταφράσει κι' ὁ Σίμος Μενάρδος «Τὸ στερνὸ του ρόδο».

Ἀλίκη: Καὶ πόσα κομπλιμέντα ἄκουσε τότε ὁ παπποῦς σου.

Γιῶργος: Naί, ὁ παπποῦς μου εἶχε ἀκούσει ἀμέτρητα τέτοια κομπλιμέντα καὶ δὲ σκοτιζόταν. Ξέρετε ὅμως ποιὸ θεωροῦσε τὸ ἀνώτερο πού εἶχε ἀκούσει ποτέ; Ἐνα ἀπὸ μιὰ ξανθὴ χήρα. Ἐπάρχει μάλιστα καὶ μιὰ ὠραία ἀπάντησή του.

Κάποιος γείτονας τῆς χήρας, φίλος του, βλέποντάς τον νὰ περᾶ γιὰ τὸ σπίτι τῆς κάθε μέρα, τοῦ εἶπε: «Κάτι τρέχει με' σένα γιὰ νὰ σὲ βλέπουμε τώρα τόσο! Γυναικοδουλειά». – Ὁχι, ὄχι, τίποτε, τοῦ ἀπάντησεν ὁ παπποῦς μου. Ὅλα βαδίζουνε σύμφωνα με' τὶς θεῖες ἐντολές. Γιὰ νὰ μὴν ἐπιθυμῆσω τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον μου, τὰ 'φτειαξα με' τὴ γυναῖκα τοῦ δικοῦ σου τοῦ πλησίον.

Ἀλίκη: Ὁραιότατο. Καὶ τὸ κομπλιμέντο τῆς χήρας;

Γιῶργος: Naί. Αὐτὴ ζοῦσε μόνη τῆς καὶ στὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς ὁ παπποῦς μου περνοῦσε ὅλα του τ' ἀπογεύματα στὸ σπίτι τῆς, ὡς τὰ μεσάνυχτα πού ἐπιτρεπόταν ἡ κυκλοφορία. Δυὸ τρία συνοικέσια πού τῆς ἔτυχαν τότε, ἡ νεαρὴ χήρα τὰ ἔβλεπε με' κρύα καρδιά καὶ τ' ἄφησε καὶ χάθηκαν. Τὸν παπποῦ μου ἕνας γάμος τῆς θὰ τὸν ἐνοχλοῦσε πολὺ, γιὰτὶ τὴν εἶχεν ἀγαπήσει, μ' ἀπὸ λεπτότητα δὲν ἔλεγε λέξη. Στὰ τελευταῖα πιά τὴ ρώτησε μήπως καὶ ἦταν αὐτὸς αἰτία πού δὲν ξανάφτιαχνε τὴ ζωὴ τῆς κι' ἐκείνη τοῦ εἶπε: «Ἐ, εἶναι κι' αὐτὸς ἕνας λόγος. Τώρα πού ἔζησα τόσο μαζὶ σου, φοβοῦμαι πῶς ὅλοι οἱ ἄντρες θὰ μοῦ φαίνονται πρόστυχοι».

Ἀλίκη: Πολὺ δυνατό. Θὰ τὸ ἔμαθες ἀπὸ διήγησή του, μὰ ἐγὼ ἔχω νὰ σοῦ πῶ κάτι πού εἰπώθηκε μπροστὰ μου. Μᾶς εἶχε καλέσει γιὰ τσάι ἡ κυρία Λυβίου πολλὲς γνωστὲς του συμπάθειες καὶ καταλαβαίνεις τὸν παπποῦ σου νὰ μᾶς βλέπῃ ὅλες μαζεμένες ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, τί κέφι εἶχε καὶ τί γέλια κάναμε ὅλο τ' ἀπόγευμα. Ἐμα τὸ βράδυ ἔφυγαν οἱ ἄλλες καὶ μείναμε οἱ τρεῖς μας, ἡ Νίκη τὸν ἐκοίταζε καλὰ καλὰ σκεπτικὴ καὶ ὕστερα τὸν ρώτησε: «Σᾶς μοιάζει ἔτσι στὰ φυσικά σας κανέναν ἀπὸ τοὺς ἐγγονοὺς σας;» Τὴν καταλαβαίνεις τί σημασία ἔχει αὐτὴ ἡ ἐρώτηση, Γιωργάκη μου; Γιατὶ σὰν ἐγγονός του, πρέπει νὰ μπῆκες στὸ νόημά τῆς ἀμέσως, ἄφησε πού σ' ἐνδιαφέρει κιόλα... Πές μου το.

Γιῶργος: Naί. ὦ, βέβαια. Ἀκούστε το... Μὰ εἶναι ὠραῖο: «Καλὰ, ἐσεῖς εἴσαστε φίλος ἀνθρώπος. Καλὰ. Μὰ τώρα πιά πόσα περιθώρια ἔχετε; Δυὸ χρόνια; Τρία; Πέντε;

“Αμα θα λείψετε έσείς, θα ύπάρχη κανένας έγγονός σας να σās μοιάζη, για να μη χαθῆ αὐτός ό τύπος από τόν κόσμο;» Είναι έτσι, κυρία Άλίκη;

Άλίκη: Ναι, παιδί μου, ακριβώς έτσι. Και ἦταν τόσο αὐθόρμητη αὐτή ἡ σκέψη, πού κι’ ό ίδιος ό παππούς σου, αντί ν’ απαντήσει, έβαλε τὰ γέλια σαστισμένος.

Γιῶργος: Ἦταν μπροστά σ’ αὐτό και ἡ μικρή του φίλη;

Άλίκη: Όχι, αλλά δέν έχει σημασία. Πάντως έμεις έχουμε φύγει από τó θέμα μας. Γιατί είπαμε πώς ἡ ἀλληλοεπίδρασή του, ἦταν έντονότατη και τρυφερότατη και στους δυό, μά όχι και ίδια, λόγω τῆς διαφορᾶς τους στή ψυχосύνθεση.

Γιῶργος: Φυσικά, μά και στήν ἡλικία βέβαια, πού σέ κείνα τὰ χρόνια είναι πολύ φανερή και χτυπητή.

Άλίκη: Μπορεῖ, μά ἐγώ τó αποδίδω περισσότερο στο χαρακτήρα τους. Ό Γιῶργος μας, σέ όλους τους έρωτές του παραδινότανε πάντα ἀνεπιφύλακτα, με όλα του τὰ πανιά ἀνοιχτά, ἀνοίγοντας στήν ἀγαπημένη του όλα τὰ φύλλα τῆς καρδιάς του, και φυσικά έτσι έκαμε και τώρα. Αντίθετα εκείνη, όπως σου είπα, ἐστάθηκε πάντα μιά γυναίκα πολύ μυαλωμένη, πού ἐξύγιζε πολύ κάθε της κίνηση, ἀπόλυτα σεμνή, πού δέν είχε καθόλου συνηθίσει ν’ ἀνοίγη και να ξανανοίγη τὴν καρδιά της. Έτσι και τότε, κι’ ἄς είχε πιά χηρέψει, έμενε προσηλωμένη στήν οἰκογένειά της και στο οἰκογενειακό της ὄνομα.

Πάρ’ ὄλη λοιπόν τὴν ἐπίδραση πού είχε στή ψυχή της ἡ ξεθωριασμένη και ἀνανεωμένη γοητεία τοῦ παππού σου, παρ’ ὄλη τὴν εὐχαρίστηση πού ένιωθε στή γλυκειά συντροφιά του και στίς εὐγενικές ἐκδηλώσεις τῆς λατρείας του, ὅσο τοῦ τις ἐπέτρεπε βέβαια, και παρὰ τὰ τρυφερά αἰσθήματα πού ἀσφαλῶς ένιωθε γι’ αὐτόν, δέ γινόταν να τόν ἐρωτευθῆ, δηλαδή να φθάση στο ἀπόλυτο, τó ἀνυπολόγιστο, τó μοναδικό αὐτό αἶσθημα πού τὰ ξεχνάει και τὰ τινάζει όλα και πού «ξελογιάζει» λένε τόν ἄνθρωπο. Δηλαδή εκείνος είχε χάσει τὰ μυαλά του γι’ αὐτήν, ἐνῶ εκείνη είχε τὰ δικὰ της τετρακόσια.

Γιῶργος: Ναι, τó κατάλαβα έντελῶς. Ό παππούς μου κατακτῆθηκε από τὴν παρουσία της, ἴσως ὅσο ποτέ στή ζωή του. Πές πῶς τὴν έπαθε σάν τόν Φάουστ, γιατί τότε πού τὴν ξαναείδε θα ἦταν ...

Άλίκη: Έ, είπαμε είχε περάσει τὰ εβδομήντα και ἡ γοητεία του βέβαια...

Γιῶργος: Ναι, φυσικά... ό πιό ἀνίκητος ἐχθρός εἶν’ ό καιρός. Ένα γέρικο ἄλογο δέ μπορεῖ να λάβη μέρος σέ κοῦρσες. Μά κι’ ἂν ἐπιτέλους ἡ σεμνή χήρα ἀποφάσιζε να πιάση ἕνα φίλο, δέ θα διάλεγε κανένα πού να μὴν τῆς ξανάφευγε σέ λίγες ἡμέρες, πού να ἦταν και νεώτερος κι’ ἐλεύθερος; Δέν τó καταλάβαινε αὐτό ό πολύξερος παππούς μου; Έ, σίγουρα.

Άλίκη: Πῶς δέν τó καταλάβαινε; Γι’ αὐτό και ποτέ δέν τῆς ἐζήτησε και κρυφές σχέσεις, να είσαι βέβαιος. Εκείνον τόν ένδιέφερε ἡ παρουσία της και ἡ τρυφερότης της γι’ αὐτόν. Και γι’ αὐτό κάποτε μοῦ είπε:

«Καλά: ἐγώ βλέπω σέ κείνην μιά χαριτωμένη ἀκόμα γυναίκα, αλλά εκείνη τί βλέπει σέ μένα, πού μποροῦσε σχεδόν να είμαι πατέρας της; Τό ἐξωτερικό και τó παρουσιαστικό στους ἀνθρώπους παίζει σ’ αὐτὰ τὰ ζητήματα ρόλο ἀποφασιστικό. Σκέψου πῶς ύπάρχει στήν Ἀθήνα μιά κυρία πού με συμπαθεῖ πάρα πάρα πολύ. Με καλεῖ σέ

κάθε εὐκαιρία να πάω στο σπίτι της να πάρωμε οἱ δυό μας ἕνα τσάι, μά είναι φοβερὰ ἄσχημη και γι’ αὐτό κι’ ἐγώ ἱκανοποιῶ τὴν ἐπιθυμία της ἴσως μιά φορά τó χρόνο. Και πηγαίνοντας μάλιστα λέω στον ἑαυτό μου: «Γιῶργο, μιά πού σε ζητάει ἡ καημένη τόσο πολύ... δῶς’ της ἐπιτέλους και κανένα φιλί...» Και φτάνω ἀποφασισμένος να τῆς δείξω κάποια τρυφερότητα. Μά μόλις φτάσω και ιδῶ εκείνο τó στόμα της πού είναι σάν τοῦ βατράχου και σκεφθῶ πῶς θα τó φιλήσω, σε βεβαιώνω πῶς οἱ καλύτερες προθέσεις μου ἐξατμίζονται ἀμέσως. Και κάθομαι ἐκεῖ, ὅπως κάθε ἐπισκέπτης καμιάν ὦρα κι’ ὕστερα παίρνω δρόμο. Βλέπεις, λοιπόν, πόσο τó παρουσιαστικό καταστρέφει και τίς καλύτερες διαθέσεις. Έπομένως, Άλίκη μου, πῶς θα ἦταν δυνατόν να τῆς ζητήσω ἐγώ να τῆ φιλήσω; Να παίξω δηλαδή τó ρόλο τῆς βατραχίνας;»

Γιῶργος: Βλέπω πόσο σωστά στεκότανε στα μυαλά του ό παππούς μου, κι’ ἄς λένε πῶς τὰ είχε χαμένα. Έπομένως τὰ ἀμοιβαῖα τρυφερά τους αἰσθήματα ἦταν και από τίς δυό πλευρές συγκρατημένα.

Άλίκη: Σίγουρα, ἀφοῦ συγκρατημένος ἦταν μαζί της ἀκόμα κι’ ό παππούς σου. Όμως πολύ πιό συγκρατημένη ἦταν εκείνη, κι’ αὐτό συχνά τόν παππού σου τόν ἐφαρμάκωνε και τόν ἐφερνε σέ πολύ δύσκολη θέση.

Γιῶργος: Τόν ἐφαρμάκωνε; ἡ καλύτερή του φίλη;

Άλίκη: Ναι, χωρίς βέβαια καθόλου να τó θέλη. Δηλαδή ἄκουσε να ιδῆς τί γινότανε. Καθῶς ἦταν πολύ λογική, ὅπως είπαμε, για να μὴν παρασύρεται σε ἀσυλλόγιστες αἰσθηματολογίες, ἂν ἐκρινε πῶς μιά μέρα ἔμεινε πολλές ὥρες μαζί του, τὴν ἐπομένη ἀπομακρυνότανε με τρόπο, και για να μὴ γίνεται κουτσομπολιό, αλλά και προπάντων για να μὴ πολυφουντάνουν τὰ αἰσθήματα τοῦ παππού σου. Όμως αὐτό τó «με τρόπο» είναι γελοῖο, γιατί «τρόπος» σε τέτοια πράματα δέν ύπάρχει κανένας: πήγαινε τώρα να γελᾶσης με προφάσεις τόν παππού σου! Έτσι ό καημένος ὑπέφερε πολύ, γιατί ἦταν πάντα του συνηθισμένος σε ἀπόλυτη ἀφοσίωση. Ἀκουσε μάλιστα ἕνα πολύ χαρακτηριστικό περιστατικό, πού μοῦ τó διηγήθηκε ό ίδιος.

Τό Σαββατοκυριακό 17-18 Μαῖου πῆγαν με παρέα στον Σταυρό τῆς Ψώκας κι’ ἀνεβαίνοντας ἐπέρασαν από τόν Κύκκο. Φυσικά ἐπροσκύνησαν και προσευχήθηκαν ὄλοι στήν Παναγία, από μέσα τους βέβαια και καθένος τους για λογαριασμό του. Ό παππούς σου κατάφερε να προσκυνῆση ἀμέσως μετὰ από τὴ μικρή του φίλη και προσευχήθηκε γι’ αὐτήν κάθε καλό και για τόν ἑαυτό του να ξαναπάη στήν Παναγία ἄλλη μιά φορά μαζί της – αὐτή ἦταν ἡ μεγαλύτερη εὐχή πού ένιωσε πῶς μποροῦσε κείνη τῆ στιγμή να ζητήσει. Τώρα τί ζήτησε ἡ σφίγγα είναι ἄγνωστο, μήτε τῆ ρώτησε βέβαια, μήτε και κείνος τῆς είπε τó δικό του μυστικό. Τό βράδυ κοιμήθηκαν ὄλοι στο Σταυρό τῆς Ψώκας και τ’ ἀπόγευμα τῆς ἄλλης ἡμέρας ξαναγύρισαν από τόν ἴδιο δρόμο και φυσικά ξαναπέρασαν από τόν Κύκκο. Κανένας δέν είχε λόγο να ξαναπροσκυνῆση στήν Παναγία, ἐκτός από τόν παππού σου. Γιατί; Γιατί στο Σταυρό τῆς Ψώκας ἦταν πάρα πολλὸς κόσμος και ἡ μικρή μας φίλη, μὴ ξεχνώντας ποτέ τίς ιδέες της – για τίς ὁποῖες ἄλλωστε ό παππούς σου οὐδέποτε στή συνείδησή του τὴν κατηγορήσε, γιατί ἔβρισκε τὴν προσοχή της για τó καλό της ὄνομα πάρα πολύ φυσική, – τοῦ φερνόταν ἐμπρός στον κόσμο ψυχρά και ἀδιάφορα. Όμως ό Γιῶργος μας δέν ἦταν συνηθισμένος να τοῦ φέρνονται έτσι. Κι’ ὅσο κι’ ἂν τὴ δικαιολογοῦσε με τó μυαλό του, ἡ καρδιά του σκίζότανε. Ἡ ψυχή του πιεζότανε, πιεζότανε, ὥσπου στο τέλος ἔγινε μιά μικρὴ ἐκρηξη. Βαρέθηκε αὐτὴ τὴν κωμωδία κι’ ἀποφάσισε σχεδόν να τὰ τινάξη όλα και να φύγη. Να τὰ παίξει ὄλα και ὄλα, ὅπως είπες τότε με τὴν Ἀνδρονίκη. Μόνο πού από φόβο τοῦ

εαυτού του – άμα πη κάτι να μὴν τὸ παίρνη πίσω ποτέ – ἀπόφυγε νὰ ἐκδηλωθῆ ὄλως διόλου. Γυρίζοντας ὁμως ξαναπῆγε στὴν Παναγία κι' αὐτὴ τὴ φορὰ παρακάλεσε... νὰ ξεχάσῃ τὴν ἀγάπη του. Νὰ πάσῃ νὰ τὴν ἀγαπᾷ! Ἄς τὴν βλέπῃ κι' αὐτὴν μὲ τὴ συμπάθεια καὶ τὴν τρυφερότητα ποὺ ἔβλεπε τὶς περασμένες του ἀγάπες... νὰ τὴν ξεχάσῃ... νὰ τὴν βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ κι' ἀπὸ τὴν καρδιά του! Φαίνεται πὼς τόσο πολὺ ὑπέφερε ὁ κλημένος στὸ Σταυρὸ τῆς Ψώκας γιὰ νὰ κάμῃ τέτοια προσευχὴ στὸ θαυματουργὸ εἰκόνισμα.

Γιῶργος: ὦ, σίγουρα! Γιὰ νὰ φτάσῃ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον...

Ἀλίκη: Ναι, χωρὶς ἄλλο. Μὰ ἄκουσε καὶ τοῦτο! Ἡ μικρὴ του φίλη ἀμέσως διαιθάνθηκε τὴν τρικυμία τῆς ψυχῆς του. Καὶ πὼς αὐτὴ του ἢ προσευχὴ θὰ ἦταν ἓνα ξέπασμά του. Πὼς τὰ κατάλαβε; θὰ μοῦ πῆς. Μὰ ὅπως σοῦ εἶπα ἦταν πολὺ ἀνοιχτομάτα, καὶ τὸν εἶχε σπουδάσει τὸν παπποῦ σου... πὺ ὅταν βρισκότανε ὑπὸ πίεσιν ἔπαιρνε ἓνα ὕφος κοφτό. Λοιπὸν τὴν ὥρα ποὺ ὁ κ. Λυβίου, ποὺ καθότανε στὸ τιμόνι εἶχε πῆ «δὲν νομίζω πὼς χρειάζεται νὰ σταματήσουμε πάλι ἐδῶ στὸν Κύκκο, τί λέτε;», ὁ Γιῶργος μας πετάχτηκε ἀμέσως καὶ τοῦ εἶπε: «Ἄχ, ὄχι, σὲ παρακαλῶ, Αντρέα, θέλω ὁπωσδήποτε νὰ ἀνάψω κάποιον κερὶ». Ἐκείνη τότε τοῦ ἔριξε ἀπορημένη μιὰ ματιά, κι' αὐτὸ τῆς ἔφτασε.

Γιῶργος: Καὶ πὼς ἀντέδρασε;

Ἀλίκη: Ἄκουσε λοιπὸν μὸλις ὁ παπποῦς σου ἐγύρισε μὲ ἀποφασιστικὸ βῆμα ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ μπῆκε στὸ αὐτοκίνητο, ἐκείνη ποὺ καθόταν δίπλα του, τὸν ρώτησε ἤρεμα καὶ πολὺ φιλικά: – «Δὲν μοῦ λές, Γιῶργο, θὰ μποροῦσες νὰ μοῦ στείλῃς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καμιά ἰταλικὴ μέθοδο ἄνευ διδασκάλου, κάτι σὰν καμιά κασέτα, σὰν λινγκουαφόν, κάτι τέτοιο;» – «Καὶ γιατί δὲ θὰ μποροῦσα; τῆς ἀπάντησε. Νομίζω μάλιστα πὼς ἔχω καὶ μιὰ τέτοια ταινία, πολὺ ἐπιτυχημένη». – «Ἔχεις μάθει ἰταλικά;» – «ὦ, πότε πότε κάτι λίγα... Εἶχα κάμει κι' ἓνα μῆνα στὴν Ἰταλία πρὶν σαρανταπέντε χρόνια, ταξιδεύοντας μὲ μιὰ φιλενάδα μου... Κάτι καταλαβαίνω μέσες ἄκρες». – «Μὰ κι' ἐγώ! Λοιπὸν ἔχω ἀπόφαση τὸ χειμῶνα νὰ τὰ μάθω καλά. Θὰ σοῦ ἔκανε κέφι ἀπὸ τότε νὰ ἀλληλογραφοῦμε ἰταλικά; Αὐτὸ ξέρεις θὰ ἔκανε καλὸ καὶ στοὺς δυὸ μας...» – «Καὶ γιατί ὄχι; Θὰ μποροῦμε νὰ τὰ σκοτώνουμε ἄφοβα, γιατί βλέπεις στὶς ἐπιστολὲς ὑπάρχει ἀπόρητο, κανένας δὲ μπορεῖ νὰ ἐπέμβῃ. Ἐχάθηκε ἢ γλῶσσα τοῦ ντ' Ἀνούτσιου, δὲν ἔχει πιά γλυτωμό...» Καὶ σκάσανε κι' οἱ δυὸ τους τὰ γέλια, καὶ φυσικὰ μὲ τὸ γέλιο ὁ ἄνθρωπος ἤρεμῆ. – «Ἔχω τὸ λόγο σου, λοιπὸν, γιὰ τὸ χειμῶνα;» τὸν ξαναρῶτησε γιὰ νὰ σιγουρευτῆ. – «Τὸ λόγο μου γιὰ τόσο πράμα; ὦ, ἔστω! Πάλι καλά ποὺ δὲ μοῦ ζητᾷς νὰ ὑπογράψουμε καὶ συμβόλαιον!» καὶ ξανασκάσανε τὰ γέλια. – «Τοῦ χρόνου θὰ μιλοῦμε ἰταλικά», τοῦ εἶπε.

Γιῶργος: Μὰ λοιπὸν ἦταν καλὴ ξελογιάστρα αὐτὴ, μὴ μοῦ λέτε!

Ἀλίκη: Ὅχι, παιδί μου, γιατί; Γιὰ τὰ ἰταλικά τὸ ἔκαμε; Ὅχι βέβαια, παρὰ γιὰ νὰ ἠρεμήσῃ τὸν παπποῦ σου, ποὺ τὸν καταλάβαινε σ' ἓνα μεγάλο ἀναβρασμὸ καὶ ζήτησε στὰ γρήγορα νὰ τοῦ ἀνοιξῆ μιὰν ἀσφαλιστικὴ δικλείδα. Καὶ εἶδες τί ὥραϊα τὸ πέτυχε, γιατί ἀκούοντας ἐκεῖνος μελλοντικὲς ἀλληλογραφίαι καὶ μελλοντικὰ σχέδια γιὰ τοῦ χρόνου, κατάλαβε πὼς τὸν ἤθελε καὶ πάντως ἐνδιαφερόταν νὰ μὴν τὸν χάσῃ. Δὲ μετανοίωσε ὁμως γιὰ τὴν παράκληση ποὺ εἶχε κάμει στὴν Παναγία, ὅπως μοῦ ἔλεγε.

Γιῶργος: Σωστά. Μόνον ξέρετε κάτι; Ὅσες ἐξηγήσεις κι' ἂν μοῦ δώσατε γιὰ τὰ αἰσθημάτά της, πάλι γιὰ μένα παραμένουν κάπως ἀκαθόριστα.

Ἀλίκη: Ναι, ἴσως... Ἀλλὰ νὰ ξέρης πὼς αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι τὰ αἰσθημάτά της αὐτὰ ἦταν πολὺπλοκα, γιατί προέρχονταν ἀπὸ πολλὲς καὶ διάφορες πηγές. Ἡ μιὰ ἦταν τὸ ξύπνημα τῶν ἀθῶων παιδικῶν τῆς αἰσθημάτων, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ποὺ τῆς εἶχανε μείνει κρυφὰ ριζωμένα στὸ ὑποσυνείδητο. Ἡ δευτέρη ἦταν ἡ συμπάθεια ποὺ σκορποῦσε γύρω του ὁ παπποῦς σου, ἀκόμα καὶ γέρος, στοὺς πνευματικὸς ἀνθρώπους. Κι' ἐκείνη διψοῦσε ἀπὸ παιδιὰ γιὰ μιὰν ἀνώτερη χιουμοριστικὴν ὁμιλία καὶ τὴ δῖπα τῆς αὐτῆ δὲν τὴν εἶχε ἀφήσει ὡς τότε ἢ ζωὴ νὰ ἱκανοποιηθῆ ὅσο ἔπρεπε. Γιατί εἶχε καὶ ἡ ἴδια μιὰν ὁμιλία πολὺ εὐχάριστη, τῆς ἄρρεσαν τὰ ἔξυπνα ἀστεῖα καὶ τὰ ὁμορφα ὑπονοούμενα καὶ πειράγματα, ποὺ ὁ Γιῶργος ἀμέσως τὸ ἐπρόσεξε καὶ κατακτῆθηκε. Μὰ ὑπῆρχε κι' ἄλλη πηγὴ ποὺ τὴν ἔκαμε νὰ νοιώσῃ στὸν παπποῦ σου ψυχικὴν ἀνταπόκριση ζωηρότατη ἢ ἀπόλυτη ἀρετὴ του, μὲ τὴν ἐκτίμησή ποὺ τῆς δημιουργοῦσε αὐτὴ. Γιατί ἡ ἴδια, μὲ τὴν ἀρετὴ της, ἦταν πάντα ἱκανὴ νὰ ἐκτιμῆσῃ ἓναν ἐνάρετο ἄνθρωπο, κι' ὁ παπποῦς σου ἦταν ἀπόλυτα ἐκεῖνος ποὺ συγκέντρωσε τὴν ἐκτίμησή της αὐτῆ. Καὶ γρήγορα σοῦ ἔδινε τὴν ἐντύπωση πὼς ἦταν εὐθύς καὶ τίποτε πρόστυχο, ταπεινὸ ἢ ὑστερόβουλο δὲ θὰ συναντοῦσες σ' αὐτόν, ἀπὸ ὅσο κοντὰ κι' ἂν τὸν παρακολουθοῦσες. Καταλάβαινες πὼς γι' αὐτόν τὸ σωστὸ ἦταν σωστὸ κι' αὐτὸ θὰ ἔκανε, τέλειωσε. Δηλαδή ἂν ἐξαίρεση κανένας τὶς ἐρωτικὲς του περιπέτειες (ἢ ἂν θέλῃς πὲς τες καὶ παρεκτροπές, ποὺ ὁμως δὲν εἶναι τὸ πᾶν στὴ ζωὴ καὶ οὔτε ποτὲ ἐγίνοντο μὲ χυδαιότητα), ὅσο περισσότερο ἐγνωρίζεις τὸ χαραχτήρα του, τόσο περισσότερο σοῦ ἄρρεσε καὶ σὲ τραβοῦσε.

Γιῶργος: Καὶ μάλιστα μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς τελευταίας ἀγάπης του μοιάζει ἀκριβῶς μὲ τοὺς ἰδανικοὺς ἀγνοὺς ἔρωτες τῶν ὄνειροπαρμένων μεσαιωνικῶν ἱπποτῶν πρὸς τὴν «δέσποινα τῆς καρδιάς» τους, ὅπως νὰ ποῦμε τοῦ δὸν Κιχώτη πρὸς τὴ Δουλτσινέα του.

Ἀλίκη: Πολὺ σωστὰ τὸ εἶπες αὐτό! Πολὺ σωστὰ τὸ πέτυχες!

Γιῶργος: Ἀλλὰ πρέπει νὰ ξέρετε πὼς αὐτὴ ἢ ἰδέα γιὰ τὸν μεσαιωνικὸ ἱππότη εἶναι δική του. Δηλαδή ἀκούστε με:

Ὁ παπποῦς μου ἦταν ἀνεπιφύλακτος θαυμαστής τοῦ ἰσπανοῦ πεζογράφου Θεοβάντες καὶ ἔχει μάλιστα μεταφράσει καὶ ἓνα διήγημά του ἀπὸ τὸν δὸν Κιχώτη, ποὺ λέγεται «Ὁ ἀπόκοτα περιεργός». Ἐκεῖ μέσα ἐπρόσθεσαν ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸ μυαλό του καὶ μιὰ θαυμάσια ἐρωτικὴ πολιορκία: πὼς ἐξελόγιασεν ἓνας ὥραϊος νέος μιὰ παντρεμένη, βράχο ἠθικῆς. Γι' αὐτὴν τὴν πολιορκία ἐδέχθηκε τὰ συγχαρητήρια του «Ἰνσιτουτοῦ Μιγκέλ ντὲ Θεοβάντες» μὰ καὶ ὄλων τῶν ἐνάρετων παντρεμένων ποὺ τὸ διάβασαν. Ὁ ἴδιος ἐπίστευε πὼς πῶ ἐπιτυχημένη ἐρωτικὴ πολιορκία κανένας ἄλλος δὲ θὰ μποροῦσε νὰ γράψῃ, καὶ πὼς οὔτε ἔχει ἀκουστῆ ἢ γραφτῆ ἄλλη τέτοια σὲ ὄλο τὸν κόσμον καὶ καμάρωνε.

Λοιπὸν κάπου ὁ Θεοβάντες παρουσιάζει πὼς ὁ ἱπποκόμος Σάντσος θέλοντας νὰ δείξῃ στὸν ἀφέντη του πόσο λυπητερὴ ἔκφραση ἔπαιρνε τὸ πρόσωπό του ἄμα συλλογίζοταν τὴ Δουλτσινέα του, τοῦ εἶπε: «Ἐσὺ ἀφέντη θὰ σοῦ ἄξιζε νὰ πάρῃς τὴν ὄνομασία «ὁ ἱππότης τῆς καταλυπημένης μορφῆς». Ὅμως ὁ πρῶτος μεταφραστής τοῦ δὸν Κιχώτη στὰ ἑλληνικά, ποὺ ἔδωσε καὶ τὶς ὄνομασίες τῶν προσώπων, ὁ Ἰσίδωρος Σκυλίτσης, ἂν δὲν κάνω λάθος, θυμήθηκε πὼς τὸ ἐπίθετο ἐλεεινὸς εἶχε κάποτε τὴ σημασία «ἐκεῖνος ποὺ τὸν λυπᾷσαι πολὺ», ἀπέδωσε αὐτόν τὸν τίτλον «ὁ ἱππότης τῆς ἐλεεινῆς μορφῆς», πολὺ ἔξυπνα νομίζω, γιατί τοῦ ἔδωσεν ἔτσι καὶ κάποιον εἰρωνικὴν ἀπόχρωση, ποὺ ταιριάζει πολὺ στὸν ταλαίπωρον ἦρωα. Σ' αὐτὸ λοιπὸν στηριζόμενος καὶ ὁ

παππούς μου, σὲ μιὰν ἀλληλογραφία πού εἶχε κάποτε μὲ μιὰ νεαρή του ἀγαπημένη πού τὴ λέγανε Μιμόζα, ἔτυχε νὰ τῆς ὑπογράφη κάποιο γράμμα του «ὁ θαυμαστής Σου τῆς ἔλεεινῆς μορφῆς».

Ἀλίκη: Πῶς εἶπες, παιδί μου, πῶς ἔλεγαν τὴ μικρὴ του ἀγαπημένη;

Γιῶργος: Μιμόζα... μὰ γιατί αὐτὸ σᾶς φαίνεται τόσο παράξενο;

Ἀλίκη: Ἄν τὸ βρῶσκω παράξενο; Μὰ ἀφοῦ γι' αὐτὴν τὴν παιδική του φίλη σοῦ μιλῶ τόσην ὥρα, ἄσχετον ἂν προτιμοῦσα νὰ μὴν πῶ τ' ὄνομά της!

Γιῶργος: Τί μοῦ λέτε! ὦ, βέβαια, βέβαια! Καὶ νὰ μὴν τὸ καταλάβω τόσην ὥρα μὲ τὰ τόσα πού μοῦ λέγατε γι' αὐτήν! ὦ, βέβαια! Μὰ τώρα ὁμως πού τὰ συνδύαζω, τὰ καταλαβαίνω ὅλα πολὺ καλύτερα, γιατί τὴν κυρία Μιμόζα τὴν ξέρω πολὺ καλά, μέσα ἀπὸ τὰ γράμματά της δηλαδή. Γιατί ἔχουνε μιὰ πολὺ πυκνὴ ἀλληλογραφία, ὅπου ὁ καθένας τους ἀνοίγει στὸν ἄλλον τὴν καρδιά του ξεκάθαρα, μὲ ὅλη του τὴν εὐλικρίνεια. Τὰ γράμματά της αὐτὰ ὁ παππούς μου τὰ φυλάει σὰν τὰ μάτια του, ἐκεῖνα τὰ καταπληκτικά του μάτια, καὶ τὸ ἄξιζαν, γιατί κι' αὐτὰ ἦτανε καταπληκτικὰ γράμματα. Ὅσα προέρχονται ἀπὸ τὸν παππού μου φανερῶνουνε ξεκάθαρα ἕναν ἀγνὸ γεροντικὸν ἔρωτα σὲ μιὰ μικρότερη του γυναίκα, ὅπου ὁ ἔρωτευμένος δὲν κατάφερε, ἀλλὰ καὶ οὔτε δοκίμασε, οὔτε θέλησε νὰ τὸν λερῶση μὲ καμιὰ ποταπώτερη σκέψη. Κι' ὅσα πάλι προέρχονται ἀπὸ κείνην παρουσιάζουν ἀδιάκοπα τὸ θερμὸ καὶ ἀγνὸ ἐκεῖνο μυστικὸ ἐνδιαφέρον πού εἶναι γνωστὸ σὲ ὅλο τὸν κόσμον μὲ τὴ γαλλικὴ του ὀνομασία ἐρωτικὴ φιλία, «ἀμιτιέ ἀμουρῆς». Ἐπρεπε νὰ τὸ εἶχα καταλάβει πῶς ἡ Μιμόζα θὰ ἦταν.

Ἀλίκη: Ὡστε ἔχουνε τέτοια θερμὴ ἀλληλογραφία;

Γιῶργος: Θερμὴ καὶ πυκνὴ! Ὡστε δὲν τὸ ξέρατε;

Ἀλίκη: Ὅχι, καθόλου! Πρῶτη φορὰ τὸ μαθαίνω!

Γιῶργος: Κοιτάξετε λοιπὸν πάλι κι' ἐδῶ ὀλοκάθαρα τὸν παππού μου. Τί μυστικὸς ἄνθρωπος! Νὰ μὴ ξέρετε ἀκόμα οὔτε σεῖς τίποτε γι' αὐτὰ τὰ γράμματα! Παθολογικὴ ἐχεμύθεια!

Ἀλίκη: Ἔ, ἀπὸ τὸν παππού σου ὅλα μπορεῖ κανένας νὰ τὰ περιμένη... ἐχτὸς ἀπὸ τίποτε ἄπρεπο ἢ χυδαῖο...

Γιῶργος: Καὶ θὰ μοῦ πῆτε πῶς τὰ ἔμαθα ἐγώ... Δὲ μποροῦσε πιά ὁ καημένος νὰ διαβάσει τίποτε χειρόγραφο καὶ παρακαλοῦσε ἐμένα ὅποτε ἤθελε νὰ τὴν ἀκούσῃ... Τώρα νὰ θυμηθῶ, καὶ ἔχω νὰ σᾶς πῶ πολλὰ γι' αὐτὴν τὴν ἀλληλογραφία... Γιατί ἦτανε τόσο ἐνδιαφέροντα αὐτὰ τὰ γράμματα, τόσο ὁμορφα γραμμένα, τὰ δικὰ της συνήθως σὲ χρωματιστὸ χαρτί μὲ πολὺχρωμα λουλουδάκια ἢ πουλάκια ἀπάνω, εἴτε τυπωμένα εἴτε κάποτε ζωγραφισμένα ἀπὸ τὴν ἴδια, τὰ δικὰ του συνήθως δακτυλογραφημένα... κι' αὐτὰ στολισμένα πάντα μὲ λουλουδάκια... μὰ σκορπούσανε τόση δροσιά αὐτὰ τὰ μικρὰ φυλλαράκια... πού τὰ διάβασα τόσες φορὲς ὥστε μερικὰ τὰ ξέρω κι' ἀπέξω.

Ἀλίκη: Σοβαρά;

Γιῶργος: Ἔ, εἶμαι βλέπετε κι' ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἴδια οἰκογένεια πού ἄμα τῆς φανῆ κάτι ὠραῖο, τὸ ἀπομνημονεύει ἀξέχαστα. Λυποῦμαι μάλιστα πού δὲν καλοθυμοῦμαι ἕνα χιουμοριστικὸ γράμμα του... ἀπάντηση σὲ κείνον πού τὸν πληροφοροῦσαν πῶς μετὰ τὴν πρώτη ἀναχώρησή του ἀπὸ τὴν Κύπρον τὸν εἶχαν πολὺ κουτσομπολέψει... κάτι μέσες ἄκρες. Εἶχε ἐπιγραφή DE CALUMNIAE, περὶ συκοφαντίας, κι' ἔλεγε πάνω κάτω:

«Δὲν πρόκειται γιὰ τὴ γνωστὴ ἄρια πού ἦταν ὁ θρίαμβος τοῦ Ἑσαλίτιν.

» Ἀπὸ χτὲς τὸ μεσημέρι πού ἔλαβα τὸ γράμμα σας συλλογίζομαι τὰ συκοφαντικὰ κουτσομπολιὰ καὶ τὸ μηχανισμό τους. Γιατί ἀνάλογα μὲ τὸ ποιὸν θέλετε νὰ κουτσομπολέψετε, θὰ εἶναι καὶ τὰ λόγια πού θὰ πῆτε ἐναντίον του.

» Γιὰ νὰ ρεζιλέψετε ἕναν ἀξιωματικὸ, θὰ τὸν πῆτε φοβητσιάρη. Ὅχι ὁμως τὸ ἴδιο καὶ γιὰ ἕνα μπακάλη, ἐπειδὴ κανένας δὲ σκοτίζεται γιὰ τὴν παλληκαριά τοῦ μπακάλη του. Θὰ πῆτε πῶς νοθεύει τὴν πραγματεία καὶ κλέβει στὸ ζύγι. Γιὰ τὸ γαλατᾶ πῶς νερόνει τὸ γάλα του.

» Γιὰ ἕναν παπᾶ δὲ θὰ τὸν πῆτε παρὰ ἀνήθικο.

» Γιὰ νὰ κουτσομπολέψετε μιὰ κοπέλα, θὰ πῆτε πῶς εἶναι ξεβγαλμένη καὶ ἔχει ἀγαπητικὸ. Γιὰ μιὰ παντρεμένη, πῶς ἔχει πολλοὺς καὶ διάφορους... Γιὰ τὴ χήρα «στὶς ἐννιά τοῦ μακαρίτη...» Καὶ πάει λέγοντας.

» Ὅλ' αὐτὰ εἶναι τόσο γνωστὰ πού πιά δὲν τὰ συλλογίζεται κανένας. Ἐγὼ ἄλλη περιέργεια εἶχα.

» Γιὰ νὰ συκοφαντήσῃ κανένας ἕνα γέρο, τί νὰ λήη.

» Ἐξαφνα γιὰ μένα πού πέρασα φέτος ἕνα μῆνα στὴν Κύπρον τί θὰ μποροῦσαν νὰ ποῦν;

» Πῶς εἶμαι 100 χρονῶν; Πῶς ροχαλίζω;

» Πῶς ἔχω ψεύτικα δόντια; Καλά, αὐτὸ δὲν τὸ κρύβω... μόνο τ' ἀπάνω ὁμως.

» Πῶς ἂν εὔρω καμιὰν μόννη της «τσιπώννω»;

» Πῶς εἶμαι ντιγκιντάγκας καὶ ψάχνω γ' ἀγαπητικούς;

» Παίρνω λοιπὸν ὄρκο πῶς δὲ μπόρεσα νὰ βρῶ τί ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἢ τί ἄλλο θὰ μποροῦσαν νὰ κολλήσουν σὲ ἄνθρωπο τόσο ἀνέμελο σὰν ἐμένα... πού ἐπειδὴ οὔτε βλέπω καλὰ οὔτε ἀκούω, δὲ θὰ κατάφερα οὔτε νὰ μιτσοκαμύσω.»

Αὐτὴ τὴ δροσερὴ ἀπάντηση ἔδωσε τότε ὁ παππούς μου. Ἡ ἐπιθυμία στὰ γράμματά τους ἐκεῖνα σχεδὸν δὲν ἔλειπε. Ἀκοῦστε καὶ κάτι νόστιμο ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς κυρίας Μιμόζας γραμμένο ἀπὸ τὴν ἴδια. Κάποτε πού ταξιδεύανε σὲ ἰταλικὸ πλοῖο μὲ τὸν ἄντρα της, ἔρωγε κοντὰ τους ἕνας νόστιμος δεύτερος πλοίαρχος, κι' αὐτὴ ἄρχισε γιὰ γούστο νὰ τοῦ μιλᾶ μὲ τὰ λίγα ἰταλικά της, ἐκεῖνος διασκέδαζε, νοστιμευότανε μαζί της, ἐπηρεάστηκε κάπως καὶ ἴσως ἄρχισε νὰ τὴ φλερτάρῃ καὶ λίγο. Κεῖνο τὸν καιρὸ αὐτὴ θὰ ἦταν καμιὰ τριανταπενταριά χρονῶν, μὰ δὲ φαινότανε οὔτε εἰκοσιπέντε. Ὁ ἄντρας της, δυὸ θέσεις παρακάτω, τὰ παρακολουθοῦσε αὐτὰ, καὶ ἴσως καὶ μὲ κάποια ζήλεια, γι' αὐτὸ ἀργότερα, μόλις ξεμονάχιασε τὸν ἰταλὸ στὸ καπνιστήρι, τοῦ εἶπε πῶς ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τὰ τρία τους παιδιά ἦτανε πιά δεκαοχτῶ χρονῶν. Κι' αὐτὸ γιὰ νὰ τὸν πληροφοροῦσῃ «μὴ τὴ βλέπῃς ἔτσι καὶ τὴ νομίζῃς καμιὰ μικρούλα! Τὰ ἔχει τὰ χρονάκια της, ἀφοῦ ἔχει γιὸ δεκαοχτῶ χρονῶν». Ὅμως ὁ ἰταλὸς τὸ πῆρε τὸ πρᾶμα ἀνάποδα, καὶ τὸ ἄλλο πρῶτ', μόλις τὴν καλημέρισε, τὴ ρώτησε: «Εἶναι πολὺ πλούσιος ὁ ἄντρας σας;» Σ' αὐτὴ τὴν ἀπρόοπτην ἐρώτηση κείνη ξαφνιάστηκε καὶ τί νὰ τοῦ πῆ; – «Ἔ, ὄχι... κάτι λίγο...» Ὅποτε ἐκεῖνος, ἀπὸ τὴν ἀγανάκτησή του, ἔφθασε ὡς τὴν ἀνάδεια νὰ τῆς κάμῃ τὴν παρατήρησιν: «Καὶ ὁμως τὸν παντρεύτηκες μὲ τρία παιδιά καὶ ὁ μεγαλύτερος δεκαοχτῶ χρονῶν!» Δηλαδή τῆς ἔλεγε «Ἐπῆγες, ἀνόητη, καὶ πουλήθηκες,

παίρνοντας έναν ηλικιωμένον άνθρωπο με τρία παιδιά!» Έκείνη μόλις έμπηκε στο νόημα, του έφώναξε: “But they are my sons!” – “Ο no, that is impossible!””, τής έφώναξε κι’ εκείνος, αυτό είναι αδύνατον!»

Άλίκη: Πολύ χαριτωμένο επεισόδιο... Λοιπόν ό παππούς σου ακόμα και λουλουδάκια τής σχεδίαζε. Μπράβο κέφι!

Γιώργος: Ώ, μά άφου, για πρώτη φορά στη ζωή του, τής έγραφε έρωτικά ποιημάτια... ώς και ρουμπαγιάτ...

Άλίκη: Δηλαδή;

Γιώργος: Κοιτάξετε. Ώπως ξέρετε, ό γνωστότερος και τρυφερότερος Πέρσης ποιητής και φιλόσοφος είναι ό Όμάρ Κχαγιάμ, που έζησεν 106 χρόνια (1017-1123 μ.Χ.) και έγραψε τὰ περίφημα σε όλο τόν κόσμο ρουμπαγιάτ, που περσικά σημαίνει τετράστιχα. Σ’ αυτά έχει δώσει πάντα τήν ίδια όμοιοκαταληξία στους στίχους 1,2 και 4, ενώ ό 3 μένει παράταιρος. Νά ένα ρουμπαί του Όμάρ Κχαγιάμ σε μετάφραση του Σίμου Μενάρδου, για να καταλάβης καλύτερα:

*Με τό δάχτυλον ή Μοίρα γράφει τί θα συναντήσης
κι’ ώς τό γραφή φεύγει πέρα· και μ’ εύλαβικές δεήσεις
δέν τό ξαναστρέφεις πίσω ούτε για μισή σειρά·
μέ του κόσμου όλου τό δάκρυ μιά του λέξη δέ θα σβήσης.*

Σ’ αυτό λοιπόν τό μοτίβο άπάνω άρχισε να γράφει κι’ ό παππούς μου ποιήματα έρωτικά για τήν αγαπημένη του. Ίδου:

*Ποτέ δέ μου ’πε «σ’ αγαπώ», τι ψέματα δέ λέει.
Μόνο σε όνειρο, θαρωώ, είδα να κρυφολή
ένα μεγάλο μυστικό στον ξομολογητή της,
που τ’ απαγόρευεν εύθύς! Νά μήν τό ξαναλέη!*

*

*Νά σ’ είχα, Μούσα μου, κοντά, να σ’ είχα στο πλευρό μου,
τότε θα ζούσα ζωντανό τό πιο γλυκό όνειρό μου,
θα ’μαστε στον παράδεισο οί δυό μας λατρεμένοι,
κι’ άλλο δέ θα ’θελα· άρκετό να σ’ είχα στο πλευρό μου.*

*

*Στήν έξοχή μου νύχτωσε κι’ άπλώθηκε σκοτάδι...
κι’ άλλου πετάει ή σκέψη μου, καθώς και κάθε βράδυ...
έκει που στέκει ή Μούσα μου· και μιά μου μένει έλπίδα,
μήπως στον ύπνο μου τή δώ ή νοιώσω κάποιο χάδι.*

*

*Ώσιαχνε τίς βαλίτσες της γυναίκα αγαπημένη
κι’ εγώ βοήθειαν έδινα με τήν καρδιά καμένη,
και ξαφνικά λαχταριστά σαν μου ’πε «θα μου γράφης;»,
έλάχτησε ή καρδούλα μου με φως ξανανιαωμένη.*

*

*Νύχτα σιμά μου καθιστή ή πολυαγαπημένη,
που δέ ξεστόμισε ποτέ μιά λέξη έρωτευμένη,
μόν’ άθελα τής ξέφυγε γλυκειά ματιά για μένα,
που σίγουρος τήν ένοιωσα ματιά της λατρεμένη.*

Λυκαβηττός, 29/5/81.

*

Άλίκη: Ώ, μά είναι ώρα! Σάν άπλοϊκά, μά έχουν αισθημα.

Γιώργος: Ώ, άπό αισθημα πιά ό παππούς μου... θα τόν παραδεχότανε κι’ ό Χάινε... Τής έγραψε και σε κοινή φόρμα τετράστιχα πολλά που τὰ όνόμασε «σπίθες άγάπης». Ίδου π.χ.:

*

*«Σπίθες άγάπης» πόγραφα σαν πέταξε κοντά μου
ή Μούσα μου, Πρωτομαγιά, και πήρε τήν καρδιά μου,
και μου ’δωσε γι’ άντάλλαγμα μιά πένα ή καλή μου!
Κι’ όμως έμένα άπ’ αυτό φωτίστηκε ή ζωή μου!*

*

*Τί λατρεμένο μυστικό, που δέ μου τό ’πε κείνη,
μου ψιθυρίσαν δυό καρδιές, δική μου και δική της!
Κείνη τό κρύβει με ντροπή βαθειά μέσ’ τή ψυχή της,
τι δέ γνωρίζει μόνο αυτό πως τή ζωή μου δίνει.*

*

*Χαρτί στα χέρια μου κρατώ και τό γλυκοφιλω,
γιατι σε Σένα έρχεται και φέρνει τή χαρά μας.
Τί άλλο πιο θερμότερο να σου ’στελλα μπορώ;
κι’ αν θέλεις, φίλα το κι’ Εσύ, να σμιξούν τὰ φιλιά μας.*

*

*Θάρρεψα βρήκα μιά ψυχή που όμοια δέν εστάθη·
και παραδέχτηκε κι’ αυτή πως ταίριαζε με μένα,
πως είμαστε δυό πλάσματα για ταίρι γεννημένα...
Μόν’ ήτανε νεράιδα και πέταξε κι’ έχάθη.*

*

*Όνειρο κακοσήμαδο μ’ έχει βαθειά τρομάξει.
Θά τριγυρίζω κλαίοντας ώς να γλυκοχαράξει.
Και μοναχά μιά προσευχή να πη ή ψυχή μου ξέρει:
«Έλπίδα και παρηγοριά τό γράμμα Σου να φέρη».*

*

Άλίκη: Μά είναι όλα τόσο αισθηματικά. Και ό παππούς σου εκφράζεται ξεκάθαρα, δέν τόν ενδιαφέρει και να τόν πούν ξετρελαμένο. Πάντα με τήν ίδια άδιαφορία για τόν κόσμο!

Γιώργος: ὦ, βρήκατε τὸν παπποῦ μου νὰ σκοτιστῆ γιὰ τέτοια! Πῶς! Κι' ἐπειδὴ ἤξερα πόσο τοῦ ἄρεσε τοῦ παπποῦ μου νὰ τὸν πειράζουν, τοῦ εἶπα κάποτε «ἡ Μιμόζα σου...»

—Ποιὰ εἶν' αὐτή;

—Κεῖνη πού σοῦ στέλλει τὰ γράμματα.

—Ἄ μπά! Αὐτὴ δὲν εἶναι Μιμόζα μου. Μόνο ἐγὼ εἶμαι δικός της, πού προτιμῶ νὰ εἶμαι μαζί της παρὰ μὲ τὸν τσάρο.

Μιὰν ἄλλη μέρα τοῦ εἶπα:

—Παπποῦ, οἱ πιὸ γνωστοὶ γόητες τοῦ Χόλυγουντ ἀποφασίσανε πῶς οἱ πιὸ ἐνδιαφέρουσες γυναῖκες εἶναι ἐκεῖνες μὲ στενὴ μέση καὶ πλατειῆς ἀντιλήψεις.

—ὦχι! Ἐρεῖς ἂν εἶχανε πεῖ «καὶ φαρδεῖα περιφέρεια», θὰ ἔχαμε πέσει στὴν περίπτωσι τῆς Μιμόζας, πού οἱ συμμαθητὲς της τὴ λέγανε «σφήκα». Μὰ τὸ «πλατειῆς ἀντιλήψεις» δὲν τῆς ταιριάζει καθόλου. Ἀντίθετα, ἐνῶ σοῦ ἔδινε ἀμέσως νὰ καταλάβῃς πῶς οἱ ἀντιλήψεις της εἶναι πιὸ στενὲς κι' ἀπὸ τὴ μέση της, ἐσὺ ἀντὶ νὰ φύγῃς ἀμέσως ἀπὸ κοντά της μὲ τὴ σωστὴ σκέψη «τί νὰ χασομερῶ λοιπὸν μὲ τούτη τὴ σεμνότυφη;» πιὸ πολὺ κοντά της μαζεῦσαι.

—Μ' αὐτὸ εἶναι φυσικό, παπποῦ, γιατί ὅσο πιὸ πολλὲς δυσκολίες φέρνει μιὰ γυναίκα, τόσο προσελκύει τὸν ἄντρα.

—ὦχι, ὄχι, παιδί μου, ποτὲ μὴν πιστεῦς κάτι τέτοια σαχλὰ σλόγκαν ἐσὺ ὁ ἐγγονός μου. Πολὺ πιὸ σωστός εἶναι ὁ στίχος τοῦ Θεόκριτου στὸν Κύκλωπα:

Ὅποια κοντεύει βούτα την, ὅποια τραβάει παραίτα.

Ποτὲ δὲ μετάνοιωσα ἐφαρμόζοντάς τον. Μὰ στὴ Μιμόζα γίνονται τὰ πράματα διαφορετικὰ ἀπὸ τὴν προσωπικὴ της γοητεία. Σκέψου τοῦτο: Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1979, μιὰ μέρα πού ξύπνησα πιασμένος ὀλόκληρος ἀπὸ ὄξεις ρευματισμοὺς καὶ δὲ μποροῦσα νὰ βρῶ στὸ κρεβάτι μου μιὰ στάση πού νὰ μὴν ὑποφέρω, ἡ πρώτη μου σκέψη ἦταν: «Ἐχει γοῦστο νὰ μείνω ἔτσι, καὶ νὰ μὴ μπορῶ πιά νὰ ταξιδέψω στὴν Κύπρο νὰ δῶ τὴ Μιμόζα!» Δὲν εἶναι καὶ λίγο, ἔ; Γιὰ συλλογίσου το!

ΕΤΟΙΜΑΣΤΕ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΤΑ ΤΡΑΠΕΖΑΚΙΑ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΓΗΤΟ ΣΑΣ (ἀκούστηκε ἀπὸ τὰ μεγάφωνα τοῦ ἀεροπλάνου).

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΡΑΞΙΣ

(Ἡ σκηνογραφία εἶναι ἡ ἴδια, τὸ φαγητὸ ἔχει τελειώσει καὶ ἀρχίζει νὰ διηγῆται στὴν Ἀλίκη ὁ ἐγγονός τοῦ Γιώργου.)

Ἀλίκη: Ἐρεῖς, Γιωργάκη, ἀνυπομονῶ ν' ἀκούσω γιὰ κεῖνη τὴν ἀλληλογραφία. Πρέπει νὰ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα καὶ πολὺ κατατοπιστικὴ... πού ὁ διπλοκουμπωμένος παπποῦς σου...

Γιώργος: Οὐ, ἐδῶ τριπλοκουμπώθηκε. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι πῶς κάθε προσωπικὴ ἀλληλογραφία ἐξυπακούεται ὅτι...

Ἀλίκη: ὦ, χωρὶς ἄλλο.

Γιώργος: Καὶ ἐγὼ ἀκόμα, ὅπως σᾶς εἶπα, τὴν ἔμαθα κατ' ἀνάγκην. Εἶναι ὅμως πολὺ πυκνὴ, ἀπάνω ἀπὸ πενήντα γράμματα, καὶ πολὺ ἐνδιαφέρουσα, ὅπως εἶπετε. Μὰ τὸ κυριώτερο χαρακτηριστικὸ της εἶναι κάτι ἄλλο, πού τὴν κάνει μοναδική.

Ἀλίκη: Τὸ τόσο πρωτότυπο θέμα; Γιατ' εἶναι αὐτὴ μιὰ ὀλόκληρη ἀλληλογραφία γύρω ἀπὸ ὀρισμένο ζήτημα. Τὴν ἐξέλιξη καὶ τὸν συγχρονισμό μιᾶς πολὺ παλιάς γνωριμίας.

Γιώργος: Ναί, εἶναι βέβαια κι' αὐτό. Βέβαια. Ἀλλὰ προπάντων μοναδικὸς εἶναι νομίζω ὁ τρόπος πού πραγματεύονται κι' οἱ δυὸ τὸ θέμα τους, ὁ ἴδιος τρόπος, λὲς καὶ τὸν εἶχανε συμφωνημένο. Αὐτοὶ οἱ δυὸ ἄνθρωποι μιλοῦν ὁ ἓνας στὸν ἄλλο μὲ ἀπόλυτη εὐλικρίνεια. Ἀνοίγουν κυριολεκτικὰ ὁ ἓνας στὸν ἄλλο τὴν καρδιά του, χωρὶς νὰ τοῦ κρύψῃ τίποτε. Καὶ ὅμως δὲ μιλοῦν ἐλεύθερα. Δὲ μπαίνουν ποτὲ καθαρὰ στὸ θέμα τους, δὲν πιάνουν τὸν ταῦρο ἀπὸ τὰ κέρατα. Ὑπάρχει πάντα ἓνα καμουφλάζ.

Τουλάχιστον αὐτὸ νομίζω ἐγὼ, ἀλλὰ θέλω ἐσεῖς νὰ κρίνετε μόνη σας, μήπως ἐγὼ κάνω λάθος.

Σὰν ἔφυγε γιὰ πρώτη φορὰ ὁ παπποῦς μου ἀπὸ τὴν Κύπρο, ὕστερα ἀπὸ τόσες συμφωνίες μὲ τὴ Μιμόζα, ἐκεῖνη τοῦ χάρισε μιὰν ὁμορφὴ κολώνια καὶ μιὰν ἀκόμα ὁμορφότερη καρτούλα, γιὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἴδια ἔλεγε ἀργότερα, πῶς αὐτὴ ἡ κάρτα ἦταν ἡ ἀφορμὴ πού δημιουργήθηκε τόσο πυκνὴ ἀλληλογραφία, γιατί σ' αὐτὴν ἀπάνω τοῦ εἶχε γράψῃ: We shall not say goodbye, it is too painful. Let's say till we meet again. May God's blessing and mine be with you always. Take care of yourself. With all my love and friendship.

Mim. 4.4.79

Καταλαβαίνετε τώρα τὸν παπποῦ μου, πλημμυρισμένον ἀπὸ τὰ γνωστὰ αἰσθήματα γιὰ τὴ γοητευτικὴ παιδικὴ του φίλη, νὰ παίρνῃ ἀπὸ τὸ χέρι της τέτοια καρτούλα! Ποιὸς μποροῦσε ν' ἀμφιβάλλῃ γιὰ μιὰν ὥραία συνέχεια; Πάντως ὁ παπποῦς μου, ὅποτε ἔπαιρνε γράμμα της, ἔλαμπε ἀπὸ τὴ χαρὰ του.

Ἐκεῖνη στὴν ἀρχὴ τὸν προσφωνοῦσε «ἀγαπητέ μου φίλε», καὶ ἀργότερα «ἀγαπητέ μου φίλε Γιώργο», ἐκεῖνος στὴν ἀρχὴ «ἀξέχαστή μου φίλη», «καλὴ μου φίλη Μιμόζα» καὶ ὕστερῶτα πάντα «μικρὴ μου Μιμόζα».

Ἀλίκη: Καὶ πῶς ἐτελείωναν;

Γιῶργος: ἮΑ, ἐτελείωναν μὲ πολλοὺς τρόπους. Ἐκείνη «ἢ φίλη σου», «ἢ καλή σου φίλη», «μὲ ἀγάπη καὶ φιλία», «μὲ πολλὴν ἐκτίμηση καὶ φιλία», «μὲ ἀπειρη ἀγάπη, ἢ φίλη σου», «μὲ ἐκτίμηση καὶ ἀπειρη φιλία», «μὲ ἀγάπη, ὅπως πάντα», «πάντα μὲ ἀγάπη» καὶ μιὰ φορὰ «All my love to you». Καὶ μιὰν ἄλλη φορὰ πάλι τελείωνε «Κλείνω μὲ ὄλην μου τὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμηση γιὰ τὸν καλύτερό μου φίλο».

Ἐκεῖνος πῶς τελείωνε; ἮΑ! «ὁ πάντα πρόθυμος παιδικὸς φίλος», «ὁ πάντα πιστὸς παιδικὸς φίλος», «ὁ πιὸ πιστὸς ἡλικιωμένος φίλος Σου», «δικὸς Σου φίλος», «δικὸς Σου», «πάντα δικὸς Σου» καὶ σ' αὐτὸ εἶχε καταλήξει: «Σὲ θυμοῦμαι πάντα μὲ πολλὴν ἀγάπη». Καὶ τί ἔλεγεν αὐτὴ ἢ ἀλληλογραφία; ἮΑ, εἶχε πολλὰ ἀξιωματικὰ κομμάτια, ποὺ θὰ σᾶς πῶ ἀπὸ αὐτὰ ἐκεῖνα ποὺ μοῦ εἶχαν κάμει κι' ἐμένα τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωση, τότε ποὺ τὰ πρωτοδιάβασα στὸν παπποῦ μου, καὶ νὰ μερικὰ ποὺ θυμοῦμαι.

Καὶ πρῶτα πρῶτα μόλις ἔφτασεν ὁ παπποῦς μου στὶς 6 Ἀπριλίου στὴν Ἀθήνα, τῆς ἔστειλεν ἕνα ὠραιότατο γράμμα, ποὺ ἀκοῦστε τὰ κυριώτερα λόγια του:

«Ἀξέχαστη μου φίλη, ἕνας ἡλικιωμένος φίλος Σου ἐγύρισε προχτὲς ἀπὸ ἕνα ταξίδι τοῦ τόσο ἐνθουσιασμένος ποὺ ὄλο τραγουδάει καὶ δὲ συμμαζεῦεται. Μᾶς λέει πῶς ἐγύρισεν ἀπὸ τὸν Παράδεισο, ὅπου ἐκάθισε δώδεκα ἡμέρες. Ἦ ἀλήθεια εἶναι πῶς ὄλοι τὸν βρῖσκουμε δώδεκα χρόνια πιὸ νέο. Ἦ μουσκομύριζεν μάλιστα, ἐνῶ δὲν τὸν θυμοῦμαι ἄλλη φορὰν ἔτσι ἀρωματισμένον. Φαντάσου νὰ τὸν ἔχωμε, ἀπὸ δῶ κι' ἐμπρὸς νὰ μοσχοβολᾷ ἀπὸ τὴ χαρὰ του!

»Ἀλήθεια, ὄλες οἱ ἐντυπώσεις μου εἶναι περιφημες, μὰ ἢ πιὸ σπουδαία εἶναι τούτη: Τὸν καιρὸ ποὺ ἦμουν μικρὸς κι' ἐρχόμουν ἀπὸ κάθε λίγα χρόνια στὴν Κύπρο μὲ τοὺς δικούς μου, ἐμέναμε ἢ στὴ Λευκωσία στοῦ παπποῦ μου ἢ στὴ Λεμεσό στῆς γιαιγιάς μου, ποὺ μᾶς ἐδέχονταν μὲ ὄλη τους τὴν ἀγάπη, ὅπως γίνεται σὲ κάθε ἀγαπημένη οἰκογένεια. Ὅμως τώρα ἐκεῖνοι δὲν ὑπάρχουνε πιά! Οὔτε οἱ οἰκοδεσπότες οὔτε οἱ φιλοξενούμενοι. Κανένας! Ὅλους τοὺς ἐπῆρε ὁ Χάρος, ἐκτὸς ἀπὸ μένα. Ὅμως ὅσον καιρὸ ἔμεινε στὴν Κύπρο δὲν ἔνοιωσα καθόλου μόνος. Ἦνοιωσα νὰ μὲ ὑποδέχονται πάλι μὲ αἰσθήματα ἀληθινά, σὰ νὰ βρισκόμουν ἀπὸ πάλι σὲ δική μου οἰκογένεια. Καὶ πῶς ἔγινε αὐτὸ τὸ θαῦμα; Γιατί ἔγινε; Ἦπειδὴ εἶχα γνωρίσει, πενήντα χρόνια πρὶν, γιὰ λίγες ἡμέρες στὸ Μοναστήρι τοῦ Μαχαιρᾶ κάτι ὁμορφες κοπελλοῦδες. Γι' αὐτὸ καὶ μόνο! Ποιὸς τὸ ἔκαμε αὐτὸ τὸ θαῦμα; Ἦσεῖς. Εἶναι ἀπίστευτο! Εἶναι πράγματι ἕνα παραμῦθι σὰν ἐκεῖνα ποὺ σᾶς ἔλεγα τότε! Ἦν γράψω αὐτὸ τὸ περιστατικὸ σὲ κανένα ἔργο μου, θὰ μοῦ ποῦν πῶς δὲν παρουσιάζεται ἱκανοποιητικὰ ψυχολογημένο. Μὰ πῶς νὰ δικαιολογήσω τέτοια ἀκατάλυτα αἰσθήματα σὲ ἀνθρώπους ποὺ δὲν τὰ ἔζησαν καὶ δὲν τὰ ἔνοιωσαν ποτέ; Πάντα θὰ τοὺς εἶναι ἀκατάληπτα. Κι' ἔχει ποτέ ἀνάγκη ἢ ζωὴ νὰ δικαιολογῆ τὰ καμώματά της σὲ κανένα ἢ τραβᾷ τοὺς δρόμους τοὺς δικούς της καὶ σ' ὅποιον ἀρέσει; Ἦ μόνη ἀπάντησίς μου θὰ ἦταν:

«Ἦν εἶχετε τὰ μάτια τὰ δικά μου,
θὰ βλέπετε γιατί τίς ἀγαπᾶ».

»Καὶ γιατί μὲ ἀγαποῦν κι' ἐκεῖνες. Γιατί μήπως καὶ μεταξύ μας χρειάστηκε νὰ ἐκδηλώσουμε μὲ τίποτε τὰ αἰσθήματά μας; Ἦφου καταλαβαίναμε πῶς ὅπωςδήποτε εἶναι τὰ ἴδια.

Ἦ πιὸ πιστὸς παιδικὸς Σας φίλος»

Ἦνθουσιασμένη ἐκείνη, ποὺ διαβάζοντας γιὰ πρώτη τῆς φορὰ γραπτὸ τοῦ παιδικοῦ φίλου της, εἶδε πῶς εἶχε νὰ κάμει μὲ τεχνίτη τῆς πέννας – ὅπως καταλαβαίνετε, κυ-

ρία Ἦλίκη, εἶχε βάλει τὰ δυνατά του γιὰ νὰ τὴν ἐντυπωσιάσῃ –, ἄμα τοῦ ἀπάντησε στὶς 9 Μαΐου, ἔκρινε καλὸ νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ γιατί τοῦ εἶχε γράψῃ στὴν καρτούλα τῆς ἐκεῖνα τὰ τρυφερά λόγια.

«Ὅταν μιὰ καλή σου φίλη εἶδε πῶς ὁ καλὸς τῆς φίλος δὲν ἦτανε καὶ πολὺ εὐτυχισμένος στὴ ζωὴ του, κατάλαβε πῶς εἶχε ἴσως ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀγάπη της καὶ τὸ θερμὸ ἐνδιαφέρον της καὶ πῶς αὐτὸ θὰ τοῦ ἔκανε μεγάλο καλὸ.

»Θὰ τοῦ γέμιζε τὴ ζωὴ του καὶ θὰ τοῦ ἔδινε καινούργια δύναμη νὰ ζήσει. Μὴ ξεχνοῦμε πῶς κι' ἢ ἴδια μετὰ τὸ θάνατο τοῦ συζύγου της εἶχε ἀνάγκη τῆς φιλίας καὶ τῆς θερμῆς καὶ τρυφερῆς ἀγάπης ἐνὸς εὐγενικοῦ ἀνθρώπου ὅπως Ἦσὺ».

Τὶ ὠραιότατα λόγια! Τί ξεκάθαρα πράγματα! Ἦτανε δυνατόν ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ, αὐτοὶ οἱ δύο ἄνθρωποι μὲ τίς θερμὲς καὶ τρυφερὲς καρδιές τους νὰ μὴν ἄρχιζαν μιὰ θερμὴ καὶ τρυφερὴ ἀλληλογραφία; Παίρνοντας τότε θάρρος ὁ παπποῦς μου τῆς ἔγραψε ἀκόμα ἕνα ἐρωτικὸ ποιηματάκι – τὸ δεύτερο – καὶ ὄχι βέβαια τελευταῖο, γιατί λίγο ἀργότερα ἄρχισαν νὰ παρουσιάζωνται «οἱ σπίθες» καὶ τὰ «ρουμπαγιάτ».

*Σὰν παραμῦθι μοῦ φαίνεται τώρα
ὅτι Σὲ εἶδα καὶ ἦμουν μαζί Σου,
κι' ἀπὸ τὸ χέρι Σου πῆρα καὶ δῶρα
κι' ἔνοιωσα κάποια στιγμή τὸ φιλή Σου.*

*Κι' ἄρπαξα μαύρη ματιὰ λατρεμένη
ὅπου κρυφά, πονηρή, μοῦ πετοῦσες,
μαυροματοῦσα μου χαριτωμένη,
κι' εἶδα πῶς λίγο κι' Ἦσὺ μ' ἀγαποῦσες.*

Ἦς δοῦμε καὶ τὸ ἐπόμενο γράμμα του. Τῆς ἔγραψε:

«Θὰ γελάσης ἂν μάθης πῶς αὐτὸ τὸν καιρὸ νοιώθω τὸν ἑαυτὸ μου σὰν ἐλαφρὰ ἐρωτευμένο. Τονίζω τὸ ἐλαφρὰ, ἀπὸ φόβο μήπως χωρὶς αὐτὸ Σου φανῇ ὁ ἐρωτᾶς μου πολὺ κωμικὸς στὰ χρόνια μου. Πῶς τὸ καταλαβαίνω; Νοιώθω πῶς θὰ προτιμοῦσα νὰ ἦμουν μαζί της σὲ μιὰ σοφίτα καὶ νὰ τὴν κοιτάζω, παρὰ στὸ παλάτι τοῦ Ἦρμιτάζς καὶ νὰ κουβεντιάζω μὲ τὸ τσάρο. Ἦπὸ ποῦ προέρχεται τώρα αὐτὸ μου τὸ πάθημα, μακάρι νὰ Ἦξερα. Ἦρω μόνο πῶς κάτι τέτοιες πετριές μὲ βρῖσκανε σὲ ὄλη μου τὴ ζωὴ, καὶ πῶς αὐτὴ ποὺ μὲ βρῆκε τώρα εἶναι σίγουρα ἢ τελευταία.

»Μὰ ἄρκετὰ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα, ἂς ἔρθουμε στὰ δικά μας».

Σὰ νὰ ἦτανε γιὰ καμιὰν ἄλλη αὐτὰ ποὺ τῆς ἔγραψε ὁ καμμένος.

Ἦλίκη: Καὶ πῶς τοῦ ἀπάντησε σ' αὐτὰ ἢ Μιμόζα;

Γιῶργος: Ἦδού. «Μέσα στὸ γράμμα ποὺ μοῦ ἔστειλες, μοῦ ἔγραψες καὶ κάτι πολὺ προσωπικὸ καὶ σ' εὐχαριστῶ ποὺ μοῦ ἀνοίξεις τὴν καρδιά σου. Ὅτι μὲ ἐλύπησες μὲ αὐτὰ ποὺ λές, δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὸ κρύψω. Ὅμως σὰν καλή σου φίλη, θὰ προσπαθῆσω νὰ σὲ βοηθήσω, μόνο εὐχομαι νὰ εἶμι' ἐγὼ τὸ κατάλληλο πρόσωπο».

Ὅπως βλέπετε, σὲ ὄλη τους τὴν ἀλληλογραφία, ποτέ δὲ γράφανε τίποτε ξεκάθαρο γιὰ τὴν ἀγάπη τους καὶ τὸ εἶδος της. Ὅλα πάντα ἔτσι ἐλαφρὰ καμουφλαρισμένα. Καὶ παρακάτω:

«Τὴν Παναγίτσα πού μου ἔστειλες τὴν ἔχω πάντα στὸ κομμοδῖνο μου ἀπάνω, πλάϊ στὸ κρεβάτι μου. Ἔτσι εἶσαι πάντα μέσα στὴν προσευχή μου καὶ μέσα στὴ σκέψη μου. Ἡ καλή σου φίλη Μιμόζα».

Στὸ ἐπόμενο γράμμα του ἐκεῖνος πάλι τῆς λέει:

«Καλή μου φίλη, βοήθησέ με σ' ἓνα τρομερὸ πρόβλημα πού με βασανίζει. Βρίσκομαι, ὅπως σοῦ ἔγραψα ἐρωτευμένος με κάποιον πρόσωπο πολὺ νεώτερό μου. Λοιπὸν μπορεῖ αὐτὴ ἡ ἀγάπη μου νὰ τῆς κάμη καλὸ στὴ ζωὴ τῆς ἢ νὰ τῆς κάμη κακό; Θὰ μοῦ πῆς: «Κακό; Μὰ ἅμα ἀγαπάει κανένας, ὅλα τὰ περιστατικά τῆς ζωῆς του τὰ βλέπει ρόδινα». – Καλὰ αὐτό. Σωστά! Κοίταξε ὁμως ἐδῶ τώρα. Ἄμα θὰ ἐγκαταλείψω ἐγὼ αὐτὸν τὸν μάταιον κόσμον, ἓνα πρόσωπο ἐρωτευμένο μ' ἐμένα δὲ θὰ πῆ μιὰ πολὺ μεγαλύτερη πίκρα ἀπὸ ἓνα ἄλλο πού δὲ μ' ἀγαπάει; Χωρὶς ἄλλο. Ὅποτε τὸ ἐρώτημα εἶναι: ἐπιτρέπεται σὲ μένα νὰ παρακαλῶ τὸν ἔρωτα τῆς μικρῆς, ἀφοῦ ξέρω πὼς αὐτὴ ἡ ἱστορία ἐκεῖ θὰ καταλήξῃ μιὰ μέρα; Ἐδῶ Σὲ θέλω, καὶ θὰ ἤθελα νὰ ἀκούσω, σὲ παρακαλῶ, τὴ γνώμη Σου με ὅλη Σου τὴν εὐλικρίνεια. Κι' ἂν κάποιος μοῦ ἔλεγε: «Δηλαδή ἐσεῖς τώρα νομίζετε, πὼς γιὰ νὰ φανῆτε ἱπλότης πρέπει νὰ κοιτάξετε προπάντων τὸ δικό της τὸ συμφέρον ἀντὶ γιὰ τὸ δικό σας, καὶ νὰ προσπαθήσετε νὰ μὴ σᾶς ἀγαπᾷ;» Ἐγὼ σ' αὐτὸν θ' ἀπαντοῦσα: «Ὅχι, παιδί μου, γιὰ νὰ φανῶ ἱπλότης. Παρὰ γιὰτί κάθε ἀληθινὰ ἐρωτευμένος αὐτὴν τὴν ἀπάντηση θὰ ἔδινε ἀμέσως· ναι, προπάντων τὸ δικό της! Γιὰ τὸν ἠθικὸ ἄνθρωπο δὲν ὑπάρχει ἄλλη.» Τώρα ἂν ἡ καρδιά μου θὰ ἄντεχε νὰ ἀφήσῃ νὰ βγοῦνε ἀπὸ τὸ στόμα μου τὰ λόγια «μὴ μ' ἀγαπᾷς», δὲν τὸ ξέρω. Ἐξαορτᾶται ἀπὸ τὴ δύναμη πού θὰ εἶχε στὴν κατάλληλη στιγμή».

Κι' ἐκεῖνη σ' αὐτὰ τοῦ ἀπάντησε:

«Γιὰτί νὰ βασανίζεσαι με μιὰν ἐντελῶς μάταιη ἀνησυχία; Ἄν πάθῃ ὁ φίλος μας κάτι κακό, ὅλοι ὅσοι τὸν ἀγαποῦν τὸ ἴδιο θὰ πονέσουν. Δὲν πρόκειται ἡ μικρὴ νὰ πονέσῃ διαφορετικά, ἂν τὸν ἀγαπᾷ ἔτσι ἢ ἄλλοιῶς. Ἐξαορτᾶται μόνο πόσο θὰ σ' ἔχη στὴν καρδιά της. Τὴ νύχτα ἐγὼ δὲν κοιμοῦμαι ποτὲ πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, μὰ κατὰ τίς 11 μοῦ ἀρέσει νὰ προσεύχωμαι καὶ σοῦ ὑπόσχομαι νὰ εἶσαι μέσα στὴν προσευχή μου κείνη τὴν ὥρα. Ὁ Θεὸς μαζί σου, καλέ μου φίλε. Μιμόζα».

Σὲ ἄλλο πάλι γράμμα της τοῦ ἔλεγε:

«Μοῦ γράφεις πὼς φοβᾶσαι μήπως σὲ ἐκακοχαρακτήρισα, ὅταν ἐδῶ στὴν Κύπρο μᾶς διηγόσουν γιὰ τίς κατακτήσεις σου καὶ σὲ ἐφαντάστηκα πὼς εἶσαι ἓνας χαρακτήρας ἐπιπόλαιος πού δὲ μπορεῖ νὰ δώσῃ σταθερὴ ἀληθινὴ ἀγάπη. Κάθε ἄλλο, ἀγαπητέ μου φίλε. Μᾶλλον ἐπέτυχες αὐτὸ πού ζητοῦσες. Νὰ σὲ ἀκούω καὶ νὰ σὲ θαυμάζω. Ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔχω τὴ δική σου τὴ μόρφωση, αὐτὸ δὲ μὲ ἐμποδίζει νὰ ἀναγνωρίζω καὶ νὰ θαυμάζω κάθε ὥραϊο καὶ κάθε πράγμα πού ἔχει ἀξία. Ἐκεῖνο πού με στενοχωρεῖ εἶναι γιὰτί φοβᾶσαι ὅτι αὐτὸ ἡ ἐκεῖνο πού εἶπες ἡ ἔγραψες μπορεῖ νὰ με δυσαρέστησε. Θέλω νὰ ξέρης, καλέ μου φίλε, πὼς ποτὲ δὲ μπορῶ νὰ φαντασθῶ ὅτι θὰ πῆς ἐσὺ ἢ θὰ κάμῃς τίποτε πού θὰ με στενοχωρήσῃ. Καὶ ὁ λόγος εἶναι ὅτι σὲ ξέρω πόσο εὐαίσθητος ἄνθρωπος εἶσαι κι' ἀκόμα πιὸ καλὰ ἀπὸ ὅτι ξέρεις ἐσὺ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό σου. Καὶ πρέπει νὰ σοῦ πῶ πὼς βρίσκω πάρα πολλὰ σημεῖα στὰ ὅποια ἔχομε τὴν ἴδια ψυχὴ σύνθεση. Τότε πού μοῦ ἔγραψες πὼς «ἡ ψυχὴ σου εἶχε σταματήσει στὰ 15 τῆς χρόνια», ἐγέλασα γιὰτί ἤξερα πὼς καὶ ἡ δική μου ἐσταμάτησε στὰ 12, καὶ ὅταν μοῦ ἔγραψες πὼς εἶσαι «ἓνας ἀγιάτρευτος ρομαντικὸς ὄνειροπόλος», εἶδα πὼς κι' ἐδῶ δὲν διαφέρομε. Πάντα προσεύχομαι γιὰ σένα καὶ εὐχομαι ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἔχη καλὰ». Mim.

Σὲ ἄλλο πάλι γράμμα της τοῦ λέει: «Γιὰτί σὲ ἐθαύμασα γιὰ τίς κατακτήσεις σου; Μὰ τί νὰ πῶ ἐγὼ πού ἀπὸ τὰ μαθητικά θρανία εὐρέθηκα ἀμέσως... παντρεμένη;»

Αὐτὴ ἡ φράση της ἔδωσε ἀφορμὴ στὸν παπποῦ μου νὰ τῆς ἀπαντήσῃ: «Κατακτήσεις δὲν ἔχουνε μόνο οἱ ἄντρες παρὰ καὶ οἱ γυναῖκες καὶ ἀκόμα καὶ οἱ παντρεμένες. Δὲν εἶναι ἀνάγκη αὐτὲς νὰ γνωρίζουν μόνο μιὰ μονότονη οἰκογενειακὴ ζωὴ».

Τότε ἐκεῖνη τοῦ ἀπάντησεν αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικώτατα:

«Ὅλες οἱ καλὲς μητέρες πού ἀγαποῦν τὰ παιδιὰ τους θυσιάστηκαν γι' αὐτὰ, κι' ἐγὼ δὲν εἶμαι ἐξαιρεση. Πολλὲς φορὲς ἐσκέφτηκα: Ἄραγε ἀξίζει τὸν κόπον ἢ ἔχασα; Ἔχασα ἢ ἐκέρδισα; Νομίζω ὁμως ὅτι ἐκέρδισα. Γιὰτί κανένας δὲ θὰ πῆ τίποτε τοῦ γιοῦ μου, ὅτι κι' ἂν εἶχε κάμῃ ὁ πατέρας του, θὰ τοῦ φωνάζουν ὁμως δυνατὰ «εἶσαι ὁ γιὸς τῆς... – δὲ θέλω νὰ πῶ τὴ λέξη –, ἂν τυχὸν ἔχουν νὰ ποῦνε κάτι εἰς βάρος τῆς μητέρας του. Καὶ δυστυχῶς οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι στὴν κοινωνία εἶναι χυδαῖοι καὶ δὲ μποροῦν νὰ φανταστοῦν μιὰν ἀληθινὴν καὶ ἀγνήν ἀγάπη ἀνάμεσα σ' ἓναν ἄντρα καὶ σὲ μιὰ γυναῖκα, ἀγνή χωρὶς νὰ ὑπάρχουνε καὶ σεξουαλικὲς πράξεις ἀνάμεσά τους. Ἐγὼ δὲ θέλω καθόλου ὑποκρισίες. Προτιμῶ τὸ καθαρὸ μέτωπο καὶ τὴν καθαρὴ ἀλήθεια. Πάντα προσεύχομαι γιὰ σένα καὶ εὐχομαι ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἔχη πάντα καλὰ. Ἡ καλή σου φίλη Μιμόζα».

Τὴ ἐντύπωση θὰ ἔκαμεν ἄραγε αὐτὸ τὸ γράμμα στὸν παπποῦ μου, πού ἤξερε ὅλα τὰ χειρότερα γιὰ τόσες καὶ τόσες παντρεμένες χωρὶς ποτὲ νὰ γνωστῆ ἢ νὰ εἰπωθῆ τίποτε γιὰ καμιά τους; Ἐθαύμασε ἢ ἐφρίξε με τὴν ἀφέλειά της; Πάντως στὸ ἐπόμενο γράμμα του τὴν ἐβεβαίωσε γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην πού τῆς εἶχε. Κι' ἐπρόσθετε:

«Ἄραγε εἶχαμε καμὰ τρυφερὴ παιδικὴ ἀγάπη κρυμμένη τόσα χρόνια στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας καὶ τώρα ξαναβῆκε στὸ φῶς καὶ ἄνθισε καὶ μοσχοβόλησε;»

Καὶ τότε ἐκεῖνη τοῦ ἔγραψεν αὐτὰ τὰ θαυμάσια:

«Ἐκεῖνον τὸν καιρὸ στὸν Μαχαιρᾶ ἐσὺ βέβαια ἦσουν μεγάλος καὶ δὲν ἐπρόσεξες, οὔτε μποροῦσες νὰ προσέξῃς τὴ μικρὴ τρυφερὴ ἀγάπη τὴ δική μου πού δημιουργήθηκε στὴν καρδούλα μου τότε γιὰ σένα. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ πράγματα ἤρθαν τώρα ἔτσι, νομίζω πὼς πρέπει νὰ μάθῃς ὅλη τὴν ἀλήθεια. Καὶ ὅποτε πηγαίναμεν ὕστερα με τὴν Ἀλίκη στὸν Μαχαιρᾶ, μιλοῦσαμε με συγκίνηση γιὰ ὅλα τὰ παλιὰ καὶ βλέπαμε τὸ δωμάτιό μου καὶ τὸ δωμάτιο τὸ δικό σου. Ἡ ἀλήθεια ὁμως εἶναι πὼς ἐγὼ αἰσθανόμουν καὶ κάποιαν ἀγανάχτηση καὶ ἔλεγε: «Κοίταξε! Ἐπαιξε μαζί μας ἓνα καλοκαίρι καὶ ποτὲ δὲ ρωτήθηκε, δὲ θέλησε νὰ μάθῃ πῶς γιὰ μᾶς!» Ἦσουν, λές, στὴν Αὐστρία τὸ ἐπόμενο καλοκαίρι, καὶ μοῦ ἔγραψες τώρα πὼς ἂν ἤξερες ἀπὸ τότε τὰ μελλούμενα, θὰ μοῦ ἔστειλες ἓνα ἐντελβάνι, πού θὰ ἔδειχνε τὴν ἀγάπη σου! Σὲ ἐπρόλαβεν ὁμως ἄλλος. Ἄδικα περίμενα γιὰ χρόνια μιὰ κάρτα σου, ὥσπου ὁ χρόνος καὶ τὰ γυρίσματα τῆς ζωῆς ἔσβησαν ἀπὸ τὴ μνήμη μου ἓνα λεπτὸ παλληκάρι με πυκνὰ σγουρὰ μαλλιά καὶ μάτια τσακίρικα, πού ὅταν μιλοῦσε τότε, ἔλεγε τὰ ὡραιότερα πράγματα. Βλέπεις τόσο με τραβοῦσαν ἀπὸ μικρὴν οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι. Ἔχεις, βέβαια, καὶ σὺ τὴ δικαιολογία τῆς ἡλικίας πού δὲ μποροῦσες νὰ προσέξῃς ἓνα κοριτσάκι 15 χρόνια μικρότερό σου. Ὅταν λοιπὸν σὲ ξαναεἶδα γιὰ πρώτη φορὰ ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, δὲ σὲ ἀναγνώρισα, ὄχι τόσο γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ σου ἐμφάνιση, ὅσο γιὰ τὴ δική μου τὴ ψυχικὴ μεταβολή, δηλαδή μέσα μου σὲ εἶχα τελείως ξεχάσει καὶ οὔτε ὡς φίλον δὲ σὲ αἰσθάνθηκα. Ἐδῶ εἶναι νομίζω περιττόν, νὰ σοῦ πῶ πὼς σ' αὐτὸ φταίει καὶ ἡ ἀπόλυτη τόσα χρόνια

σιωπή σου. Δεν ήξερα πιά ούτε και πώς να σου μιλήσω. Σου μιλούσα στον πληθυντικό, πράγμα που δε σου άρεσε. Ούτε και οικειότητα μαζί σου δε μπορούσα να αισθανθώ. Κι' άμα ζήτησες να με φιλήσης, φιλικά βέβαια που ξαναϊδωθήκαμε ύστερα από τόσα χρόνια, έγω θυμάσαι πώς αποτραβήχτηκα και δε σε άφησα. Έκείνο, όμως που με έκανε να σε αναγνωρίσω και σιγά σιγά να αρχίσω να αισθάνωμαι τον παιδικό μου φίλο, τί νομίζεις πώς ήταν; Η ίδια ή παλιά σου όμιλία. Τί έλεγες, δεν είχε σημασία. Είναι το πώς το έλεγες και γιατί το έλεγες. Δηλαδή που το έλεγες χιουμοριστικά για να διασκεδάσης αυτούς που σε άκουαν. Είναι κι' ό τόνος της φωνής σου ό παλιός και άμετάβλητος. Πόσο γρήγορα τον αισθάνθηκα όπως τον ήξερα! Ήταν από τις διηγήσεις σου και ακόμα και από αυτούς τους επαίνους σου, που μου έκαμνες και πάλι, όπως τότε. Αυτή λοιπόν είναι ή αλήθεια. Και δεν είπες τίποτε, ούτε έκαμες τίποτε για να με στενοχωρήσης. Το έναντίον, φίλε μου, μου έδωσες μεγάλη χαρά, και όσο περισσότερο μιλούσες, τόσο περισσότερο σε αναγνώριζα. Και μου έκαμεν έντύπωση πώς ως τη στιγμή που έφευγες από την Κύπρο, δε ζήτησες καθόλου να με ξαναφιλήσης, ώσπου έγω σου έδωσα ένα φιλικό φιλι άποχαιρετισμού, έσν μέσα στο ταξι κι' έγω απέξω».

Μά δεν είναι θαυμάσιο αυτό το γράμμα της; Δεν είναι σαν όνειρο; Με πόσο λιτό τρόπο παρουσιάζει, ύστερα από 50 χρόνια, το ύποτονικό έρωτικό βλαστάρι που φύτρωσε τόσο πρόωρα στην τρυφερή έρωτοδιψασμένη καρδιά μιάς κοπελίτσας 9-10 χρονών για ένα νέο καταρομάλλη που την έπηρέασε ψυχικά με τη λεπτή πνευματικότητα της όμιλίας του! Και που τόσο βαθειά χαράχτηκε το αίσθημά της, που έφτασε να τον ξαναϊδή, γιαγιά πιά μ' έγγόνια, κι' αυτός παππούς, και να τον ξανακούση να μιλά λίγην ώρα, για να ξαναζωντανέψη πάλι με την ίδια ένταση και με την ίδια θερμην απόχρωση! Τέτοιο τρυφερό αίσθημα με τόση διάρκεια σε τόσο μικρή παιδική καρδιά ούτε ξανάκουσα ποτέ ούτε διάβασα. Μήπως επειδή ή μικρή είχε ζήσει χρόνια στις Ίνδιες, όπου ξέρομαι πώς το κλίμα φέρνει στην ήβη τα παιδιά πολύ γρήγορα; Είναι πάντως ψυχολογικό πρόβλημα πώς αυτό το άγνό αισθηματικό άγριοκάτσικο παρασύρθηκε και παραδόθηκε τόσο σ' ένα τέτοιο αίσθημα.

Γιατί άκουστε δυό ακόμα περικοπές από γράμματά της:

«Λοιπόν, αγαπητέ μου Γιώργο, αυτήν την ψυχικήν άδυναμία σου την εκατάλαβα άμέσως και θέλησα να σε βοηθήσω από αγάπη στον παιδικό μου φίλο, to give him life, for he had none... If felt that you were a bit unhappy. Κατάλαβα πώς σου χρειάζεται βοήθεια και σου την έδωσα με τον τρόπο που την ήθελες. Ήταν μια πολύ άσυνήθιστη βοήθεια, που δεν την έδωσα ποτέ σε κανέναν άλλο».

Και ή δεύτερη:

«Αγαπητέ μου φίλε Γιώργο,

Μου γράφεις ότι το τελευταίο γράμμα μου σου το έφερε στην έξοχή σου ή γυναίκα σου από την Άθήνα, όπου είχε πάει να ποτίσει τις γλάστρες σας. Άλήθεια πόσες φορές σκέπτομαι τί θα λή μέσα της γι' αυτά τα γράμματά μου, που έρχονται τόσο συχνά. Δε θέλω να την στενοχωρω. Ξέρω πώς τα λίγα τελευταία χρόνια ήξευρε πιά σίγουρα πώς δε θα υπάρξουν άλλες κατακτήσεις στη ζωή σου και όπως είναι φυσικό θα ένιωθε κάποιαν ανακούφιση και ξεγνοιασιά. Ποτέ στη ζωή μου δε θέλησα να πληγώσω ή να λυπήσω κανένα. Άν επρόκειτο να στενοχωρηθή κάποιος, εύχαρίστως προτιμούσα να είμαι έγω. Δεν είναι κατόρθωμά μου αν δεν είμαι έγωϊστρια, έτσι είμαι πλασμένη. Θα ήθελα να ξέρουν όλοι οι δικοί σου πώς αν σου γράφω είναι έξ αιτίας ενός

ποιήματος, όπου περιγράφει τον βασανισμένο ίππότη, που τον λυπήθηκε μια νεράιδα και του χάρισε βάλσαμο με τα γράμματά της που του κρατούσαν φιλική συντροφιά. Πόσο θα ήθελα να το ξέρουν αυτό όλοι οι δικοί σου για να μην κακοβάσουν. Είμαι άνικανη να κάμω κάτι κακό και μέσα στα γράμματά μου υπάρχουν μόνο τα άγνά παιδικά μου αισθήματα.

Με πολλήν αγάπη και παντοτινή φιλία
Mim.

Βλέπουμε λοιπόν, κυρία Άλίκη, πόσο παρασύρθηκε και ή ίδια από την καλή της διάθεση.

Άλίκη: Να σου πω έγω, παιδί μου, γιατί παρασύρθηκε, να ιδής πόσο απλό είναι το ζήτημα και δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Άκριβώς επειδή το αίσθημά της ήταν άγνό και άπειθυνόταν σ' ένα άγνό νέο... Ποτέ δε θα παρασυρόταν από ένα χυδαίο αίσθημα ή από κάποιον που θα της φαινόταν χυδαίος. Γιατί κάτι χυδαίο δεν το δεχόταν ό χαρακτήρας της. Αυτά κι' έσν τα είδες, μά να σου πω και πιο ξεκάθαρα.

Η Μιμόζα ήταν πολύ καλλιεργημένη και ψυχικά και πνευματικά, κι' έτσι μπόρεσε άμέσως να εκτιμήση μιαν εύγενική, λεπτή, χαριτωμένη, χιουμοριστική όμιλία, κάτι που ακριβώς δεν βρισκε γύρω της. Ό Γιώργος μας πάλι ήταν γεννημένος γι' αυτά. Και στην πιο συνηθισμένη φράση του έσκορπιζε πάντα το δικό του το άλάτι, που όμως κανέναν γύρω του δε σκοτιζότανε να το μαζέψη. Έτσι ή Μιμόζα, από τη στιγμή που τον πρωτοάκουσε, μπορούσε να το συνάξη όλο, κι' εκείνος το καταλάβαινε και την παρακολουθούσε με κάποια θυμηδία. Κι' αν ξαναζωντάνεψε πάλι μετά από τόσα χρόνια το αίσθημά της είναι γιατί διαπίστωσε ή αν προτιμάς διαισθάνθηκε πάλι στον παππού σου, τον ίδιο εύγενικό νέο που ήξερε. Έτσι οι βαθειές μά σκελετωμένες του ρίζες ξαναβρέθηκαν πάλι μέσα στις ίδιες θερμές και ζωογόνες συνθήκες. Και πάρε για παράδειγμα αυτό το απλούστατο ζήτημα του φιλιού. Ό παππούς σου δεν της ξαναζήτησε, άφου την πρώτη φορά του το άρνήθηκε κι' άς μένανε στο σπίτι της ώρες μοναχοί τους. Γιατί αν είχε αλλάξει γνώμη και ήθελε, ήτανε δική της σειρά να τον φιλήση. Εκείνη αυτό το πρόσεξε, το εκτίμησε, κατάλαβε πώς έπρεπε πάντως να τον φιλήση όταν έφευγε και αυτό έκαμε. Καταλαβαίνεις.

Γιώργος: Ώ, βέβαια, και θαυμάζω πόσο ταίριαζαν αυτοί οι δυό τόσοσν άπόλυτα ρομαντικοί άνθρωποι. Ό παππούς μου στην απάντησή της της έξηγοσε πώς δεν ήξερε τη διεύθυνσή της και πώς φυσικά δε μπορούσε στο Μαχαιρά να την είχε νοιώσει σαν γυναίκα, τόσο μικρή που ήταν.

Και για να μην τραινάρω τη διήγησή μου για την άλληλογραφία τους, θα φτάσω σε ένα από τα τελευταία της γράμματα, εκείνο που του έστειλε σαν έμαθε πώς ό παππούς μου έφευγε βιαστικά για πρώτη φορά για τη Γενεύη, να κάμη επέμβαση στα μάτια του, και που φυσικά ό παππούς μου διάβασε μετά την επιστροφή του. Έγραφε:

«Τώρα που θα διαβάσης το γράμμα μου, εύχομαι με όλη μου την καρδιά να είσαι τελείως καλά. Δε σε ξεχασα καθόλου στις προσευχές μου, και ακριβώς την ώρα που έκανες την έγχειριση έγω το διαισθάνθηκα, ήμωνα μέσα στην έκκλησία και σου άναβα μια μικρή λαμπάδα. Κι' άμα ύστερα από λίγες ήμέρες έμαθα πώς θα κάμης και στο άλλο μάτι, πάλι ξαναπήγα και σου άναψα δεύτερη λαμπάδα, και αυτή ήταν ή φορά που έλεγαν τους τελευταίους χαιρετισμούς. Όταν θα γυρίσης πίσω, είμαι βέβαιη, πόσο έχάρηκα που θα έγύρισες πιά, και καταλαβαίνεις πόσων εύχομαι ή έγχειριση αυτή να

είναι η τελευταία θεραπεία των ματιών σου. Γιατί δεν μπορώ να φανταστώ πώς θα ήταν δυνατόν να με κοιτάζης και να μην μπορής να με βλέπης με τα δικά σου τα μάτια! «Αν είχατε τα μάτια τα δικά μου», λέει κι' ο στίχος! Αυτά τα μάτια που τόσο πολύ με κολάκευαν και με κολακεύουν ακόμα, γιατί είμαι βέβαιη πώς με βλέπουν με το δικό τους τον τρόπο, όπως ήμουν τότε, με ένα φακό τριανταφυλλί, που τα χρωματίζει όλα και τα όμορφαίνει».

Είπαμε πολλά, μα δε μπορώ να μη σ'ας πω πώς χαρακτηρίζει η ίδια το μικρό κοριτσάκι, στο γράμμα της της 30 Μαΐου 1980, απαντώντας σε δικό του, όπου της έγραφε πώς θα μπορούσε να έγραφε ένα διηγημάκι για ένα μικρό κοριτσάκι που εξέλιχθηκε αργότερα σε σπουδαία γόησσα, φτάνει να ήθελε κι' εκείνη να τον βοηθούσε στη ψυχολόγηση της μικρής.

«Η ιδέα σου, Γιωργό, είναι πολύ πρωτότυπη και το διήγημα θα γίνει ωραιότατο. Συνέχισε τώρα που είσαι σε φόρμα και πρόσφατα επηρεασμένος από μένα. Δεν θα έχω τίποτε να διορθώσω, αφού θα γράψης τα σωστά και συζητημένα, ή ψυχολογία της μικρής και του παππού θα είναι γνήσιες και πολύ αληθινές, γιατί τις ξέρεις. Γιατί δε μπορεί να μη ξέρης, Γιωργό, πώς εγώ ή ηρωίδα σου είμαι τόσο ειλικρινής, που δε θα δίσταζα να πω ξεκάθαρα τη σκέψη μου σε όποιονδήποτε. Όσοσο είμαι τόσο ευαίσθητη που ποτέ δεν έβλαψα κανένα παρά μόνο άθελά μου και είμαι τόσο συμπονετική για τις ανάγκες των άλλων, που κάνω ότι μου περνά για να τους βοηθήσω. Μου άρεσει η καλή ζωγραφική, η καλή μουσική και ο χορός. Έπιθυμίες υλικού πλούτου δεν θέλω παρά μόνο για να μπορώ να βοηθήσω. Η φύσις μου είναι πολύ θερμή, είμαι ίσως η θερμότερη γυναίκα του άστερισμού μου, και η πιο φιλική. Έκτιμώ πολύ περισσότερο τις πνευματικές αξίες. Αγαπώ τα βιβλία και τη γνώση, μα δεν είχα την ευκαιρία να καταγίνω με αυτά, γιατί παντρεύτηκα πολύ νωρίς. Ήμουν πιστή, επειδή είναι το φυσικό μου να είμαι ειλικρινής, διπλό παιγνίδι δε μπορώ να παίξω. Κι' έχτος από την ειλικρίνεια έχω και αυτοσεβασμό και αξιοπρέπεια για το δικό μου άτομο. Και θέλω να ξέρης και για τη φιλαρέσκεία μου, που τόσο καλά την έψυχολόγησες ως ένα σημείον, πώς βέβαια με εκολάκευαν αρκετά, ποτέ όμως δεν την προκάλεσα ή ίδια, αυτό θα με άηδίαζε... Ήμουν κι' εδώ ειλικρινής... Κάποτε μιά αστρολόγος στο Λονδίνο με βρήκε πώς είμαι magnetic personality, που δεν ξέρω αν αν αληθεύη. Do please, keep your spirit up and keep on writing our story. Always with love. Mim.

Δεν είναι θαυμάσια όλα αυτά, κυρία Άλίκη; Τέτοια θερμή ειλικρίνεια στον αυτοχαρακτηρισμό της! Και στο επόμενο γράμμα της του φανερώνει κάτι άλλο, που κι' εκείνος το ένιωθε πολύ.

«Θυμώμαι ακόμα πώς και στίς δύσκολες στιγμές μου, στα νοσοκομεία, τόσο συνήθιζα με το δωμάτιό μου, το γιατρό μου, τη νοσοκόμα μου, που φεύγοντας, παρ' όλο που χαϊρόμουνα που έφευγα, λυπόμουνα και λυπόμουν ακόμα και τα άψυχα τριγύρω μου, αυτά που στάθηκαν βουβοί μάρτυρες της αγωνίας μου, του πόνου και του φόβου μου. Είμαι τόσοσ ανισθηματική, που θα το ήθελα λιγώτερο να ήμουν».

Κι' ο παππούς μου, έντυπωσιασμένος απ' αυτά, της απάντησε:

«Χαριτωμένη μου μικρή, πάλι με κατάφερες, θα γίνει όπως θέλεις. Το διήγημα η ίσως κανένα σκέτς θα γραφτή σε μερικές βδομάδες. Πώς μπορώ να Σου χαλάσω το χατίρι, αφού ξέρεις καλά πώς άλλη τέτοια γραμματέα με τα δικά Σου τα αισθήματα και τα προσόντα και τόσο μικρές απαιτήσεις δε μπορώ να βρω πουθενά. Κι' έτσι με χορεύεις, όπως η άλεπού την ουρά της. Και πόσο μ' άρεσει τοῦτος ο χορός!»

Άλίκη: Βλέπεις τί ώραία που τα έγραφεν ο καημένος ο παππούς σου. Μα είναι κι' αλήθεια. Γιατί από την πολλή του ευγένεια και την πολλή του καλωσύνη, ήθελε να ξέρη πώς πάντα κάνουμε εμείς, τι προτιμούμε, ποτέ εκείνος. Όποτε τον ρωτούσαμε τί θα ήθελε να γίνει, τοῦτο η εκείνο, ξέραμε από πριν τί θ' απαντούσε: «Γιατί με ρωτάτε; Έγώ θέλω πάντα, τι θέλετε». Κι' αυτό όχι από τυπική ευγένεια παρά από ευχαρίστηση. Ήταν αυτό σαν ένα χόββυ του.

Γιωργός: Μα βέβαια, ο παππούς μου σε κάτι τέτοια ζητήματα ήταν άπιθανος. Θα το καταλάβετε από ένα κάπως μεταγενέστερο γράμμα του. Μετά την αναχώρησή του πέρσυ από την Κύπρο, είχε προσκαλέσει την κυρία Μιμόζα να έρθη στην Αθήνα να μείνη λίγες ημέρες στο σπίτι μας, κι' εκείνη του έγραψε πολύ ευχαρίστως, μόνο που δεν ήξερε πότε θα μπορούσε να το βολέψη. Τότε τον έπιασε άλλη άνησυχία και να τί της έγραψε:

«Κοίταξε να μην αργήσης πολύ. Δέ Σου το ζητώ μόνο από την άνυπομονησία μου να Σε ξαναδώ, παρά και από την άπαισιοδοξία μου για τις σωματικές μου δυνάμεις. Δηλαδή αν έρθης τώρα, εγώ μπορώ να Σε περιποιούμαι... να Σου σηκώνω τη βαλίτσα Σου, να Σου δίνω τη θέση μου στο τρόλυ και τέτοια. Μ' αν έρθης, ως ποῦμε, του χρόνου, μπορεί να πρέπει Έσυ να με βοηθάς και ίσως να μου δείχνης και το δρόμο!... Θα μου είναι τότε φοβερό, θα λέω πώς ήρθες μόνο για να με βοηθήσης, σαν από ύποχρέωση, ενώ Σου ζητώ να 'ρθης για αλλαγή, ξεκούραση και διασκέδαση.

»Μη λυπηθής καθόλου, χρυσή μου, μ' αυτές τις σκέψεις μου! Δέ μπορείς να μου βγάλης από το κεφάλι το μυαλό μου και να μου βάλης καλύτερο. Αυτό έχω από παιδί και μ' αυτό πρέπει να πορεύωμαι ως το τέλος. Κι' αυτό καταδικάστηκε η Μούσα μου να προσπαθῆ να συγκρατῆ και να εμπνέη... Και να κι' εν' αποτέλεσμα εμπνεύσεως:

Κάποια με συλλογίστηκε... δονήθηκε η ψυχή μου...
ένώθηκαν οι δυο καρδιές... το νοιώθω τώρα πάλι...
Κάτι να γράψω μου ζητᾶ... Μα τότε είν' η δική μου!
Η Μούσα μου! Άληθινά, μπορούσε να 'ταν κ' άλλη;

Κι' εκείνη του απάντησε στο τελευταίο γράμμα της:

«Άνησυχεις μη χάσης τη φημισμένη ευκινησία σου; Έγώ νομίζω πώς την έχω χάσει από τώρα. Μα και τί θα πειράζη αν θα είμαστε μιά μέρα δυσκίνητοι; Θα μιλούμε καθισμένοι στο γραφείο σου και θα γελοῦμε το ίδιο. Φαντάζεσαι πώς μπορεί να έρθη πότε στιγμή που να είμεθα μαζί και να μην είναι ευχάριστη;»

Νά θαυμάσιες φράσεις και από τους δυό! Τί σκέψεις!

Άλίκη: Πάντα έτσι σκεπτόταν ο παππούς σου. Άκόμα και την παραμονή της ημέρας που έγινε στον Μαχαιρά το μεγάλο κακό, μιλώντας με τη Μιμόζα, την ίδια στάση κράτησε.

Γιωργός: Ναι; Ξέρετε ένας λόγος που έρχομαι στην Κύπρο, είναι και για να γνωρίσω, αν μπορέσω, και την εξαιρετική αυτή κυρία που τόσο πολύ επηρέασε τον παππού μου, πάντα στο καλό, και πραγματικά του έδωσε σκοπό στη ζωή του και ζωντάνια. Αυτό όλοι το καταλαβαίναμε και την έχτιμούσαμε πολύ. Γιατί με τα keep well, with all my love της, ο παππούς μου εφρόντιζε την υγεία του, τοίς κείνης ρήμασι πειθόμενος.

Ἀλίκη: ὦ, παιδί μου, τί λές! Εἶμαι βέβαιη πὼς θὰ εὐχαριστηθῆ πολὺ νὰ σὲ γνωρίση, θὰ συγκινηθῆ πολὺ νὰ ἰδῆ στὸ σπίτι της τὸν ἐγγονὸ τοῦ Γιώργου μας. Θὰ σὲ ζητοῦσε ἢ ἴδια μόλις μάθαινε πὼς ἦρθες. Θὰ τὸ φροντίσω ἐγὼ. Μείνε ἤσυχος.

Γιώργος: ὦ, σὰς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν καλωσύνη σας. Τώρα πέστε μου καὶ κάτι γιὰ κείνον τὸ διάλογο ποὺ ἀναφέρετε.

Ἀλίκη: Ναί, παιδί μου. Ἦτανε νὰ πᾶμε στὸ Μαχαιρᾶ ἐμεῖς ἡ παρέα, μὰ τὴν τελευταία στιγμή μιὰ γνωστὴ τῆς Μιμόζας παρουσιάστηκε ξαφνικὰ γιὰ νὰ ῥθῃ μαζί, καὶ κείνη μὲ τὴν εὐγένειά της δὲ μπόρεσε νὰ τῆς τὸ ἀρνηθῆ, παρ' ὅλο ποὺ καταλάβαινε πὼς ἀφοῦ ἦταν ἀγνωστὴ στὸ Γιώργο θὰ μᾶς ἐχαλοῦσε τὴν παρέα μας. Ἐκεῖνος δὲν ἦταν ἐμπρὸς σ' αὐτὴ τὴ συζήτηση, κι' ἄμα ἦρθε καὶ τοῦ τὸ εἶπε ἡ Μιμόζα, ἐξάρωσε τὰ φρύδια του καὶ εἶπε:

—Τί κρίμα ποὺ ἔλειπα! Θὰ τῆς ἔλεγα πὼς δυστυχῶς δὲ γίνεται, θὰ πᾶμε μόνο ὅσοι ἤμαστε στὰ παλιὰ χρόνια. Κοιμένη!

—Θὰ ἔκανες, Γιώργο, ἐσὺ τέτοια χωριατιά; Ἀδύνατο!

—Ἀδύνατο, μὰ γιὰ νὰ μὴ χαλάσω αὐτὴ τὴν ἐκδρομὴ, θὰ τὴν ἔκανα. Τὴ λέω τὴν ἄμαρτία μου.

—Μπροστά μου; Δὲν τὸ πιστεύω. Δὲ θὰ μὲ φοβόσουν;

—Σὲ τί;

—Μ' ἂν ἐγὼ ἔλεγα πὼς δὲν πάω, ἂν δὲν ἔρθῃ κι' ἡ γνωστὴ μου;

Ἐκεῖνος τὴν κοίταξε γελαστός κατάματα καὶ τῆς εἶπε:

—Ἄν ἔπαιζες σκάκι, θὰ ἔχανες, γιατί κάνεις κινήσεις χωρὶς νὰ ὑπολογίσης καλὰ τί μπορεῖ νὰ ἀντιτάξῃ ὁ ἀντίπαλος.

—Δηλαδή;

—Ἐσυλλογίστηκες μὲ αὐτὸ ποὺ εἶπες, τί κατάστασις θὰ μπορούσε τὴν ἴδια στιγμή νὰ δημιουργηθῆ, ἂν ἐγὼ σοῦ ἀπαντοῦσα, «Πολὺ ὥραϊα, θὰ ἔρθῃ ἡ γνωστὴ σου, ὅμως τότε δὲ θὰ ἔρθω ἐγὼ! Ἐμένα πρόσωπα στὴν παρέα μου εἶπα πὼς δὲ θέλω!»

Ἡ Μιμόζα, ὅπως ξέρεις, τὸν ἀπολάμβανε τὸν ὥραϊο διάλογο, γιατί μπορούσε καὶ τὸν συνέχιζε κι' ἐκείνη, καὶ τὸ ἔκανε μὲ μεγάλη της χαρὰ, ὅποτε τῆς τύχαινε εὐκαιρία. Ὁ παπποῦς σου ἐκείνη τὴ στιγμή ἐθριάμβευε, γιατί νόμιζε πὼς μὲ αὐτὸ ποὺ εἶπε τὴν εἶχε κολλήσει στὸν τοῖχο. Μὰ ἡ ψυχραίμη γόησσα τὸν ἐκοίταξε μιὰ στιγμή κατάματα μὲ τὰ σκοτεινά της μάτια καὶ τοῦ ἀπάντησε χαμογελώντας:

—Κάνεις λάθος μεγάλο! Τὴν ἔλαβα ὑπ' ὄψη μου τὴν κίνησή σου αὐτὴ!

—Ἄ! Καὶ τί θὰ γινότανε τότε;

—Μὰ τίποτε. Γιατί ἐξύγισα πὼς τέτοια λόγια δὲ θὰ ἄντεχες ποτὲ ἐσὺ νὰ βγάλῃς ἀπὸ τὸ στόμα σου πρὸς ἐμένα, ἀφοῦ ἤξερες πὼς θὰ μὲ στενοχωροῦσαν πολὺ. Καὶ νὰ μοῦ ρίξης καὶ τὸ γάντι;

Γιώργος: Ἄ μπράβο της! Τὸν ἐτούμπαρε ὡραιότατα στὴ στιγμή ἡ καρδιοκλέφτρα! Κι' ὁ παπποῦς μου τί ἔκαμε;

Ἀλίκη: Ἐχαμογέλασε καὶ τῆς εἶπε τὸ γνωστὸ

*Μαζί τὸ δρόμο πήραμε, μὰ περπατᾶμε χώρια·
ἐσὺ τὸ κέφι διάλεξες κι' ἐγὼ τὴ στενοχώρια.*

ποῦ θὰ πῆ «ἐσὺ κατάφερες νὰ μὴ στενοχωρηθῆς κι' ἔριξες τὴ στενοχώρια ἀπάνω σὲ μένα».

Γιώργος: Ὁραῖα τῆς ἀπάντησε καὶ κείνος. Αὐτοπεποιθήση ὅμως ποῦ σοῦ τὴν εἶχε καὶ τοῦ λόγου της, νὰ τὰ βάζῃ ἔτσι μὲ τὸν παπποῦ μου, ποῦ ἄμα τοῦ τύχαινε νὰ νευριάση γινότανε δύσκολος καὶ ζόρικος! Ἦταν γερὴ ξελογιάστρα αὐτὴ, σὰς τὸ ξαναλέω!

Ἀλίκη: Σοβαρὰ μιλάς; Ἡ Μιμόζα στὸ χαρακτήρα εἶναι διαμάντι.

Γιώργος: Τὸ ξέρω, τὸ ξέρω, ὅλοι τὸ ξέρομε. Στ' ἄστυα τὸ εἶπα.

Ἀλίκη: Καὶ πολὺ σωστά τὸ εἶπες πὼς ἡ θέσις της δὲν ἦτανε καθόλου εὐκόλη. Εἶχε ν' ἀντιμετώπιση ἄνθρωπο βολικώτατο βέβαια, μὰ ποῦ ἀπὸ τὴ μεγάλη του διαίσθηση καὶ τὴ μεγάλη του πείρα – γιὰ νὰ μὴ ἀναφέρουμε καὶ τὴν πονηριά του – δὲ γελιόταν εὐκόλα. Νὰ σὲ ρωτήση κάτι ὁ παπποῦς σου καὶ ν' ἀπαντήσης μὲ ὑπεκφυγές; Δηλαδή νὰ στρίψῃς λίγο τὰ λόγια σου γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν καθαρὴ ἀπάντησι; Αὐτὸ ὁ παπποῦς σου θὰ τὸ μυριζότανε μόλις θὰ ἄνοιγες τὸ στόμα σου. Καὶ ἔπειτα σκέψου πὼς ἐκείνη δὲν εἶχε κανένα λόγο καὶ κανένα σκοπὸ νὰ τὸν γελάσῃ. Πρῶτον γιατί συνήθιζε νὰ μὴ λήῃ ποτὲ τῆς ψέματα οὔτε στὸ παραμικρὸ, σὲ βαθμὸ ἀπίστευτο, καὶ δεύτερο γιατί δὲν εἶχε λόγο νὰ ψεύδεται στὸν παπποῦ σου. Γιὰ νὰ πετύχῃ τί; Νὰ τὸν ἔχη θερμὸ θαυμαστὴ της; Μὰ δὲν τὸν εἶχε καὶ χωρὶς ψέματα; Καὶ τὸ πιὸ σπουδαῖο. Ἀφοῦ ὁ σκοπὸς της ἦτανε νὰ τὸν βοηθήσῃ, νὰ τὸν βοηθήσῃ πραγματικά, τί μπορούσαν νὰ τῆς χρειαστοῦν τὰ ψέματα;

Γιώργος: Κοιτάξετε. Ἐγὼ τὴν κυρία Μιμόζα δὲν τὴν ξέρω, κι' ἔτσι μόνο θεωρητικὰ μιλῶ. Μιὰ χαριτωμένη γόησσα ποῦ νὰ μὴ λήῃ ψεματάκια, εἶναι κάτι ποῦ δὲν τὸ ἄκουσα ὡς τώρα... Ἄν τῆς ἐπρότεινε, ἄς ποῦμε, ὁ παπποῦς μου νὰ πᾶνε στὸν κινηματογράφο, ἐνῶ ἐκείνη λογάριάζε νὰ πάῃ στὸ κομμωτήριο, θὰ ἦτανε κάπως χοντροὸ νὰ τοῦ τὸ πῆ, ἐνῶ ἕνα «δυστυχῶς ἔχω ραντεβού μὲ τὸν ὀδοντογιατρὸ μου» εἶναι κάτι ἐντελῶς ἀνώδυνο. Γι' αὐτὸ ἔχουνε πεῖ πὼς «τὰ μικρὰ ψέματα ὁμορφαίνουν τὴ ζωὴ» καὶ σίγουρα ἂν λείψουν αὐτὰ, ἡ κοινωνία διαλύεται.

Ἀλίκη: Μπορεῖ. Μὰ ἡ Μιμόζα μᾶλλον θὰ ἔλεγε τὸ κομμωτήριο.

Γιώργος: Καὶ θὰ ἔταν βοήθεια γιὰ τὸν παπποῦ μου αὐτό; Σὰν περιέργο μοῦ φαίνεται. Ὅμως κι' ἐκεῖνος δὲν τὰ φοβότανε τὰ πρωτότυπα καὶ τὰ περιέργα, ἀντίθετα λὲς καὶ τὰ κυνηγοῦσε. Καὶ στίς ἀγαπημένες του δὲν ἔλεγε ψέματα. Ἄν ἔλεγε στὴν ἀγάπη του «νὰ ξέρῃς πὼς ἐμένα δὲ θὰ σοῦ πῶ ποτὲ ψέματα», πάντα τὸ τηροῦσε. Κι' ὅμως οἱ φιλενάδες του τοῦ λέγανε ψέματα μὲ τὸ τσουβάλι, ἐπειδὴ ἐκεῖνος, παρ' ὅλο ποῦ τὸ διαισθανόταν ἀμέσως, ποτὲ δὲν καταδεχότανε νὰ τὸ φανερώσῃ, καὶ τίς ἄφηνε πάντα μὲ τὴν ιδέα πὼς τὰ κατάπιε. Ἄλλὰ φυσικὰ μὲ αὐτὰ ξεπέφτανε στὴν ἐχτίμησή του φοβερά. Γιὰ νὰ θέλῃ λοιπὸν τόσο τὴν παρέα τῆς κυρίας Μιμόζας μπορεῖ νὰ ἔκρινε πὼς... τί ἐνόμιζε δὲ ξέρω.

Ἀλίκη: ὦ, κάνανε θαυμάσια παρέα. Τὴν ἤθελε διαρκῶς στὸ πλάϊ του. Ἀπὸ τὴν ὁμορφὴ ὁμιλία τους προερχόταν ὁ ἀμοιβαῖος ἐνθουσιασμός τους. Δὲ σοῦ τὸ εἶπα πὼς ὁ παπποῦς σου κατάλαβε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή πὼς δὲν εἶχε νὰ περιμένῃ τίποτε σεξουαλικὸ ἀπὸ αὐτὴ τὴ μικρὴ πουριτανὴ καὶ γοητευθῆκε ἀπὸ τὴν ἔξυπνη φιλικὴ συντροφία της, προπάντων ἐπειδὴ ἔβλεπε πάντα σὲ κείνην τὸ μικρὸ κοριτσάκι τοῦ Μαχαιρᾶ; Κι' ἔτσι θεμελιώθηκε γιὰ πάντα ἡ ἀγνή τους σχέση;

Γιῶργος: Μὰ ναί. Καί ὄλο θὰ ἀντιμετώπιζε πολλοὺς πουριτανισμούς, ἔτσι;

Ἀλίκη: ὦ βέβαια! Σκέψου πὼς τὸ ρεφραίν ἑνὸς τραγουδιοῦ, πού ἄρρεσε τοῦ παπποῦ σου καὶ τὸ τραγουδοῦσανε μαζί, ἔλεγε

*Ἐγὼ θὰ σ' ἀγαπῶ καὶ μὴ σέ νοιάζῃ
καὶ θὰ σοῦ χτίσω μιὰ μικρὴ φωλιά,
κι' ὅταν τὸ σούρουπο μᾶς ἀγκαλιάζῃ
θὰ ζευγαρώνουμε σὰν δυὸ πουλιά,*

ἢ καλὴ του φίλη τοῦ τὸ τραγουδοῦσε «θὰ καμαρώνουμε», γιατί τῆς φαινότανε πολὺ νὰ δίνη, ἔστω καὶ στ' ἀστεία, τέτοιες ὑποσχέσεις.

Γιῶργος: Κατάλαβα. Εἶχαν πολλὲς διαφορὲς μεταξύ τους!

Ἀλίκη: Μὰ πῶς; Εἰλικρινέστατοι κι' οἱ δυό! Μὲ τόσα κοινά!

Γιῶργος: Μπορεῖ. Μὰ βασικά ἦσαν δυὸ φοβερὰ ἀντίθετοι τύποι.

Ἀλίκη: ἴσως... Νάι, ἴσως.

Γιῶργος: Ὅχι ἴσως, αὐτὸ εἶναι βέβαιο. Ὁ παπποῦς μου, πάντα αὐθόρμητος κι' ἀνέμελος, βάδιζε μόνο μὲ τὴν καρδιά του, ἐκείνη πάντα μὲ τὸ μυαλό της, δὲν κουνοῦσε οὔτε τὸ δαχτυλάκι της ἂν δὲν τὸ ζύγιζε εἴκοσι φορές. Αὐτὸς συνηθισμένος σὲ ἀπόλυτη ἀφοσίωση, σὲ κάθε παραχώρηση, σὲ κάθε ἐξαίρεση, νὰ γίνωνται ὅλα του τὰ χατίρια, πῶς νὰ συνηθίσῃ μὲ μιὰ... πουριτανὴ πού ἐζύγιζε τὸ κάθε ψίχουλο καὶ παραχωροῦσε μὲ τὸ σταγονόμετρο τὴν κάθε σταγόνα; Κάπου θὰ σκαλώνανε, δὲ γινόταν! Καὶ ἐσεῖς ἔτσι τοὺς εἶдете!

Ἀλίκη: Σωστά, ὁμως ξεχνᾶς πῶς ὁ ἐρωτευμένος παπποῦς σου, μὲ τὴν ἀνεξάντλητη ὑπομονὴ καὶ ἀνεξικακία του, ἔκανε κάθε παραχώρηση. Αὐτὸ ἔσωζε πάντα τὴν κατάσταση.

Γιῶργος: Σωστά. Ἄραγε, ἂν τὴν εἶχε παντρευτῆ ὁ παπποῦς μου, μὲ κατάλληλες φυσικὰ τίς ἡλικίες τους, θὰ τὸν τραβοῦσε πάντα ἔτσι μὲ τὸ μαλακὸ χαρακτῆρα του καὶ τὴ θερμὴ καρδιά του; Νά ὠραῖο πρόβλημα! Ἐσεῖς τί λέτε;

Ἀλίκη: Ἄ, ἐγὼ δὲ λέω τίποτε! Στὴν ἀρχή... φυσικά! Μὰ γιὰ πόσο; Πολλὲς εἶχε λατρεύει ὁ παπποῦς σου, μὰ...

Γιῶργος: Νάι, μὰ ὅπως εἶπετε, αὐτὸ ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὴ γυναίκα, πόσον καιρὸ εἶναι ἄξια νὰ κρατήσῃ τὸν ἐρωτᾶ του. Δηλαδή ἀπὸ τὴ γοητεία της καὶ πόσο τὸν ἔχει ψυχολογήσει. Ἄμα τὸν ψυχολογήσῃ καλά, δὲν τὸν ξεκολλοῦν ἀπὸ πάνω της οὔτε μὲ τίς τανάλιες... Κι' ἐπειδὴ ἀπὸ δυοτρία παραδείγματά σας κατάλαβα τὴν ἐξυπνάδα, τὴ γοητεία καὶ τὴν καπατωσύνῃ τῆς κυρίας Μιμόζας, ὁ παπποῦς μου πάντα θὰ τὴν ἄκουε καὶ θὰ τὴν ὑπάκουε... φτάνει νὰ μὴ ξεπερνοῦσε τὰ ὄριά του.

Ἀλίκη: Τί δηλαδή;

Γιῶργος: Καλά. Εἶπαμε πῶς ὁ παπποῦς μου ἐρωτευόταν ἀπόλυτα, μέχρι πού νὰ γίνῃ χῶμα γιὰ νὰ τὸν πατᾶ ἡ ἀγαπημένη του. Ὅμως καμιά γυναίκα δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὸν παρασύρῃ σὲ κάτι. Ὅχι μόνο σὲ σοβαρὰ θέματα, νὰ τὸν κάμῃ, ἄς ποῦμε, νὰ γίνῃ κατάσκοπος ἐναντίον τῆς χώρας του ἢ χασισοπότης, παρὰ οὔτε ἀκόμα χαρτοπαίχτης ἢ μπεκρῆς. Τὰ οἰνοπνεύματα δὲν τὸν ἔπιαναν ποτέ, ὅσο καὶ ἂν τοῦ τὰ ἀνακάτωναν. Μὰ

τόσο τὰ ἀηδίαζε πού δὲ θὰ βαστοῦσε οὔτε τὴ γυναίκα πού ἤθελε νὰ τὸ τσοῦζῃ. Οὔ, θὰ ξέκοβε ὅπωςδήποτε.

Ἀλίκη: Ἄ, ναί. Καμιά τέτοια δὲ θυμοῦμαι στὴν ομάδα.

Γιῶργος: Βέβαια. Μὰ ἀφοῦ τὸ κάπνισμα... τί ἄλλο θέλετε; Καμιά τους δὲν εἶχε τοιγάρα. Δὲ θὰ τὴ βαστοῦσε.

Ἀλίκη: Σίγουρα... Φαντάσου, λέει, ἡ Μούσα του...

Γιῶργος: Ὅχι, θὰ χανόταν ὅλη του ἡ ποίησις! Μὰ ἔχετε δεῖ καὶ πουθενὰ εἰκόνα Μούσας μὲ τοιγάρο; Μὰ ἄσχετα καὶ μὲ τὴν ποίηση, νὰ πηγαίνει ὁ παπποῦς μου συχνὰ μεγάλες ἐπισκέψεις σὲ μιὰ κυρία μόνοι τους, κι' ἐκείνη νὰ βγάξῃ κάθε τόσο τὸ πακέτο της, νὰ παίρνῃ ἕνα τοιγάρο, νὰ τὸ ἀνάβῃ καὶ νὰ ρουφᾶ καὶ δίπλα ὁ παπποῦς μου... ὄχι, αὐτὸ εἶναι ἀδιανόητο... Οὔτε θὰ ξαναπατοῦσε! Τί λέτε;

Ἀλίκη: Βεβαιότατα. Αὐτὰ δὲν τὰ σήκωνε. Ἐξὸν πού καὶ πού κανένα τοιγάρο, ἂν τῆς πρόσφεραν.

Γιῶργος: Τέτοια κι' ἐκεῖνος ἔπαιρνε, ὡς 4 τὸ χρόνο, ἔλεγε. Σ' αὐτὰ ἦταν ἀπόλυτος, δὲ δεχόταν οὔτε συζήτηση. «Δηλαδή ἂν τὴ φιλήσω καμιά φορὰ, νὰ μοῦ βρωμολογᾷ τοιγάρα;» ἔλεγε. Αὐτὰ λέω «ὄρια». Κάθε ἄνθρωπος ἔχει, μὰ στὸν παπποῦ μου ἦταν πιὸ ἀπότομο, γιατί ἀπὸ τὸ Α ἔφτανε στὸ Ω. Ἐνόμιζες πῶς ἦταν ἀπεριορίστη ὑπομονητικὸς σὰν τὴ μητέρα του, μὰ εἶχε κάτι κληρονομῆσει κι' ἀπ' τὸν ἀπότομο θυμὸ τοῦ παπποῦ του τοῦ προξένου. Ἀκόμα καὶ φίλοι του τὴν ἔπαθαν ἔτσι καὶ βρέθηκαν ξαφνικά ξεκρέμαστοι. Καὶ φανταστήτε πῶς καὶ ὁ πατέρας του τοῦ εἶχε πει κάποτε: «Παίδι μου, στὴ ζωὴ ὑπάρχουν ὄρια σὲ ὅλα». Μὰ ὁ παπποῦς μου δὲ χρειαζότανε τέτοια διδασκαλία, γιατί ἔτσι ἦταν φτειαγμένος. Ἀκοῦστε δυὸ χαρακτηριστικὰ παιδικὰ περιστατικά του:

Στὸ σχολεῖο ἦταν πάντα πολὺ ἀγαπητὸς στοὺς δασκάλους καὶ τοὺς συμμαθητῆς του καὶ προπάντων στίς συμμαθήτριες ὁ πιὸ ἀγαπητὸς στὴν τάξη του. (Γιὰ κακὴ του τύχη μόνο ὡς τὴν ἑβδόμη τάξη εἶχε συμμαθήτριες... ἄς εἶναι.) Θὰ καταλάβετε τί σημασία ἔχει αὐτὸ τὸ σχόλιο, ἂν μάθετε πῶς γυρίζοντας μιὰ μέρα ἀπὸ τὸ σχολεῖο του τὴν πρώτη βδομάδα πού πρωτοπῆγε, ἐρώτησε τὴ μητέρα του:

—Μαμά, τὰ κορίτσια κάτω ἀπὸ τὴ φοῦστα τους φορᾶνε καὶ βρακί;

—Ἐ, Κύριε ἐλέησον! Καὶ βέβαια φορᾶνε.

—Ἄ, δὲ μ' ἀρέσει. Ἐπρεπε νὰ μὴ φορᾶνε!

Καὶ ἡ ἀπορημένη μητέρα του κοιτάχτηκε μὲ μιὰ Κυπρία, τὴν Ἀλεξάνδρα Κωνσταντινίδη πού ἔτυχε νὰ βροῖσκειται ἐκεῖ. Καὶ ξέρετε γιατί τὸ ρώτησε αὐτό; Τὸν εἶχανε βάλει σ' ἕνα θρανίο πού εἶχε δεξιά του ἕνα χαριτωμένο κοριτσάκι, κι' ὁ παπποῦς μου εὔρισκε εὐκαιρίες καὶ ἀπλωνε τὸ δεξί του χέρι στὸ θρανίο, ἔτσι ὥστε ἡ Γωγούλα καθότανε ἀπάνω στὸ χέρι του. Στὴ δευτέρα τάξη – πρώτη δὲν εἶχε πάει – τὸ ἀπλωνε μὲ τὴν παλάμη κολλημένη στὸ κάθισμα, στὴν τρίτη καὶ στὴν τετάρτη μὲ τὴν παλάμη πρὸς τὰ ἀπάνω. Καὶ φυσικά ἡ Γωγούλα ἦταν πάντα ἡ καλύτερὴ του φίλη καὶ τὸν ἐξήλεγε ἀπὸ τίς ἄλλες τους συμμαθήτριες. Καὶ ξέρετε γιατί τοὺς βάζανε πάντα δίπλα αὐτοὺς τοὺς δυὸ σὲ ὅλα τὰ χρόνια τοῦ Δημοτικοῦ, πού στὴν τετάρτη τέλειωνε κι' ἀλλάξανε σχολεῖο; Ἐπειδὴ ἐκείνη ἦταν ἡ καλύτερη μαθήτρια κι' αὐτὸς ὁ καλύτερος μαθητῆς, κι' ἔτσι τοὺς προβάλλανε γιὰ μοντέλα. Καταλαβαίνετε ἂν ἦταν δυνατὸ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ νὰ

πάη ποτέ του ὁ παππούς μου ἀμελέτητος στὸ παραμικρὸ καὶ νὰ χάση τὴν πρωτιά του. Σὰν τέλειωσαν τὸ τετρατάξιο τότε «Δημοτικό», ἀλλάξανε σχολεῖο. Μὰ μετὰ ἀπὸ τὰ δέκα του χρόνια ὁ παππούς μου ἔγινε πολὺ δειλὸς καὶ χρειάζότανε γιὰ χρόνια νὰ τοῦ δίνοννε θάρρος οἱ κοπελίτσες – ἦτανε πολὺ ὁμορφος σὲ κείνη τὴν ἡλικία, πιὸ ὁμορφος παρὰ σὲ ὅποιαδήποτε ἄλλη περίοδο τῆς ζωῆς του, ἔχω φωτογραφίες του σὲ ὄλες – γιὰ νὰ πάρη λίγο θάρρος. Τὴν αὐτοπεποιθησή του τὴν ἀπόχτησε ἀργότερα.

Στὸ σχολεῖο ὁμως ὑπῆρχανε καὶ οἱ φθονεροί, ἐκείνοι οἱ συμμαθητὲς δηλαδή πού ὑποφέρανε κυριολεκτικὰ βλέποντάς τον τόσο εὐνοούμενο. Αὐτὸν τὸν φθόνον τῶν ἄλλων, ὁ παππούς μου δὲ μπόρεσε σὲ ὄλη του τὴ ζωὴ νὰ τὸν ἀποφύγη. Καὶ ἄνθρωπος ἀφελέστατος καὶ μὲ παιδικὸ χαραχτήρα καθὼς ἦταν, ἀργοῦσε πάρα πολὺ νὰ τὸν καταλάβη, καὶ πάλι δὲν τὸν ἐπίστευε ἀπὸ καλοὺς του φίλους, ὅσο κι' ἂν τὸν ἔβλεπε, καὶ πάλι στὸ τέλος ἔκανε σὰν νὰ μὴν κατάλαβε. Πάντα ὁ ἴδιος ἄνθρωπος.

Λοιπὸν σκάζανε ἀπὸ τὸ κακὸ τους καὶ ξεθυμαίνανε προσπαθώντας νὰ τὸν παιδεύουν. Τοῦ κρύβανε τὸ πληκρίδι του, τοῦ σκίζανε τὰ βιβλία του, τοῦ μουντζουρώνανε τὰ τετραδιά του... Καὶ τὸν προσέχανε οἱ συμμαθήτριες! Γιατί ὁ παππούς μου ποτέ δὲ θέλησε νὰ ἀναφέρη κανένα συμμαθητὴ του. Μόνο μιὰ φορὰ – καὶ ἔτσι ἐρχόμαστε στὰ «ὄρια» πού εἴπαμε.

Στὴν ἐβδόμη τάξη – πού φυσικὰ τὸ κακὸ ἦτανε πιὰ μεγαλύτερο, ἀφοῦ ἦτανε πιὰ μεγαλοῦτσικες οἱ συμμαθήτριες – ὁ παππούς μου φοροῦσε, μόνο αὐτὸς στὴν τάξη, ὄχι ναυτικὰ παρὰ κάτι κοστούμια ἐγγλέζικα μὲ σκληρὸ γυριστὸ κολλάρο καὶ μεγάλο φιόγκο γιὰ γραβάτα – ἄλλο καμάρι αὐτὸ γιὰ τὶς συμμαθήτριές του, ἄλλη πηγὴ φθόνου γιὰ τοὺς φθονερούς. Κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς λοιπὸν ἔγραψε ἀπὸ πίσω, ἀπάνω στὸ κολλάρο του, τὴν ὥρα τῶν ἀγγλικῶν, ὅποτε μὸλις τὸ μυρίστηκε, τόσο ἀγανάχτησε, πού τὸν κατὰγγειλε ἀμέσως. Καὶ τόσο ξύλο ἔφαγε τὸ παλιόπαιδο αὐτοστιγμὴ ἀπὸ τὸν καθηγητὴ πού ἔτυχε νὰ 'ναὶ καὶ Κύπριος, ὁ κύριος Ἰορδάνης, τόσο τὸν διάλυσε στὰ χαστούκια, πού γιὰ μῆνες ὄλο τὸ σκυλλοῦ ἔμοῦδιασε. Ὑστερα ξανάρχισαν φυσικὰ τὰ δικά τους, πού τ' ἀνεχόταν ὁ παππούς μου, μὲ τὴ χριστιανικὴ καὶ σωκρατικὴ ἀρχὴ του νὰ μὴ βλάψη κανένα.

Μὰ ἔχτος ἀπὸ τὸ συμμαθητὴ του αὐτόν, κάποτε ξεπέρασε τὰ «ὄρια» καὶ κάποιος δάσκαλός του. Γιατί τύχαινε, ποιὸς ξέρει γιατί, νὰ τὸν ἔχουν κάποτε στὸ μάτι καὶ καθηγητὲς του, νὰ τὸν ἀδικοῦν, κάποτε καὶ νὰ τὸν προσβάλλουν χωρὶς λόγο, μὰ ὁ παππούς μου ποτέ δὲν ἔλεγε τίποτε σὲ κανένα. Ὑλλοι συμμαθητὲς του ὁμως, ἀπὸ κείνους πού ἀπαραίτητα κάθε ἀπόγευμα ἐμαζεύονταν στὸ σπίτι του, τὰ 'λεγαν τῆς μητέρας του κι' ἔτσι κάποτε φτάνανε καὶ στ' αὐτιὰ τοῦ κυρίου Σίμου, πού ἀποροῦσε καὶ τὸν ρωτοῦσε γιατί δὲν τοῦ εἶχε πεῖ τίποτε. Κάποτε μάλιστα τοῦ εἶπε: «Βρὲ παιδί μου, καλὴ καὶ ἡ ἐχεμύθεια, μὰ ἐσὺ τὸ παρακάνεις. Μὴ ξεχνᾶς πὼς κατὰ τὴ γνώμη τοῦ τάδε – δὲ θυμοῦμαι πιὰ τίνος – ὁ μυστικισμὸς ἔφαγε τὸν Καποδίστρια».

Μὰ ἐρχομαι στὸ περιστατικὸ μὲ τὸν ἀσυγκράτητο δάσκαλο. Μὸλις τέλειωσε ὁ παππούς μου τὴν τετάρτη τοῦ «Δημοτικοῦ», ὁ πατέρας του τὸν ἔγραψε στὴν πρώτη τοῦ «Ἑλληνικοῦ», σὲ ἓνα σχολεῖο κοντὰ στὸ σπίτι τους, πού μὸλις εἶχε ἀνοίξει, καὶ τὰ μαθήματα εἶχαν ἀρχίσει καμιά βδομάδα πρὶν νὰ γραφτῆ. Ὁ διευθυντὴς χάριξε πού ἔγραψε ἐκεῖ τὸ γιό του καὶ ὁ κύριος Σίμος, πασίγνωστος τότε στὴν Ἀθήνα. Τ' ἀπόγευμα, πού 2-3 εἶχαν γαλλικά, ὁ παππούς μου πῆγε καὶ κάθισε σὲ μιὰ θέση στὸ πρῶτο θρανίον, κοντὰ στὴν πόρτα. Μὸλις μπῆκε ὁ δάσκαλος πῆγε κατ' εὐθείαν ἐμπρὸς του καὶ τὸν ἐρώτησε «κομάν τ' ἀπὲλ τί;». Ὁ παππούς μου τὸ βρῆκε φυσικώτατο, γιατί μὲ τὸ μικρὸ

του τὸ μυαλὸ νόμισε πὼς ὁ δάσκαλος τὸν κατάλαβε καινούργιο μαθητὴ καὶ ἤθελε τ' ὄνομά του. Περήφανος λοιπὸν γιὰ τὴ γαλλομάθειά του, προσηκώθηκε λίγο στὸ θρανίον καὶ τοῦ ἀπάντησε «Ζὲ μ' ἀπὲλ Ζώρτζ Μεναρδδὸς» καὶ ξανακάθισε θριαμβευτῆς. Μὰ δὲν εἶχε κἂν προλάβει νὰ καθίσει καὶ τρῶει ἓνα χαστούκι τόσο φοβερὸ ἀπὸ τὸ δάσκαλο πού βρέθηκε στὴν πόρτα. ὙΕ, αὐτὸ πιὰ δὲν τὸ σήκωσε. Τὴν ἀνοίξε ἀμέσως καὶ βγῆκε στὸ διάδρομο κλείνοντάς τὴν πίσω του. ὙΑπὸ κεῖ ὄρμησε στὴν αὐλὴ καὶ βρέθηκε στὸ δρόμο. Σὲ πέντε λεπτὰ εἶχε φτάσει στὸ σπίτι του καὶ διηγῆθηκε τὸ περιστατικὸ σὲ ὄλους καταθυμωμένους. Φυσικὰ κανένας δὲ μποροῦσε νὰ πιστέψη πὼς ἔγινε ἐντελῶς ἔτσι κι' ὁ πατέρας του ἀπορημένος τὸν πῆρε καὶ πῆγανε ξανά στὸ σχολεῖο νὰ μάθη τί ἔτρεξε. ὙΟ διευθυντῆς, μὸλις τὸ ἄκουσε, ἀπόρησε κι' ἐκεῖνος πολὺ κι' ἔστειλε τὸν ἐπιστάτη νὰ φωνάξῃ τὸν κύριο Γεωργιάδη, πὼς τὸν παρακαλεῖ νὰ 'ρθῆ στὸ γραφεῖο. ὙΕκεῖνος εἶχε τὴν ἐξυπνάδα μὸλις εἶδε ἐκεῖ τὸν παππού μου μὲ τὸν πατέρα του στὸν διευθυντῆ, νὰ καταλάβῃ τί τὸν περιέμενε καὶ δήλωσε ἀμέσως: «ὙΟ, τι κι' ἂν σᾶς πῆ τὸ παιδάκι ἔχει πολὺ δίκιο. Τὸ κακομεταχειρίστηκα ἐγὼ χωρὶς λόγο». ὙΟ πατέρας του ἀφοπλίστηκε ἀμέσως καὶ συλλογιζότανε τί στάση νὰ κρατήσῃ πιὰ, ὅποτε ὁ δάσκαλος ἐπρόσθεσε: «Ὑῶρα πιὰ μὴν ἀνησυχῆτε καθόλου, θὰ τὸν ἔχω ὑπὸ τὴν προστασία μου». ὙὍποτε ὁ κύριος Σίμος ἔχαμογέλασε, ἐκούνθησε λίγο εἰρωνικὰ τὸ κεφάλι του, εἶπε «Λαμπρά! Σᾶς τὸν ἀφήνω λοιπὸν καὶ σᾶς χαιρετῶ» καὶ βγῆκε.

Καὶ ποιά ἦτανε ἡ αἰτία τῆς ὀργῆς τοῦ βαρύνδουπου δασκάλου; Πὼς γιὰ μιὰ βδομάδα μάθαινε τοὺς μαθητὲς του τὴ θετικὴ καὶ τὴν ἀρνητικὴ ἀπάντηση. Δηλαδή ἅμα λ.χ. τοὺς ρωτοῦσε τ' ὄνομά τους νὰ μὴν τοῦ λένε μόνο «'Ζὲ μ' ἀπὲλ ἔτσι κι' ἔτσι» παρὰ ἀμέσως νὰ συνεχίζοννε «'Ζὲ νὲ μ' ἀπὲλ πᾶ Ναπολεὸν 'Βοναπάρτ» ἢ ὅ,τι ἄλλο. Κι' ἐπειδὴ ὁ παππούς μου, πρῶτοφερτος, δὲν ἀκολούθησε τὴ λαμπρὴ του αὐτὴν ἐφεύρεση, ἐξαγριώθηκε στὴ στιγμὴ Ὑὸδὲν μωρότερον διδασκάλων...

Τὰ δυὸ αὐτὰ περιστατικὰ τοῦ παππού μου μᾶς παρουσιάζουν πὼς ἀπὸ παιδί, ἅμα ἡ πίεση ξεπερνοῦσε τὰ ὄρια πού μποροῦσε νὰ βαστάξῃ, ἀμέσως κλωτσοῦσε ἀπτόμα. Καὶ τὸ περιεργὸ εἶναι πὼς ὁ πατέρας του, μὲ ἄρθρο στὴν πρωτοχρονιάτικη «Ἀλήθεια» τοῦ 1897 μὲ τίτλο «Ἑ ὑπομονὴ τοῦ Ζήνωνος», παρουσίαζε πὼς καὶ ὁ μοναδικὸς ἐκεῖνος κολοσσὸς τῆς ἀνοχῆς «ἔχεν ὄρια τῆς παρομιώδους ὑπομονῆς του».

Πάντως αὐτὴ ἡ ὑπομονὴ τοῦ παππού μου θὰ τοῦ χρειάστηκε. Γιατί ξέρετε, μὲ τὴν κυρία Μιμόζα ὑπάρχει ἓνα πρόβλημα. ὙΕρωτεύθηκε ποτέ της ἡ στριμμένη πουριτανὴ ἢ ἀνερώτετος τύπος ἀντιμετώπιζε πάντα ὄλες της τίς σχέσεις μὲ τὸ ἄσχημο φύλο μὲ τὴ ψυχρὴ λογικὴ καὶ τίς ἠθικὲς της θεωρίες καὶ ἄφησε καὶ πῆγε χαμένη ἡ γοητεία της καὶ ὄλο τὸ σέξι; Δὲ σᾶς ρώτησε ποτέ γι' αὐτὸ ὁ παππούς μου, πού πάντως θὰ τὸ συλλογίστηκε; ὙΑφοῦ ἐσεῖς ἐξήσετε τόσο κοντὰ της, μᾶλλον θὰ πιστέυε πὼς θὰ 'πρεπε νὰ ξέρετε.

ὙἈλίκη: ὙὈχι, ποτέ του δὲ μὲ ρώτησε... ὙὉ Γιῶργος καὶ νὰ ρωτήσῃ;... θὰ 'ταν ἀδύνατο... ἀπὸ τάκτ... μὰ καὶ θὰ σκεφτότανε πὼς ἴσως δὲ θὰ 'ξερα... ἢ νὰ μὴν ἤθελα νὰ πῶ... δηλαδή νὰ μὴ μὲ φέρῃ σὲ δύσκολη θέση... Καὶ νὰ μὲ ρωτήσῃ ἔτσι γιὰ τὴν ἀγάπη του πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη της;... ὙὉ, τι ἤθελε νὰ τοῦ πῆ ἀπὸ τὴ ζωὴ της θὰ τοῦ τὰ 'λεγε μόνη της, ὅ,τι δὲν ἤθελε νὰ πάη ψάχνοντας νὰ τὸ πληροφορηθῆ κρυφὰ αὐτός;... Κάτι τέτοια δὲν τὰ ἔκανε ὁ Γιῶργος μας... Καὶ ἔπειτα γιατί νὰ μάθη; Πρὸς τί; ὙἈν ἡ Μιμόζα εἶχε ποτέ ἐρωτευθῆ κανένα, θὰ ἦτανε γιὰ πάντα ἐρωτευμένη μαζί του... Ὑἔχτος ἂν ἐκεῖνος τὴν εἶχε κάποτε ἀπογοητέψῃ βαθεῖα, ὅποτε θὰ τὸν εἶχε διαγράψῃ τελείως ἀπὸ τὴ σκέψη της καὶ ἀπὸ τὴν καρδιά της, ἀναδρομικὰ, σὰν νὰ μὴν εἶχε παρουσιαστῆ ποτέ του... ὙἈν πάλι δὲν εἶχε ποτέ της ἐρωτευθῆ καὶ ἦταν ἀνερώτετος τύπος... κι' αὐτὸ

στραβό και ανάποδο... Γιατί λοιπόν να ζητήση να τὸ μάθη; Καλύτερα δὲν ἦταν ἔτσι; Κάτι τέτοιες πληροφορίες γιὰ τὸ παρελθὸν τῶν προσώπων ποὺ ἀγαποῦσε, τὶς φοβόταν πολὺ ὁ παπποῦς σου καὶ ὅσο μποροῦσε πάντα τὶς ἀπόφευγε.

Γιῶργος: Ναί, πολὺ πολὺ σωστά. Σ' αὐτὰ ὅλα ποὺ μοῦ εἶπτετε, εἶδα ὀλοκάθαρη τὴ νοοτροπία τοῦ παπποῦ μου, ποὺ ἐπρόσεχε πολὺ τὰ διδάγματα τῆς πείρας του. Τὸν ἔχετε πολὺ καλὰ ψυχολογήσει. Καὶ ἐπειδὴ νομίζω πὼς κι' ἐγὼ τὸν ἔχω ψυχολογήσει, θέλω νὰ προσπαθῆσω νὰ καταλάβω τὴν πραγματικὴ αἰτία τοῦ τέλους αὐτοῦ τοῦ ὠραίου εἰδυλλίου, παρ' ὅλο ποὺ δὲν ἔχω ἀρκετὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ ψυχολογήσω ἐντελῶς καὶ τὴν κυρία Μιμόζα... παρ' ὅλο ποὺ παραδέχομαι καὶ ἀναγνωρίζω πὼς μὲ τὶς ἐπιστολές της πρὸς τὸν παπποῦ μου τοῦ ἔχει ἀνοίξει πολὺ καθαρὰ τὴν καρδιά της. Τὶς ἀκούσετε κι' ἐσεῖς καὶ μπορέσατε αὐτὸ νὰ τὸ ἐχτιμήσετε.

Κάπου τοῦ γράφει:

«Ἀπόφευγα νὰ κρατῶ ἡμερολόγιο, γιατί μποροῦσε νὰ τὸ διάβαζε κανένας καὶ δὲν ἤθελα νὰ ξέρουν τὶς σκέψεις μου, ποὺ μπορεῖ νὰ μὴν ἦταν καλές γιὰ ὅλους, οὔτε πολὺ καθαρές».

Μὰ δὲν εἶναι θαυμάσια ἢ τόση της εὐλικρίνεια; Πὼς νὰ μὴ νοιώση ὕστερα ὁ ρομαντικὸς παπποῦς μου γι' αὐτὴ τὴ γυναῖκα ἀπόλυτη ἀφοσίωση καὶ τὰ θερμότερα αἰσθήματα;

Κι' ὅταν τῆς ἔστελλε καὶ κομμάτια τοῦ σκέτς, τοῦ ἔγραφε:

«Ὅσο διαβάζω τὸ σκέτς μας, δὲ θὰ πιστέψης πόσο βρίσκω πὼς μοιάζουμε. Καὶ σὲ κάποια τιμότητά μας. Ἐκεῖ ποὺ γράφεις πόσο πάντα σεβόσουν τὶς γυναῖκες ἢ τὶς φίλες τῶν φίλων σου. Μοῦ ἔκαμνε κατάπληξη πόσον διαφορετικοὶ ἦσαν οἱ γνωστοί μας, ὅταν μὲ ἔβρισκαν σὲ εὐκαιρία ποὺ νὰ λείπη ἢ γυναῖκα τους. Ἐβρισκα τρόπο νὰ τοὺς τὸ στρίβω εὐγενικά, καὶ πολὺ συχνὰ οἱ γυναῖκες τους ἦταν φίλες μου... Τώρα δὲν τοὺς παρεξηγῶ πιά, γιατί εἶδα πὼς τὸ φαινόμενο εἶναι γενικό. Φαίνεται πὼς τὸ ἀνδρικό μυαλό ἔτσι δουλεῖ. Ὅλοι τὴ γυναῖκα τους τὴ βλέπουν ἕνα ἐμπόδιο».

Ἄλλοτε πάλι τοῦ ἔγραφε αὐτὰ τὰ θαυμάσια:

«Ἄν βρεθῶ, Γιῶργο, μιὰ μέρα στὸ ραδιοφωνικὸ σταθμὸ καὶ μὲ ρωτήσουν: «Πέστε μας, κυρία Μιμόζα, πόσον καλὰ ξέρετε τὸν κ. Γεώργιον Μενάρδον; Τί ποιήματα σὰς ἔγραψε; Σὰς ἀφιέρωσε κι' ἕνα βιβλίο, τὰ «Στερνά». Μπορεῖτε νὰ μᾶς πῆτε τί εἶδος ἄνθρωπος εἶναι, ὅπως τὸν ἐγνωρίσατε, λίγο ἀπὸ τὸν χαραχτήρα του, τὴν ιδιοσυγκρασία του καὶ πὼς ἀποφασίσατε νὰ γράψετε καὶ διήγημα μαζί του;» Ἐγὼ θὰ τοὺς ἀπαντήσω: «Ἦταν ὁ πιὸ καλός, ὁ πιὸ πιστός, ὁ πιὸ ρομαντικός, ὁ πιὸ εὐγενικός, ὁ καλύτερός μου φίλος στὸν κόσμον καὶ τὸν ἀγαποῦσα πολὺ».

Γιῶργος: Σὰ νὰ ἐπάλεψε μὲ τὰ αἰσθήματά της.

Ἀλίκη: Μὰ μὲ ποιά αἰσθήματα; Μὲ τὰ φιλικὰ δὲν παλεύει κανένας. Θέλεις νὰ πῆς πὼς μπορεῖ νὰ τὸν εἶχε ἐρωτευθῆ;

Γιῶργος: Αὐτὸ πὼς νὰ τὸ πῶ, ἀφοῦ δὲν τὴν ξέρω; Ὅμως τί θὰ ἐμπόδιζε καὶ μιὰ κυκλοθυμική, ἃς ποῦμε, γυναῖκα νὰ νοιώση μιὰν ἐντονη ἀμιτιέ ἀμουρῆς γιὰ κάποιον, καὶ ἄθελά της.

Ἀλίκη: Ὅχι, αὐτὸ τίποτε δὲ θὰ τὸ ἐμπόδιζε, ἂν μιλοῦμε γενικά... μὰ γιὰ νὰ τὸ ποῦμε κι' ἔτσι, πρέπει νὰ ἐξακριβωθῆ...

Γιῶργος: ὦ, βέβαια. Μὰ καὶ πὼς δὲν ἐδοκίμασεν ὁ πολύξενος παπποῦς μου νὰ τὸ ἐξακριβώση; Νὰ ἰδῆς, ἃς ποῦμε, ἂν τὸν ἐξήλενε... πολλὰ βγάζει κανένας ἀπ' αὐτό.

Ἀλίκη: Μὰ καὶ βέβαια τὸ δοκίμασε. Κάποτε, σὲ κατάλληλη στιγμή, τὴ ρώτησε: «Μὰ δὲ μοῦ λές, χρυσῆ μου, ἂν, ἃς ποῦμε, κάποιαν ὥρα βεβαιωνόσουν πὼς πλαγιάζω μὲ τὴν τάδε γειτόνισά σου, τί ἐντύπωση θὰ σοῦ ἔκανε αὐτό; Μπορεῖς ἐδῶ νὰ μοῦ ἀπαντήσης μὲ τὴ γνωστὴ σου εὐλικρίνεια;»

Γιῶργος: Ἄ! ὠραῖα παιγμένο. Χτύπημα κατ' εὐθειαν! Μπράβο τοῦ παπποῦ μου! Κι' ἐκείνη; Σάστισε;

Ἀλίκη: Νὰ σατίση ἢ Μιμόζα μὲ τόσο; Κούνησε ἀμέσως ἀπολύτως ἀρνητικὰ τὸ κεφάλι της καὶ τοῦ εἶπε στὴ στιγμή: «Καμιά!».

Γιῶργος: Φριχτὴ γυναῖκα! Γιατί καὶ λίγο ἂν τὸν πονοῦσε, ἃς τοῦ ἔλεγε: «Θὰ σοῦ βγάξω τὰ μάτια!». Μὰ ποῦ; Εἶπαμε νὰ μὴν τοῦ δίνη ἐλπίδες... γιὰ τὸ καλὸ του. Ὅμως θὰ τοῦ ἦρθε σκληρό! Καὶ πὼς ἀντιμετώπισεν ὁ παπποῦς μου τέτοια χυλόπιττα;

Ἀλίκη: Ἄ, ὁ καημένος! Μὲ τὸν ἀριστεροτεχνικὸ του τρόπο. Ἴσως ἐχλώμιασε, μὰ σήκωσε γελαστὸς τὰ μάτια του στὸν οὐρανὸ καὶ ψιθύρισε: «Μεγαλοδύναμε, ποῦ μ' ἐρίζεις τώρα στὰ στερνά μου; Γιατί ἔτσι; Ἦταν ἀνάγκη;» Καὶ σκάσανε τὰ γέλια κι' οἱ δύο.

Γιῶργος: Μπράβο καὶ στοὺς δύο. Καταλαβαίνω γιατί δὲ ξεκολοῦσε.

Ἀλίκη: Ἔ, βέβαια, ἐκουβέντιαζαν ὁμορφα, πολὺ ὁμορφα καὶ ἃς μὴν τοῦ εἶπε ποτὲ πὼς τὸν ἀγαπᾶ... ἀφοῦ ψέματα δὲν ἔλεγε.

Γιῶργος: Ἐκείνην τὴν καταλαβαίνω. Μὰ ὁ παπποῦς μου δὲν τὴ ρώτησε;

Ἀλίκη: ὦ, πὼς! Τὴν ἐρώτησε, καὶ δύο φορὲς μάλιστα.

Γιῶργος: Καὶ τί τοῦ ἀπάντησε λοιπὸν ἢ κατεργάρα;

Ἀλίκη: «Πολύ, ἀλλὰ μὲ τὸν τρόπο τὸ δικό μου». «Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτός;» τὴ ξαναρώτησε τὴ δευτέρη φορά, ποὺ ἦταν προετοιμασμένος. «Αὐτὸς ποὺ βλέπεις» τοῦ ἀπάντησε, ποὺ θὰ πῆ «τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ δείχνω γιὰ σένα» καὶ ποὺ φαίνεται πὼς δὲ θὰ εἶχε τύχη νὰ τὸ δείξη ποτὲ στὴ ζωὴ της γιὰ κανέναν ἄλλο μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο. Κι' ὁ παπποῦς σου ἐσήκωσε τοὺς ὤμους του χαμογελώντας.

Γιῶργος: Πρωτότυπη κατάσταση... καὶ χαριτωμένη, ἂν τοὺς εὐχαριστοῦσε.

Ἀλίκη: Ναί, ἴσως... Πάντως ἢ Μιμόζα δύσκολα ἄφηνε τὸν παπποῦ σου νὰ τῆς μιλᾶ γιὰ τέτοια καὶ μόνοι τους σὰν ἦσαν γιὰ νὰ μὴν ἔχουν τίποτε ἰδιαίτερο, κρυφό. Λοιπὸν μιὰ μέρα κι' ἐκεῖνος ἐμίλησε κάπως γενικώτερα γιὰ ἔρωτες ἐμπρός μου καὶ ἄκου πάνω κάτω τί μᾶς εἶπε τότε:

— Ὁ ἔρωτας εἶναι μιὰ ἀκτινοβολία μιᾶς ψυχῆς πρὸς μιὰν ἄλλη ψυχὴ, δηλαδὴ ἐρωτικά κύματα, σὲ κλειστὸ κύκλωμα. Ἄν εἶναι ἀμοιβαῖος, τότε κάθε μιὰ ψυχὴ τους εἶναι καὶ πομπὸς καὶ δέχτης, ποὺ φυσικὰ βρίσκονται συντονισμένοι στὸ ἴδιο μῆκος κύματος. Ἄν ἀγαπᾶ μόνο ὁ ἕνας, θὰ πῆ πὼς δὲν εἶναι συντονισμένοι πομπὸς καὶ δέχτης, καὶ ἄδικα στέλλει τὰ κύματά της ἢ δύσμοιρη ψυχὴ του, ἀφοῦ ἡ ἄλλη δὲν τὰ συλλαμβάνει.

Ἄσχετα μὲ τὰ ἐρωτικά κύματα εἶναι τὰ κύματα τῆς γοητείας ποὺ ἐξαποστέλλονται ἀπὸ τὴ ψυχὴ τοῦ γόη σὲ ἀνοικτὸ κύκλωμα καὶ συλλαμβάνονται σχεδὸν ἀπὸ ὅλους, ἐπι-

ρεάζοντάς τους όμως όχι στον ίδιο βαθμό. Αυτό το ξέρεις πολύ καλά κι' εσύ, πού πάντα επηρέαζες όλους τους άντρες πού βρίσκονταν κοντά σου. Σίγουρα όμως περισσότερο από όλους επηρέαζες έμένα, πού, ξέροντας τὸ μηχανισμό, ἐγύρισα πρὸς τὸ μέρος σου ὄλους τοὺς δέχτες τῆς ψυχῆς μου, καὶ ἐνισχυμένους, με ἀποτελεσμα νὰ εἶμαι εὐτυχι- σμένους καὶ μόνο με τὸ νὰ βρίσκωμαι κοντά σου, ἐπειδὴ μεθ' ἀπὸ τὴ γοητεία σου. Καὶ νὰ ξέρης πὼς μόνο αὐτὴ ἢ μέθη μου σώζει τὴν κατάσταση, διαφορετικὰ θὰ εἶχα φύγει ἀπὸ κοντά σου, γιὰτί, ἅμα σὲ συλλογιστῶ ξεμέθυστος, δὲ σὲ χωνεύω καθόλου γιὰ πολ- λούς λόγους.

—Μὰ τώρα τί εἶναι αὐτό;... τὸν ἔκοψε εἰρωνικὰ ἐκείνη. Ἐξομολόγησις;... ἤ...

—Ἦχι, ὄχι, τίποτε, τώρα θὰ κρίνης μόνη σου. Ἄκου καλύτερα γιὰ ποιούς λόγους δὲ σὲ χωνεύω;

Πρῶτα πρῶτα γιὰ τὸν μη-μου-απτισμό σου. Ἄν καθήσης λίγο ἀνέμελα, ἂν τραβη- χτῆ λίγο τὸ φουστάνι σου, βιάζεσαι νὰ τὰ διορθώσης ἀμέσως! Αὐτὸ ἀπὸ μιὰ γυναίκα πού πέρασε τὰ πενήντα σ' ἓνα παιδικὸ της φίλο πού τοῦ ἔχει τόσην ἐμπιστοσύνη καὶ λένε ὅλα τὰ μυστικὰ τους μοῦ δίνει στὰ νεύρα, γιὰτί εἶναι ἀνόητη σεμνοτυφία, ὀκνηρία σκέψεως, ὀλοκάθαρος πουριτανισμός. Καὶ νὰ γίνωνται αὐτὰ σὲ μένα, πού ἂν δὲν ἔχω ἰδῆ ἑκατό, ἄς ποῦμε, γυναῖκες νὰ γυμνώνωνται, πενήντα ὅπωςδὴποτε εἶδα. Προσοχὴ λοιπὸν στὴ σεμνὴ ἐμφάνισή μας... μὴν ἀνοιξὴ λίγο τὸ ντεκολτέ σου καὶ ξινίσῃ ὁ τρα- χανᾶς!

Δεύτερο γι' αὐτὴ τὴν ἀδιάκοπη μανία σου νὰ μοῦ βάζης πάγο. Νὰ μοῦ θυμίζης διαρκῶς πόσο καθαρὰ φιλικές εἶναι οἱ σχέσεις μας, μήπως καὶ πάρω θάρρος μαζί σου. Κι' αὐτὸ ὄχι γιὰ νὰ μὴ τυχὸν σοῦ ζητοῦσα τίποτε ἀπρεπες συνέχειες, παρὰ γιὰ νὰ μὴ μοῦ δώσης ἐρωτικὲς ἐλπίδες καὶ φουντώση περισσότερο ἢ λατρεία μου γιὰ σένα, ἐνῶ ἐγὼ ἔχω καταλάβει ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα πὼς τὰ ἐρωτικὰ μοῦ τὰ ξέκοψες ὅλα, καὶ τί εἶδους σχέσεις θέλεις νὰ ἔχωμε καὶ προσαρμόστηκα ἀπόλυτα στὴ θέλησή σου. Ὁ τόσος πάγος λοιπὸν πού καταπίνω κάθε μέρα εἶναι ἐντελῶς περιττὸς καὶ με τσοῦζει.

Καὶ τρίτο, πού δὲν ἔχεις καταλάβει πόσο διαφέρω ἀπὸ ὄλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώ- πους καὶ μοῦ φέρονται τὸ ἴδιο. Αὐτὸ δὲν τὸ λέω καμαρώνοντας, ἐγὼ δὲ βρίσκω τίποτε στὸν ἑαυτὸ μου γιὰ νὰ τὸν καμαρώσω, εἶμαι ἔτσι ἐπειδὴ ἔτσι γεννήθηκα, ὅπως ἄλλος γεννιέται πολὺ ψηλός. Καὶ δὲ χωνεύω πὼς δὲν τὸ κατάλαβες αὐτὸ ἀρκετὰ, ἐνῶ ἔχεις καθημερινὲς ἀποδείξεις.

Γιῶργος: ὦ, μ' αὐτὸ ἦταν μιὰ σπουδαία ἐπίθεση, ἓνα ξέσπασμα πού παρουσίασε ὅλη τὴν κατάσταση! Ὁ καημένος! Κι' ἐκείνη τί τοῦ ἀπάντησε; Πὼς τὸν ἀντίκρουσε;

Ἀλίκη: Ἐντελῶς ἀτάραχη, παιδί μου, ὅπως πάντα. Ἰδού:

—Ἐσὺ δὲν εἶσαι ποτὲ ἄδικος. Πὼς τὰ εἶπες ὄλ' αὐτὰ;

—Γιατί, δηλαδή;

—Γιατί αὐτὰ δείχνουν μιὰ γυναίκα πολὺ φιλάρεσκη, πολὺ ἐγωῖστρια καὶ με πολὺ λίγο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν καλὸ της φίλο. Μπορῶ νὰ σοῦ πῶ μάλιστα καθόλου ἐνδιαφέ- ρον. Ἄκόμα λίγο καὶ θὰ μπορούσαμε νὰ τὴ χαρακτηρίσουμε καθαρὰ ματαιόδοξη, πού τῆς ἀρέσει νὰ τὸν τραβᾷ πίσω της σὰ σκυλάκι, γιὰ νὰ τὸν βλέπῃ ὁ κόσμος κι' αὐτὴ νὰ καμαρώνῃ γιὰ τὸ κατόρθωμά της. Βρίσκεις πὼς μοῦ ταιριάζουν αὐτὰ;

—Γιὰ τὸ θεό, χρυσὴ μου! Εἶπα ἐγὼ τίποτε τέτοιο;

—Ἦχι, ὄμως ἄκουσε. Ξέρεις πὼς ἔχω καταλάβει ἀπόλυτα τὴ ἰδιορρυθμία σου καὶ τὴ χρυσὴ σου καρδιά, καὶ δὲ σοῦ φέρομαι καθόλου ὅπως σὲ ὄλους. Ξέρω πόσο ἀφάνταστα μπορείς νὰ πληγωθῆς με τὸ παραμικρὸ, με μιὰ ματιά μου, ἄς ποῦμε, πού τὴ θεώρησες κρύα ἢ πού δὲ σοῦ τὴν ἔριξα φεύγοντας. Καὶ γι' αὐτὸ προσπαθῶ πάντα νὰ σ' εὐχαριστήσω καὶ εἶμαι ἀποφασισμένη νὰ κάμνω γιὰ σένα ὅ,τι καλύτερο νομίζω πὼς μοῦ περνᾷ ἀπὸ τὸ χέρι. Καὶ εἶδες πὼς ἡ κυριώτερη προσπάθειά μου εἶναι νὰ ἀπο- φεύγω νὰ σοῦ δίνω ἀνόητες ἐλπίδες, γιὰτί φοβοῦμαι μήπως τίποτε σὲ πικράνῃ, εἴτε τώρα εἴτε ἀργότερα. Κι' αὐτὸ εἶναι ὁ πιὸ δύσκολος ρόλος πού μπορεί νὰ τύχῃ σὲ μιὰ γυναίκα στὴ θέση μου. Μὰ δὲ θέλω με κανέναν τρόπο νὰ πονέσης ἐξ αἰτίας μου. Ὅ,τι κάνω λοιπὸν, τὸ κάνω μόνο γιὰ τὸ καλὸ σου, ὅπως τὸ νομίζω, καὶ αὐτὸ εἶμαι βέβαιη πὼς θὰ τὸ παραδεχτῆς ἀμέσως, ἐπειδὴ εἶσαι ἄνθρωπος ἀπόλυτα δίκαιος. Καὶ σίγουρα σὲ κατάλαβα καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλη, καὶ στὴν τόση ἐχτίμηση πού σοῦ ἔχω στηρίζεται ἢ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη μου σὲ σένα καὶ ὅλα τὰ εὐγενικὰ αἰσθηματά μου, ὅλα ἀληθινὰ, πού εἶμαι βέβαιη πὼς σοῦ ἀξίζουν. Μὰ καὶ τὴν ἀποψή σου τὴν καταλαβαίνω καὶ σὲ κα- μαρώνω.

Ἐκεῖνος τὴν ἄκουσε ἤρεμα, χαμογέλασε καὶ τῆς εἶπε:

—Μπράβο σου. Σωστὰ τὰ εἶπες ὅλα καὶ δίκαια με χαρακτήρισες κι' ἔμένα. Γιατί ἐγὼ καὶ προξενία νὰ με ἔστειλλες νὰ σοῦ κάμω με κάποιον...

Ἐδῶ ἐκείνη σηκώθηκε καὶ τὸν ἐκοίταξε καλὰ καλὰ.

—Σοβαρὰ; Θὰ τὸ 'κανες; Μὰ θὰ βαστοῦσες;

—Τι νὰ σοῦ πῶ; Ἡ καρδούλα μου τὸ ξέρει. Μὰ γιὰτί σοῦ φαίνεται περίεργο; Ἄν φαινόταν ἓνας καλὸς καὶ εὐτυχισμένος γάμος, νέα γυναίκα εἶσαι, θὰ εἶχα δικαίωμα ἐγὼ ὁ πιστὸς φίλος σου νὰ μὴ βοηθῶσθαι στὴν εὐτυχία σου, γιὰ νὰ ἔχω καὶ νὰ ἔχῃς τὴν εὐχαρίστηση νὰ βλέπωμαστε δυὸ βδομάδες τὸ χρόνο, ἂν γίνεται, κι' αὐτὸ; Καὶ γιὰ πό- σα χρόνια, ἀφοῦ εἶσαι τόσο πιὸ νέα μου; Φίλος σου θὰ ἦμουν ἐγὼ τότε;

—Μπράβο, Γιῶργο! Μπράβο Σου! Πόσο καθαρὰ τὰ βλέπεις ὅλα! Καὶ θὰ εὐχό- σουν γιὰ μένα τέτοιον εὐτυχισμένο γάμο;

—Ἄααα... κούκλα μου... εἶναι πολὺ αὐτὸ πού μοῦ ζητᾷς!... Δὲν ξέρω... ἄφησέ με... Ὁ Θεὸς ξέρει τί πρέπει νὰ κάμῃ.

—Μπράβο· καὶ σὲ βεβαιώνω πὼς ἂν μοῦ ἔλεγες «ναί», θὰ τὸ ἐπίστευα. Σὲ ξέρω, Γιῶργο.

—Μὰ γιὰτί αὐτὸ θὰ ἦταν τὸ φυσικὸ σὲ κάποιον πού ἀγαπᾷ ἀγνὰ 100%, μόνο μιὰ τέτοια θυσία θὰ τὸ ἔδειχνε! Ὅμως τί κρίμα, καημένε Κόκο! Ἦχι! ὄχι! Πρέπει νὰ παρα- δεχτῶ πὼς σὲ πολλὰ εἶμαστε ἀντάξιοι ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου... ὄμως δὲν ἔχουμε δυστυχῶς καὶ τὴν ἴδια ἀντοχή στὴν ὑποταγὴ σ' ἓνα δυσάρεστο καθήκον. Ἐσὺ αὐτὸ τὸ ἔκανες σὲ ὅλη σου τὴ ζωὴ, τὸ ἐσυνήθισες. Ἐγὼ... ἔστριβα κάποτε λίγο τὸ τιμόνι, ἔβρισκα μιὰ πλά- για διέξοδο, ἅμα ἐνοιωθα πὼς ἡ ἀντοχή μου ἐξαντλήθηκε... καὶ γι' αὐτὸ διατηρήθηκα ζωντανὸς ὡς τὰ σήμερα.

Γιῶργος: Κάπως ἐπιβαλλόταν, λοιπὸν, λίγο κι' ὁ παπποῦς μου στὸν ἑαυτὸ του.

Ἀλίκη: Πολὺ σωστὰ, καὶ μάλιστα ἐγὼ πού ξέρω βέβαια καλύτερα τὴ ψυχολογία σου τῆς Μιμόζας, θὰ σοῦ τὸ πᾶω ἀκόμα πιὸ μακριά. Μὲ τὴν αὐτοπειθαρχία πού ἔχει

δὲ θὰ ἄφηνε κἄν νὰ δημιουργηθῆ κάποιο αἶσθημα στὴ ψυχὴ της, ἂν τὸ θεωροῦσε ἀταίριαστο. Ποτέ, γιὰ κανένα.

Γιῶργος: Μὰ πῶς; Τὰ αἰσθήματα δὲν ἔχουν λογικὴ. Δὲν ἔχουνε κανόνες οὔτε «ἐπειδὴ»... Δὲν εἶναι ἀστυνομικὲς διατάξεις.

Ἀλίκη: Ναί, μὰ πολλοὶ ἄνθρωποι μποροῦν καὶ ἐπιβάλλονται στὸν ἑαυτό τους ἀποφεύγοντας κάτι πού τὸ βρίσκουν πολὺ ἄπρεπο... Ὡς ἓνα σημεῖον τουλάχιστον.

Γιῶργος: Ὡ! Κι' αὐτὸ τὸ καμουφλάζς πρὸς τὸν παπποῦ μου δὲν ἔλειψε;

Ἀλίκη: Ποτέ! Ἐφοῦ κρατοῦσε καμουφλάζς καὶ μὲ τὸν ἑαυτό της.

Γιῶργος: Καλά, κι' ἐσεῖς πού ἦσατε τόσο κοντά της τί πιστεύετε;

Ἀλίκη: Τί νὰ σοῦ πῶ, ἐγώ, παιδί μου, ἀφοῦ ἡ Σφίγγα δὲν ἐμίλησε;

—ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΙ, ΔΕΣΤΕ, ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ, ΤΙΣ ΖΩΝΕΣ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΓΕΙΩΣΗ (ἀκούστηκαν τὰ μεγάφωνα τοῦ ἀεροπλάνου).

ΤΡΙΤΗ ΠΡΑΞΙΣ

(Τώρα βρισκόμαστε στὴν τραπεζαρία τῆς Μιμόζας. Ἀπὸ τὴν πόρτα στοῦ βάθους ἀριστερὰ μπαίνει ὁ Γιωργάκης, τὸν ὑποδέχεται ἐκείνη γελαστή, τὸν κοιτάζει καλὰ καλὰ νὰ ἰδῆ ἂν μοιάζῃ τοῦ παπποῦ του, ὕστερα τὸν ἀγκαλιάζει καὶ τὸν φιλά. Ὁ διάλογός τους ἀρχίζει, ἐνῶ τὸν φέρνει πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ τὸν καθίζει σὲ μιὰ βαθεῖα πολυθρόνα ἀριστερὰ καὶ κάθεται ἀντικρῦ του. Οἱ τοῖχοι τριγύρω εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ἑταζέρες μὲ ἰνδικὰ κομποτεχνηματάκια καὶ στὴ γωνία ἀπέναντι βίσκεται ἓνας μεγάλος μπρούντζινος Βουδδας.)

Μιμόζα: Δὲ ξέρεις μὲ πόση χαρὰ σὲ βλέπω, Γιωργάκη! Καὶ πόσες ἀλησμόνητες ἀναμνήσεις μοῦ ξυπνᾶς. Μὰ ἡ Ἀλίκη μοῦ εἶπε πὼς ἔχεις διαβάσει πολλὰ γιὰ μένα καὶ ὑποθέτω θὰ μὲ καταλαβαίνης.

Γιῶργος: Ναί, πάρα πολὺ καλά. Καὶ μὴν ἀμφιβάλλετε πὼς νοιώθω κι' ἐγὼ μεγάλη συγκίνηση.

Μιμόζα: Σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν πολυθρόνα νὰ καθίσης. Σ' αὐτὴν καθόταν κι' ὁ παπποῦς σου γιὰ νὰ μπορῆ νὰ μὲ παρακολουθῆ σὲ ὅποιο μέρος τοῦ δωματίου κι' ἂν βρισκόμουν. Καὶ ὅπως καταλαβαίνεις δὲ ξεκολλοῦσε τὰ μάτια του ἀπὸ πάνω μου, γιατί παρ' ὅλο πού συνέχεια μοῦ ἔγραφε καὶ μοῦ ἔλεγε πὼς σὲ μένα βλέπει πάντα τὸ κοριτσάκι τοῦ Μαχαιρᾶ καὶ τὴν καλύτερή του φίλη, ὅμως πολλὲς φορὲς διάβαζα καθαρὰ στὰ μάτια του ἓνα ἐρωτικὸ πόνο· καὶ αὐτὸ μὲ λυποῦσε πολὺ, παρὰ νὰ μὲ κολάκευε, γιατί ἤξερα ὅτι ὑπέφερε, ἐνῶ ἐγὼ τὸν ἤθελα χαρούμενο, ζωντανό, μὲ ὄρεξη γιὰ τὴ ζωὴ, ὅμως σὰν τὸν ἔβλεπα πὼς πονοῦσε, τότε πονοῦσα κι' ἐγώ. Γιατί, παιδί μου, σὲ ὅλη μου τὴ ζωὴ ἤμουν ἀναγκασμένη νὰ βαδίζω μὲ τὴ λογικὴ. Αὐτὸ ἦταν ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων.

Γιῶργος: Αὐτὸ τὸ ξέρω καλά, τὸ ἔχετε γράψει καὶ στὸν παπποῦ μου.

Μιμόζα: Ὅχι δά!

Γιῶργος: Ναί, βεβαίως. Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1980 σ' ἓνα γράμμα σας τοῦ ἔχετε γράψει: «Ἐλυπήθηκα, Γιῶργο, πού ἔμαθα πὼς ἐπέρασες λίγες ἡμέρες στενοχωρημένος. Μὰ καὶ σὲ ζήλεψα λίγο πού εἶχες πάντα γύρω σου τόσοσους ἀνθρώπους νὰ σὲ ρωτοῦν: «Τί ἔχεις; Γιατί μᾶς φαίνεσαι σήμερα λυπημένος;» Ἦταν ἀδύνατο, καλέ μου φίλε, νὰ μὴν κάμω τὴ σκέψη «γιατί κι' ἐγὼ νὰ μὴν γνωρίσω ποτέ μου τὴν πολυτέλεια νὰ βρίσκωνται γύρω μου ἄνθρωποι πού νὰ μὴν θέλουν νὰ βλέπουν καὶ τὰ δικά μου μάτια λυπημένα;» Συλλογίστηκα πὼς σὲ ὅλη μου τὴ ζωὴ ἔπρεπε πάντοτε νὰ προστατεύω ἐγὼ μόνη μου τὸν ἑαυτό μου μὴν πληγωθῆ, γιατί κανένας δὲ θὰ τὸ ἐπρόσεχε κἄν. Καὶ νομίζω πὼς εἶσαι πολὺ τυχερὸς ἅμα ἔχεις κοντά σου, ἄς εἶναι καὶ ἓνα μόνο πρόσωπο, ἄς εἶναι καὶ κάποιον πού νὰ τὸν θεωρῆς ἀσήμαντο, πού νὰ σοῦ λέη «μὰ τί ἔχεις σήμερα», ὅταν ξέρης πὼς σοῦ τὸ ρωτᾶ μὲ ἀληθινὸ ἐνδιαφέρον.

Γιατί αὐτὸ τὸ θερμὸ «πὲς μου τί ἔχεις», ἐγὼ ἤμουν πάντα ἀναγκασμένη νὰ τὸ λέω καὶ στὸν ἄντρα μου καὶ στὰ παιδιὰ μου, ἀκόμα καὶ τώρα πού εἶμαι καὶ μᾶνα καὶ πατέρας. Καὶ δυστυχῶς σχεδὸν κάθε μέρα τὸ λέω «τί ἔχεις σήμερα, παιδί μου;». Ἔτσι βλέπεις ποτέ δὲν εἶχα καιρὸ καὶ νοῦ ν' ἀσχοληθῶ μὲ τὸ δικό μου πόνο, εἴτε πραγματικὸς ἦταν αὐτὸς εἴτε αἰσθηματικὸς. Ἔζησα πάντα τόσο γιὰ τοὺς ἄλλους, πού ποτέ μου δὲν ἤῤα καιρὸ οὔτε νὰ ὀνειροπολήσω τὰ δικά μου ἰδανικά, ὄχι νὰ ἔξετάσω τὴν πραγματοποίησή τους. Καὶ ἔτσι ζῶ ἀκόμα: πρέπει νὰ βοηθῶ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ τοὺς ἐμψυ-

χώνω, και όχι μόνο μέσα στην οικογένειά μου, αλλά και πολλούς άλλους που καταλαβαίνω πώς χρειάζονται βοήθεια. Ίσως αυτά με ξαναανιώνουν, ίσως να είναι μια αποζημίωση που μου δίνει η Θεία Πρόνοια». Αυτά του γράφατε.

Μιμόζα: Ναι, πραγματικά, τώρα που μου τὰ είπες, τὰ θυμήθηκα... Στὸν παπποῦ σου, παιδί μου, ὁλος ὁ κόσμος ἀνοίγει τὴν καρδιά του, πὼς θὰ ἔκανα ἐγὼ ἐξαίρεση; Κι' ἀφοῦ τόσο καλὰ ξέρεις τὶς σκέψεις μου, θὰ καταλάβης εὐκολα τὴ θέση που βρέθηκα ἅμα ξανάρθε ὁ παπποῦς σου κι' ἀνανεώσαμε τὴ γνωριμία μας.

Ὁ παπποῦς σου συγκινήθηκε πολὺ και μου εἶπε ἐνθουσιασμένος: «Σὲ γνώρισα στὴν ἀρχὴ τῆς ζωῆς μου και σὲ βρίσκω στὸ τέλος». Τί θαυμάσιο! Μὰ ἐγὼ πρόσεξα πὼς κάτι δὲν πῆγαινε καλὰ στὴ ζωὴ του, κάτι ἤθελε, κάτι τοῦ ἔλειπε, αὐτὸ αἰσθάνθηκα και θέλησα νὰ βοηθήσω ὅσο τίμια μποροῦσα τὸν παιδικὸ μου φίλο τοῦ Μαχαιρᾶ.

Γιῶργος: Σὰς καμαρώνω! Μὰ εἶμαι βέβαιος πὼς ποτὲ δὲν ἔδωσε ἀφορμὴ σὲ καμιά στενόχωρη σκηνή.

Μιμόζα: Ὅχι, παιδί μου, ποτὲ... τὴν παραμικρή! Αὐτὸ τὸ βεβαιώθηκα ἀπὸ τὴ δεύτερη, τρίτη φορὰ που ἦρθε· και ἔφυγε ὅλη ἡ ἀνησυχία ἀπὸ τὴ ψυχὴ μου! Δὲ θὰ καταδεχότανε ποτὲ νὰ φέρῃ σὲ μιὰ δύσκολη θέση εἶτε με τὸ νὰ δεχτῶ κάτι που δὲν τὸ πολυῆθελα, εἶτε με τὸ νὰ στενοχωρηθῶ με μιὰν ἄρνηση, που κι' αὐτὴν δὲ θὰ τὴν ἤθελα. Οὔτε φιλι ποτὲ δὲ μου ζήτησε! Κι' ἔτσι με τὴ μεγαλύτερη εὐχαρίστηση τὸν ἔδεχόμουν και λέγαμε ὥρες τὰ δικὰ μας. Κι' ἅμα ἀργότερα τοῦ ἔκαμα κάποτε λόγο γι' αὐτὴ του τὴ λεπτότητα, χαμογέλασε και μου εἶπε: «Μὰ ἂν ἤθελες, χρυσὴ μου, νὰ φιλέσαι μ' ἕνα γέρο, θὰ ἔκανες ἐσὺ τὴν ἀρχή. Θὰ φοβόσουν μὴπως σὲ κακοχαραχτηρίσω; Ἄν σὲ βουτοῦσα ἐγὼ νὰ σὲ φιλήσω, θὰ ἦταν ἕνα τέλειο μάνκ ντὲ τάκτ! Τί θὰ σκεφτόσουν γιὰ μένα;» Μὰ τί ἀπλὴ κι' ἐγκάρδια ἐξήγηση!

Ὅταν πρωτογνωριστήκαμε στὸ Μαχαιρᾶ, μικρὸ κοριτσάκι ἐγὼ, μ' ἄρεσαν τὰ ὠραῖα παραμύθια, ἔχουνε κόσμο δικὸ τους, που μ' ἐνθουσίαζε. Ἦμαστε ἐκεῖ τότε μόνο δυὸ οικογένειες, ἡ δικὴ τους με δυὸ ἀγοράκια, και ἡ δικὴ μας, πολὺ νεώτερή τους, με δυὸ κοριτσάκια. Ὁ μικρότερος ἀδελφός του ἐτοιμαζότανε γιὰ κάτι ἐξετάσεις κι' ὅλο μελετοῦσε σ' ἕνα ἀπόμερο παγκάκι. Ἦτσι ὁ Γιῶργος, *faute de mieux*, ἔκανε ἐμὰς παρέα.

Κάθε πρωῒ, μόλις ξυπνοῦσαμε ἡ ἀδελφὴ μου κι' ἐγὼ, ἐπλενόμαστε και τρώγαμε βιαστικὰ και πηγαίναμε και καθόμαστε στὸ παγκάκι ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί του και περιμέναμε ἀνυπόμονα πότε θὰ βγῆ. Ὁ πατέρας του ἔγραφε ἀπὸ ὦρα καθιστός σ' ἕνα τραπέζακι, τόσο ἀπορροφημένος που οὔτε καλημέρα δὲν τοῦ λέγαμε, γιατί δὲ μὰς ἔπαιρνε εἶδηση. Δὲ φαντάζεσαι με πόση χαρὰ τὸν βλέπαμε στὸ τέλος νὰ βγαίνει γελαστός και νὰ ξεκαρδίζεται μόλις μὰς ἔβλεπ' ἐκεῖ. Θὰ τοῦ φαινόμαστε φαίνεται σὰν δυὸ πιστὰ κουταβάκια – γιατί ἔτσι ἦμαστε.

Τὰ μοναστήρια στὴν Κύπρο, παιδί μου, εἶναι ὅπως συνήθως, ἕνα μεγάλο τετράγωνο πέτρινο οἰκοδόμημα, διώροφο ἢ τριώροφο, με μεγάλη πλακοστρωμένη ἐσωτερικὴ αὐλὴ, που στὴ μέση της εἶναι χτισμένη ἡ ἐκκλησία. Στὸ ἐξωτερικὸ τοῦ τετραγώνου φαίνονται μικρὰ παράθυρα ἢ κλειστοὶ ἐξῶστες. Στὸ ἐσωτερικὸ πρὸς τὴν τετράγωνη αὐλὴ, βρίσκεται γύρω γύρω της ἕνας θολωτὸς διάδρομος ὅλο καμάρες, κι' ἀπὸ πάνω του μιὰ ὁμοια θολωτὴ βεράντα, που εἶναι οἱ χώροι ἐπικοινωνίας τοῦ κτηρίου, γιατί σ' αὐτὲς βγάζουνε οἱ πόρτες ὅλων τῶν κελλιῶν και τῶν αἰθουσῶν. Στὰ κάτω κελλιά ἔμεναν συνήθως οἱ καλόγηροι και στ' ἀπάνω οἱ ἐπισκέπτες, μᾶλλον σὲ ὠρισμένες πλευρὲς που ἔθεωροῦνταν ξενῶνες, γιατί στίς ἄλλες μένανε βέβαια και καλόγηροι.

Σχεδὸν πάντα ὑπῆρχαν λίγοι ἐπισκέπτες, ἐχτὸς ἀπὸ τοὺς βαρεῖα χεμιωνιάτικους μῆνες. Οἱ δρόμοι τότε δὲν ἦταν ὅπως τώρα και ἤθελες ὥρες και ὥρες γιὰ νὰ φτάσης με τ' αὐτοκίνητό σου στὸ μοναστήρι, και γι' αὐτὸ οἱ ἐπισκέπτες δὲ μποροῦσαν νὰ φύγουν αὐθιμερὸν παρὰ ἔμεναν τουλάχιστον μιὰ νύχτα νὰ ξεκουραστοῦν. Ἔβαζαν δηλαδή τὴν κάθε οἰκογένεια σ' ἕνα μεγάλο κελλί και τοὺς ἐπεριποιῶνταν ὅσο τοὺς ἦταν δυνατὸ. Μποροῦσαν μάλιστα ἂν ἤθελαν νὰ μείνουν ὡς τέσσερις - πέντε μέρες γιὰ νὰ γνωρίσουν καλὰ τὸ μοναστήρι, νὰ ἐκκλησιαστοῦν ἀρκετὰ και νὰ κάμουν ἄνετα τὸ προσωπὸν τους. Και φεύγοντας ἄφηνες στὴν Παναγία ὅ,τι ποσὸν ἤθελες, και ὅπως καταλαβαίνεις, κανένας δὲ θὰ ἤθελε νὰ ξέρῃ πὼς ἔζησε εἰς βάρος τῆς Μονῆς... ἐκτὸς ἂν δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ ὅσα νόμιζε σωστό.

Γιῶργος: Ἄ! Ὅποτε δηλαδή τὸ Μοναστήρι, ἐκκληρώνοντας και τὶς χριστιανικὲς ἐντολές, ἐπρόσφερε κάτι εἰς τὸν μὴ ἔχοντα... Εἰδυλλιακὴ κατάσταση!

Μιμόζα: Ναι, πραγματικὰ εὐδυλλιακὴ, ἀπὸ κείνες που τὶς ἀφάνισε ὁ πολιτισμὸς. Κείνες οἱ μέρες μ' ἄρεσαν, ἦτανε περιφημες, ἀλησμόνητες, τὸ κατάλαβες και μόνος σου ἀπὸ τὴν περιγραφή μου πόσο μ' ἐνθουσίασαν. Κάθε πρωῒ μὰς ξυπνοῦσε ἡ καμπάνα γιὰ τὸν ὄρθρο, που ὅμως δὲν πηγαίναμε παρὰ μόνον τὴν Κυριακὴ. Ὑστερα ἔρχετον ἕνα καλογηράκι που μὰς ἔφερνε τὸ πρωῒνὸ μας. Τί ὠραῖο γάλα, τί ὠραῖο χαλλούμι, τί χοιρομέρι που μὰς ἔδιναν γιὰ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς ξένους τους! Ὑστερα ἐμεῖς ἐκάμναμε τοὺς ἀξέχαστους περιπάτους μας, κι' ἅμα γυρίζαμε τὸ μεσημέρι ἔρχετον πάλι τὸ καλογηρὶν με τὸν δίσκο, με πάντοτε κρεατινὰ φαγητὰ μαγειρευμένα σὲ μεγάλα πήλινα τσουκάλια με μπόλικα ἀρτύματα που μουσχομιρίζανε, ζεστὸ σιταρένιο ψωμί και ἄφθοно κόκκινο κρασάκι, δικῆς τους βέβαια κατασκευῆς, που ξέρω πὼς ὁ παπποῦς σου οὔτε τὸ ἔβαζε στὸ στόμα του, με τὴν ἀπόλυτη ἀντιπάθεια που εἶχε σὲ ὅλα τὰ ποτὰ, ἐχτὸς ἀπὸ καμιά φρέσκα λεμονάδα ἢ πορτοκαλάδα, ποτὲ ὅμως μποτιλιαρισμένες, γιὰ κανένα λόγο. Και χειμῶνα καλοκαίρι τὸν ἐνθουσίαζε τὸ παγωμένο νερό. Ἐκεῖ μὰς ἔφεραν στὸ κελλί μας κάθε πρωῒ μιὰ μεγάλη πήλινη κούζα και μὰς τὴν ἄλλαζαν τὴν ἄλλην ἡμέρα. Μάλιστα τὴν ἔτριβαν πάντα ἀπὸ μέσα με κάτι ἀρωματικὰ φύλλα, κι' ἔτσι εἶχαμε πάντοτε ἄφθοно νερὸ ὄχι μόνον δροσερότατο παρὰ και ἀρωματισμένο.

Γύρω ἀπὸ τὸ μοναστήρι ἡ ἡσυχία ἦταν ἀπόλυτη, γεμάτη ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπο μονότονο τρίξιμο τῶν τζιτζικιῶν. Σπάνιο ν' ἀκούσωμε τιτιβίσματα πουλιῶν ἢ βελάσματα προβάτων. Μὰ και μέσα σχεδὸν τὸ ἴδιο. Ἄν δὲν ἦταν ὦρα λειτουργίας, ἀκούονταν μόνο οἱ μᾶλλον σιγανὲς ὁμιλίες μας και περαστικὲς μπότες κανενὸς καλογήρου στὰ μάρμαρα τῆς αὐλῆς ἢ τὰ ξύλινα δοκάρια τῆς βεράντας τοῦ Μαχαιρᾶ.

Γύρω ἀπὸ τὸ μοναστήρι ἦταν ὅλο μικρὰ κηπάκια, γιατί ὁ κάθε καλόγηρος μποροῦσε νὰ πάρῃ ἕνα κομμάτι γῆς και νὰ τὸ καλλιεργῇ φυτεύοντας ὅ,τι τοῦ ἄρεσε· και τὸ καλοκαίρι πολλοὶ προτιμοῦσαν νὰ μένῃ καθέννας στὸ «τῆπίν» του. Ὅλοι μὰς ζητοῦσαν νὰ τοὺς ἐπισκεφθοῦμε ἐκεῖ νὰ μὰς περιποιηθοῦν, και ἅμα ἐπηγαίναμε, μὰς ἐπρόσφεραν οἱ καμμένοι ὅ,τι εἶχαν, δηλαδή ὠραῖα φρούτα και γλυκὰ τοῦ κουταλιοῦ. Τὰ γλυκὰ τὰ εἶχαν κάμει μόνονι τους, τοὺς ἄρεσε νὰ ἐπιτηδεύονται σὲ τέτοια και εὐχαριστοῦνταν ἅμα ἔβλεπαν πὼς τὰ γλυκὰ τους τὰ βρίσκαμε ὠραῖα και ξαναπαίρναμε και δεύτερη κουταλιά. Γιὰ σκέψου!

Και εἶναι βέβαιο πὼς ὅποτε πηγαίναμε, τοὺς δίναμε μεγάλη χαρὰ, γιατί με τὰ παιδικὰ γέλια και τὰ ἀστεῖα μας χαρίζαμε λίγη ζωὴ στὴ μονοτονία τους, λίγη ζωντάνια. Και τὴν ὦρα που φεύγαμε ἐλυποῦνταν και μὰς παρακαλοῦσαν νὰ ξαναπαῖμε σύντομα. Και ἅμα εἶχαμε πιά φύγει, ὁ παπποῦς σου ἔλεγε: «Τί νὰ πῶ γι' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους

δὲν ξέρω!... Πῶς μποροῦν νὰ ζοῦν ἔτσι μόνοι τους; Ἐμένα ἢ μονοτονία μὲ σκοτώνει...» Συλλογιζόταν ἴσως πόσο εἶχε στενοχωρηθῆ τὸ καλοκαίρι τοῦ προηγούμενου χρόνου ποὺ ἔκανε τὴ θητεία του στὸ στρατὸ κι' ἐγὼ βέβαια δὲν καταλάβαινα πόσο τὸν ἐβασάνιζε ἡ ἔλλειψις κάποιας ποικιλίας.

Κανένα δυὸ ἀπ' ἐκείνους τοὺς καλογήρους τοὺς θυμοῦμαι ἀκόμα. Ὁ ἓνας, ὁ πατὴρ Δαμιανός, μέτριος, εἶχε μαῦρο μυτερὸ γενάκι καὶ μικρὰ ἀστραφτερὰ ματάκια. Ἐνας ἄλλος, ὁ πατὴρ Ἐπιφάνειος, ἦταν ψηλότερος, μὲ γαλανὰ μάτια, γένι ὄχι πολὺ πλατὺ ποὺ τὸ μισὸ εἶχεν ἀσπρίσει, πάντα γελαστός καὶ χαρούμενος. Μοῦ εἶχε κάμει ἐντύπωση πόσο διαφορετικοὶ στὴν ἐμφάνιση ἦταν αὐτοὶ οἱ δυὸ. Στὸ μοναστήρι αὐτοὺς τοὺς βλέπαμε σπάνια, κι' ὅποιος ἐρχότανε, πήγαινε βιαστικὸς στὸ ἡγουμενεῖο νὰ τὰ πῆ λίγο μὲ τὸν ἡγούμενο. Δηλαδή ἦσαν «στά μέσα καὶ στά ἔξω» καὶ φαίνεται πῶς μαζί μὲ τὸν ἡγούμενο οἱ τρεῖς τους διευθύνανε τὸ μοναστήρι.

Μὰ ἡ τακτικὴ μας χαρὰ ἦταν οἱ περίπατοι ποὺ ἐπηγαίναμε μὲ τὸν παπποῦ σου. Τὸν ἀκολουθοῦσαμε παντοῦ, κι' ἅμα σταματοῦσαμε καὶ καθόμαστε κάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα, μᾶς ἔλεγε τὰ ἀμέτρητα ὠραιότατα παραμύθια ποὺ ἤξερε καὶ ποὺ τόσο μᾶς ἄρεσαν. Καὶ ὅσην ὥρα ἐκεῖνος μᾶς μιλοῦσε καθιστὸς στὴ σιὰ τοῦ πεύκου, ἡ ἀδελφή μου καὶ ἐγὼ ἀκούγοντάς τον ἐμαζεύαμε ἀπὸ κάτω βελόνες καὶ τοῦ κάναμε ὁμορφες μακρυνὲς ἀλυσίδες, ποὺ ὅταν ἐρχόταν ἡ ὥρα νὰ φύγουμε τοῦ τις τυλίγαμε γιὰ περιδέραιο βόλτες βόλτες γύρω στὸ λαιμὸ του, ὥσπου γύριζε στὸ μοναστήρι σὰν κανένας ἀρχαῖος Ἰνδικὸς θεός. Τί γούστο κάναμε τότε! Καὶ εἶχε καὶ τὴ μανία νὰ βγάξῃ φωτογραφίες κι' ἔτσι μᾶς ἐφωτογράφιζε κι' ἐμᾶς. Ὁ πατέρας του λεγόταν Σίμος καὶ ἡ μητέρα του Ἐλένη, ἄνθρωποι ποὺ ὄλοι τοὺς ἐσέβονταν γιὰ πολλοὺς λόγους. Ὁ κύριος Σίμος ἔγραφεν ὅλην τὴν ὥραν σ' ἓνα τραπέζακι ποὺ τοῦ ἐβγαζαν ἔξω ἀπὸ τὸ κελλὶ του. Ἡ κοκώνα Ἐλέγκω ἐκαθότανε λίγο πιὸ πέρα σ' ἓνα παγκάκι καὶ κεντοῦσε κουβεντιάζοντας μὲ τὴ μητέρα μου, ποὺ κεντοῦσε καὶ ἐκεῖνη. Ἐμᾶς τις μικρὲς ἢ μητέρα μας προσπαθοῦσε νὰ μᾶς ἀπομακρύνῃ, νὰ μὴν τρέχουμε καὶ φωνάζουμε ἐκεῖ κοντά, μὰ σὲ δυὸ μέρη οὐ κατηγητὴς πῆρε εἶδηση τις προσπάθειές της αὐτὲς καὶ τὴ ρώτησε:

—Γιατί δὲν ἀφήνετε τὰ παιδάκια νὰ παίξουν;

—Μὰ μήπως ἐνοχλοῦν ἐσᾶς, κύριε Σίμο.

—Ὅχι, ὄχι, καθόλου δὲ μ' ἐνοχλοῦν κι' ἐγὼ τ' ἀγαπῶ τὰ παιδάκια. Οἱ φωνοῦλες τους εἶναι σὰν κελιάκια, τῆς εἶπε γελαστός, καὶ χάδεψε τὰ μαλλιά τῆς μικρῆς ἀδελφῆς μου ποὺ ἔτυχε κοντά του.

Ἄμα λιγότερε τὸ φῶς τὸ σούρουπο, ὁ κύριος Σίμος σηκωνόταν καὶ ἔκανε περίπατο, συνήθως μόνος του καὶ ρεμβάζοντας. Μιὰ φορὰ ἔτυχε νὰ συναντήσῃ τὸν πατέρα μου στὸν περίπατό του κι' ἀπὸ τότε βγαίνανε μαζί. Μιὰ βραδυὰ ποὺ κατέβαινε τις ξυλένιες σκάλες τοῦ μοναστηριοῦ, βρέθηκε ἐκεῖ ὁ γέρο ἡγούμενος Μητροφάνης καὶ τοῦ εἶπε γελαστός, ὅπως ἦταν πάντα:

—Πόψε, κύριε Σίμο, θὰ περπατήσης μόνος σου, γιατί ὁ σύντροφός σου λείπει στὴ Λευκοσία γιὰ δουλειές του.

—Ἄ, ἔτσι... Λαμπρὸς κύριος. Καὶ πολὺ ἄξιος. Κρίμα τέτοιοι ἄνθρωποι νὰ φεύγουν ἀπὸ τὴν Κύπρο. Αὐτὸς τώρα εἶναι ἐγκατεστημένος στὶς Ἰνδίες, ἄλλοι εἶναι φευγάτοι ἀλλοῦ, κι' ἔτσι λείπουν ἀπὸ τὸν τόπο πολλοὶ ἄξιοι. Τί καθαρὸ μυαλό!

Τὸ ἄλλο πρωῖ ποὺ ἔτυχε καὶ ἡμαστέ πάλι ἐκεῖ οἱ ἴδιοι, καὶ ἡμουν κοντά του ἐγὼ, ὁ κύριος Σίμος μὲ κοίταξε, μοῦ χαμογέλασε καὶ μὲ ρώτησε:

—Λοιπὸν μικρούλα; Περιμένετε τὸν Κόκο νὰ πᾶτε περίπατο;

—Ἐ, βέβαια, κύριε Σίμο. Χωρὶς τὸ γιό σας, δὲ γίνεται.

—Ἄ ἔτσι; Καὶ τί κάμνετε τόσες ὥρες στὸν περίπατο ποὺ πᾶτε;

—Τίποτε. Καθόμαστε σὲ καμιὰ σιὰ καὶ ὁ Κόκος μᾶς λείει παραμύθια.

—Παραμύθια; Τί μοῦ λές; Κι' ἐσεῖς κάθεστε καὶ τὸν ἀκούετε;

—ὦ, μὲ μεγάλη μας χαρὰ, γιατί τὰ λείει ὠραιότατα καὶ ξέρεῖ καὶ πολλὰ.

—Ὅχι δά!

—ὦ, βέβαια.

—Ὁὐ Παναγία μου!

Καὶ γυρίζοντας στὴν κοκώνα Ἐλέγκω, ποὺ ἐκάθετον πιὸ πίσω μὲ τὴ μητέρα μου, τῆς ἐφώνησε:

—Ἀκούεις, γεναίκα μου; Ὁ γιός μας, ἐχτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα πολλὰ χαρίσματα καί... προσόντα ποὺ τὸν ἐπροίκισεν ἡ φύση, ἔγινε τώρα καὶ παρα-μυθομανής. Πάντα τὸ ἔλεγα πῶς αὐτὸ τὸ παιδί ἔχει λαμπρὸν μέλλον.

Ἐγὼ ἐκατάλαβα τὴν εἰρωνεῖαν του καὶ δὲ μοῦ ἄρεσε, γιατί τὸν ἀγαποῦσα τὸν Κόκο. Ἐπῆρα λοιπὸν θάρρος καὶ τοῦ εἶπα θυμωμένη:

—Μὴ λέτε κακὸ γιὰ τὸ γιό σας. Ὅ,τι λείει εἶναι ὠραιότατο.

Πάλι μὲ ξανακοίταξε γελαστός καὶ ὕστερα μοῦ εἶπε:

—ὦραιότατο εἶναι! ὦστε ἔτσι;... Μὰ βέβαια, βέβαια... Ἐχεις δίκιο, τὸ ξέρω... Ὁ γιός μου ὅπου ἀκούσῃ κάτι ἄχρηστο, ποτὲ δὲν τὸ ἀφήνει νὰ πάῃ χαμένο... Τὸ συνάξει καὶ σὲ κάθε εὐκαιρία τὸ ξαναλέει.

Καὶ μοῦ χάδεψε κι' ἐμένα τὰ μαλλιά μου ποὺ τὰ εἶχα πόλκα.

Τὴν ἄλλη μέρα, ποὺ ἔτυχε νὰ μᾶς ἰδῇ τὸ μεσημέρι ποὺ γυρίζαμε ἀπὸ τὸν περίπατο, μοῦ χαμογέλασε καὶ μὲ ρώτησε:

—Παραμύθια πάντοτε;

—Ναί, πάντοτε, κύριε Σίμο.

—Καὶ τί σᾶς εἶπε σήμερα;

—Ἐνα ἀπὸ τὰ ξακουστὰ στὸν κόσμος, ὅπως μᾶς εἶπε.

—Ἀκουε!! Καὶ ποιοὶ εἶν' αὐτό;

—Ἡ μικρὴ νεράϊδα... ποὺ ἀγάπησε ἓνα ἀγόρι...

—Ἄ, καλὰ. Εἶν' ἐνὸς Δανοῦ, τοῦ Χάνς Χριστιανοῦ Ἄνδερσεν. Ἐχει δίκιο, εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ γνωστὰ. Οἱ Δανοὶ τὸ ἔχουνε καμάρι.

Καὶ γυρίζοντας πρὸς τὸν πατέρα μου, ποὺ ἔτυχε νὰ βρισκεται ἐκεῖ δίπλα, τοῦ εἶπε:

—Ἦτανε ἓνας καιρὸς ποὺ ἤθελα κι' ἐγὼ ν' ἀκούω κυπριώτικα παραμύθια, τότε ποὺ τὰ ἐμάζευα γιὰ τὴ λαογραφικὴ συλλογὴ μου. Καθὼς ἐγύριζα τὰ χωριά ὡς ἐπόπτης

της ελληνικής παιδείας, άμα τελειώναμε από τo σχολείο, έπαιρνα τo δάσκαλο και καθόμαστε στο καφενείο στην πλατεία του χωριού και ρωτούσα ποιός ξέρει παραμύθια να μου πη, και πολλοί μου έλεγαν, ιδίως γέροι, και τὰ έγγραφα και δέν έφευγα άν δέν έτελειωναν οί παραμυθάδες. Και μετά την αναχώρησή μου με έσχολίαζαν οί καλοί χωρικοί: «Έν άντρέπεσα, κοτζάμου άθρωπος, άντίς νάρτη να συντύξη λλίοι μαζίμ μας, να ζητᾶ ν' άκούη ούλλοιμ παραμύθια, σάν τὰ μωρά!».

Έντύπωση όμως μου είχε κάμει και ή κοκώνα Έλέγκω, με τόν στρωτό και ήμερο τρόπο που πάντα μιλούσε, τo άδιατάραχτο φλέγμα της. Έπειδή από τόν καιρό που παντρεύτηκε είχεν άπομακρυνθῆ από την κυπριώτικη ζωή, της άρεσε να διηγῆται στη μητέρα μου, όσες ώρες έκεντούσαν μαζί στο παγκάκι τους, περιστατικά της ζωής της άνύπαντρης έδω στην Κύπρο.

Μά κείνο που με τράβηξε τελειωτικά ήταν τo περιστατικό με τo γατάκι. Στους περιπάτους μας κάποτε άκούσαμε κάτι ξεψυχισμένα νιαουρίσματα και βρήκαμε ένα γατάκι παραπεταμένο. Τo περιμαζέψαμε βέβαια, του δώσαμε λίγο γάλα στο μοναστήρι και τo είχαμε λίγες μέρες μαζί μας, ώσπου να βρίσκαμε κανένα βολικό και πονετικό καλόγηρο να του τo άφήναμε. Μά σε δυοτρεις μέρες τo είδαμε ένα βράδυ να προχωρη μόνo με τὰ μπροστινά του πόδια κι' από τῆ μέση και κάτω να σέρνεται. Ταραχήκαμε πολὺ και τὰ δυο κοριτσάκια, μά κι' o παππούς σου τo ίδιο. Πόσο λυπημένος τo κοίταζε. Τότε πρωτοείδα λυπημένα τὰ έξαισια μάτια του κι' έντυπωσιάστηκα πολὺ. Κοιμηθήκαμε και οί τρεις πολὺ άνήσυχοι. Εὐτυχῶς τo άλλο πρωϊ τo είδαμε πολὺ καλύτερα και σε δυο μέρες, με τῆ ζωντάνια της ράτσας και της ήλικίας του ήταν καλά.

—Με τo καλό, τo γατάκι μας έγιανε, του είπα τότε. Σε είδα πόσο λυπήθηκες κείνη τῆ νύχτα.

—Ναί, πολὺ. Φοβόμουν μήπως είχε σπάσει τῆ ραχοκοκκαλιά του... όποτε καταλαβαίνεις τί σκληρό θὰ ήτανε να τo άφήναμε να ζῆ διαρκῶς έτσι... και ποιός θὰ τo νοιαζότανε;... Θὰ 'πρεπε με κάθε μέσο να φροντίζα να τo έξαποστείλω και δέν έχω ξανακάμει τέτοια...

—Εσύ;

—Ποιός άλλος; Δική μου υποχρέωση δὲ θὰ 'ταν αυτῆ;

Πόσην έντύπωση μου έκαμε! Θέλησα να τόν άστειευθῶ.

—Ωστε αυτῆ ήταν ή λύπη σου. Για τῆ δύσκολή σου θέση...

—Όχι, ποτέ. Τo κακόμοιρο τo γατάκι λυπόμουνα. Έχουνε βλέπεις κι' οί γάτοι τo ριζικό τους όπως κι' οί άνθρωποι. Έσυλλογιζόμουν: «Κοίταξε τώρα κι' αυτὸ τo πλασματάκι γεννήθηκε με τῆ σφραγίδα της δυστυχίας. Τῆ μητέρα του μάλλον δὲ θὰ τῆ γνώρισε καθόλου, ένῶ ξέρεις τί τρισευτυχισμένα που είναι με τὰ παιχνίδια και τὰ χάδια τους στην άγκαλιά της μάνας τους. Λοιπόν αυτὸ τo πετάξανε. Και μόλις έγνωρισε τρεις ευτυχισμένες ήμέρες κοντά μας, έλεγα πῶς ἦρθε πάλι τo ριζικό του και του κατάφερεν άλλη μιά τελειωτική! Εὐτυχῶς φαίνεται πῶς μόνo καμιά σφήκα θὰ τo τσίμπησε... μά τo άλλο, φοβερό δὲ θὰ ήταν; Δὲ νομίζεις;

—Μά χωρίς άλλο! Και δηλαδή... πιστεύεις στο πεπρωμένο;

Έβαλε άμέσως τὰ γέλια.

—Μου άρέσει, μωρό μου, o σοβαρός τόνος που με ρωτᾶς, σὰ να περιμένης από τo στόμα μου κανένα θεϊκό χρησμό. Δὲ ξέρω τίποτε. Μακάρι να 'ξερα. Να θυμηθῆς να με ρωτήσεις άμα θὰ 'χω γεράσει, να δῶ τί θὰ μ' έχη διδάξει ή πείρα της ζωής.

Μά εγὼ θυμόμουν περισσότερο τῆ θλίψη του για ένα γατάκι.

Έτσι γνώρισα τότε, παιδί μου, στον Μαχαιρῶ τόν παππού σου και κατάλαβα πῶς ήταν ένας νέος με άνωτερο χαρακτήρα και πολὺ ευγενική ψυχή. Τέτοια ψυχικά χαρίσματα οί άλλοι άνθρωποι δύσκολα τὰ διακρίνουν και οὔτε θέλουν να τὰ παραδεχτούν. Έγὼ όμως με τῆν ινδική μου, άν θέλῆς, διαίσθηση τὰ κατάλαβα γρήγορα, κι' αυτὰ μ' έκαμαν και τόν συμπάθησα πολὺ, με μίαν άξέχαστην έχτίμηση κοντά του.

Πρόσεξε όμως, παιδί μου, αυτὸ που θὰ σοὺ πῶ τώρα, γιατί έχει μεγάλη ψυχολογική σημασία και εξηγεί κάπως και τῆ σημερινή μας κατάσταση. Λοιπόν από τῆ δικῆ του τότε συνάντηση έννοιωσα για πρώτη φορά κάποια θηλυκότητα και άρχισα να στολίζωμαι αλλάζοντας κάθε φορά τo φόρεμα και τo χτένισμά μου, και μάλιστα με τὸση προσοχή που έκαμε τότε τῆ μητέρα μου ν' άπορη πολὺ με αυτῆ τῆν άλλαγή μου.

Λίγες ήμέρες άργότερα έφθασε στον Μαχαιρῶ άλλη μιά οικογένεια, πατέρα, μητέρα, έν' άγόρι κι' ένα κορίτσι. Τo κορίτσι που γνώρισα τότε είναι ή κυρία που έν γνώρισες κι' έσὺ στο άεροπλάνο και γίναμε από τότε στενώτατες φίλες. Όπως καταλαβαίνεις τώρα και όπως δέν καταλάβαινα εγὼ τότε, ή Άλίκη, που ήταν στα 15-16, παρουσίαζε για ένα νέο 25 χρονῶν πολὺ περισσότερο ένδιαφέρον από oσο ή άδερφή μου κι' εγὼ που δέν ἦμασθε οὔτε 10. Όμως τίποτε δέν κατάλαβα τότε, καμιά μεταβολή δέν άφησεν o Γιώργος να φανῆ στους περιπάτους μας ἢ πουθενά. Τὰ έμαθα πολὺ άργότερα από τῆν Άλίκη μιά φορά που είχαμε ξαναπάει στον Μαχαιρῶ, χρόνια άργότερα, και της είπα «Πάμεν να δοῦμεν τo μέρος που μᾶς έλεεν o Γιώργος παραμύθια», εκείνη με κοίταξε γελαστή κατάματα και μου είπε: «Έμέναν έν έν παραμύθια που μου έλεεν».

Βλέπεις δέν παραδεχόταν o παππούς σου να μειώση εμάς τις μικρές! Να μᾶς δείξει πῶς τώρα πιά εμεῖς τόν ένδιαφέραμε λιγότερο παρὰ τῆν καινούργια του γνωριμία; Να λυπήση έτσι εμάς που τόσο τόν άγαπούσαμε; Ποτέ! Μπορεῖ ν' άκούαμε λοιπόν κάπως λιγότερα παραμύθια, μά oλα έξακολουθήσανε άπαράλλαχτα σάν πρώτα. Αυτὸς ήταν o παππούς σου.

Λοιπόν μ' αυτὰ και με τις φωτογραφίες που μᾶς είχε βγάλει — όπου εγὼ έφρόντιζα πάντα να βρίσκωμαι πλάι του — δέν τόν ξεχνούσαμε. Μά τὰ χρόνια κυλούσανε, τίποτε για κείνον δὲ μαθαίναμε, παντρευτήκαμε και ή Άλίκη κι' εγὼ, άποχτήσαμε παιδιὰ κι' έγγόνια.

Μόνo ύστερα από πενήντα σχεδόν χρόνια μου τηλεφώνησε ξαφνικά ή Άλίκη πῶς βρισκόταν σπίτι της. Έγὼ τότε δέν έβγαίνα άκόμα, γιατί μόλις είχα χηρέψει, μά σάν άκουσα κείνο τo περιέργο, της άπάντησα «Θὰ 'ρθῶ!» Μά πριν προλάβῶ να βγῶ, ἦρθαν και με πήραν από τo σπίτι μου οί δυο τους με τo αυτοκίνητο και ξαναγυρίσαμε στῆς Άλίκης, όπου ήταν μαζεμένες και δυο τρεις άλλες κυρίες. Και σκέψου πῶς άμα εκεί άποφασίσαμε να ξαναβγοῦμε τo βράδυ, ή μητέρα μου μ' έμπόδισε, έπειδή δὲ θὰ 'τανε, λέει, σωστό να βγῶ δυο φορές από τῆν πρώτη μέρα. Κατάλαβες; Μά και ύστερα από ένα χρόνο που τόν ξαναείδα, φόρεσα για πρώτη φορά ένα μπλουζάκι έμπριμέ, κι' άμα του τo είπα, τί μου λέει; «Ω! μεγάλο λοιπόν τo χατίρι μου! Σοὺ πηγαίνανε τόσο τὰ μαῦρα! Για να τὰ θυσιάσης...»

Γιώργος: Ἄ, πάντα τὸ χιοῦμορ! Φαντάζομαι τὴ χαρὰ σας τῆς πρώτης ἡμέρας... ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια...

Μιμόζα: Ναι, περισσότερη ἦταν στὴν ἀρχὴ ἢ ἀπορία μου, γιατί ἀργησα νὰ τὸν ἀναγνωρίσω. Ἄμα τὸν ἐρώτησα τί ζῶδιο εἶναι, ἐπειδὴ πολὺ καταγίνομαι μὲ αὐτά, μοῦ ἀπάντησε πὼς εἶναι τὸ καλύτερο ζῶδιο.

—Τί θὰ πῆ «καλύτερο»; τοῦ λέω. Πῶς τὸ ἐννοεῖτε;

—Μὰ τί θὰ θέλατε νὰ εἶμαι; μοῦ λέει. Ὑδροχόος; δηλαδὴ νερουλάς; Θὰ μοῦ ταίριαζε ἐμένα τέτοια δουλειά; (Καὶ ποῦ νὰ ἤξερε πὼς ὕδροχόος ἦμουν ἐγώ!) Ἦ νὰ εἶμαι ἰχθύς; ψάρι; Τί νόημα θὰ εἶχε; ἢ κριάρι; ἢ ταῦρος; ἢ δίδυμος; Τί εἶσαι; εἶμαι δίδυμος; Τί θὰ πῆ αὐτό; ἢ καρκίνος; Μὰ ἐδῶ ὁ κόσμος σήμερα ἀκούει καρκίνο καὶ τρέμει... Λέων; Ὁραῖο βέβαια, μὰ πάντα ἓνα θηρίο. Παρθένος; Τὶ παρθένος μπορῶ νὰ εἶμαι ἐγώ, τί σὸί παρθένος νὰ εἶμαι; Ζυγός; ζυγαριά; ἢ σκορπιός; Μὰ ὁ σκορπιός εἶναι τὸ σύμβολο μιᾶς ὑποῦλης μοχθηρίας. Ἦ αἰγόκερως, κέρατο τῆς κασίκας; Τί φριχτὰ ποῦ εἶναι ὅλα αὐτά; Ντρέπεσαι νὰ τὰ πῆς!

—Ἄ, τότε κατάλαβα τὸ ζῶδιό σας! Εἴσατε τοξότης!

—Εἶμαι καὶ φαίνομαι! Εἶμαι λεβέντης! Γι'αὐτὸ τὸ λέω τὸ καλύτερο ζῶδιο. Καὶ συνήθως μὲ εἰκονίζουνε νὰ τοξεύω ἀπὸ ἄλογο. Λεβέντης καβαλλάρης λοιπὸν καὶ στὸ ζῶδιό μου ὅπως εἶμαι καὶ στὸν ἅγιό μου. Ἐπειδὴ λέγομαι βλέπεις Γιώργος... Ἐνῶ ὑπάρχουνε κάτι ἄλλοι ἅγιοι, κάτι γέροι, κακομούτσουνοι, Θεέ μου, συχώρεσέ με! Ἐγὼ κι' ἐκεῖ λεβέντης καβαλλάρης, μὲ σπαθὶ καὶ μὲ κοντάρι! Καταλαβαίνετε; Εἶμαι λοιπὸν τὸ καλύτερο ζῶδιο καὶ ὁ καλύτερος ἅγιος.

Ἐγὼ ἐνθουσιάστηκα μὲ τὸν τρόπο ποῦ τὰ εἶπε ὅλα αὐτά. Τότε μιὰ κυρία, ποῦ φαίνεται πὼς κάτι εἶχε ἀκούσει γιὰ τὸν παπποῦ σου, ποιὸς ξέρει πὼς, πετάχτηκε καὶ τοῦ εἶπε:

—Ἐχω κι' ἐγὼ κάτι νὰ σὰς ζητήσω νὰ μὰς πῆτε, ἂν θέλετε. Κανένα ὄμορφο ἀνέκδοτο ἀλατισμένο, ἐπειδὴ ξέρω πὼς στὴ διήγησή τέτοιων ἀνεκδότων εἴσατε ἄσος.

—Μὰ τί λέτε; Ἄν θέλω; Μὰ δὲ μάθατε πὼς σέ ὄλη μου τὴ ζωὴ τὸ χόββυ μου εἶναι νὰ μὲ κάνουν ὅτι θέλουν οἱ ὠραῖες κυρίες; Μετὰ χαρᾶς. Ἀκοῦστε ἓνα σύντομο:

Ἐξομολογεῖται κάποια στὴ γειτόνισσα: Χατίρι μὲ τὸν ἓνα, χατίρι μὲ τὸν ἄλλο, ἓνα παιδί καὶ μὲ τὸν ἄντρα μου δὲν ἔκαμα...

Ἐδῶ γελάσαμε ὅλες, μὰ ἐκεῖνος ἐξακολούθησε:

—Κι' ἐπειδὴ ἐπιιάσαμε τὴν ἐξομολόγησή, θὰ σὰς ἐξομολογηθῶ κι' ἐγὼ ἓνα πραγματικό περιστατικό ἀπὸ τὴ ζωὴ μου, ποῦ μοῦ ἔτυχε ἐδῶ καὶ εἴκοσι... εἴκοσιπέντε χρόνια.

Εἶναι στὴν Ἀθήνα, στὴν ὁδὸ Μητροπόλεως, ἓνα ἐκκλησάκι, Ἁγία Δύναμις, ποῦ μόλις χωρεῖ τριάντα ἀνθρώπους. Περαιστὶκὸς μιὰ μέρα μπῆκα ν' ἀνάψω ἓνα κερί. Μὰ κείνη τὴν ὥρα ἓνας νεαρός, ψηλὸς καὶ ὠραῖος παπᾶς ἔλεγε κρατώντας τὴν Ἁγία Κοινωνία: Οὔτε ἡ νηστεία, οὔτε ἡ ἐξομολόγησις, οὔτε ἡ ἄφεσις ἁμαρτιῶν προτοιμάζουν, ἀδελφοί μου, τὸν χριστιανὸ γιὰ τὴν Ἁγία Μετάληψι! Ὅχι! Ἐκεῖνο ποῦ τὸν ἐτοιμάζει εἶναι ἡ καθαρὴ καρδιά, ἡ καθαρὴ διάθεσις τοῦ πιστοῦ. Ἄμα αὐτὴ δὲν ὑπάρχει, μάταια ὅλα τὰ ἄλλα, μάταιη καὶ ἡ μετάληψις. Ἐνῶ αὐτὴ ὅταν ὑπάρχει εἶναι ἀρκετὴ, τ' ἄλλα δὲν χρησιμεύουν. Αὐτὸς ὁ καθαρὸκαρδὸς χριστιανὸς μπορεῖ ἂνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἐρχεται νὰ μεταλαβαίνει τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων!

Ἐγὼ, ἀκούοντας τόσο καθαρὰ καὶ ξάστερα λόγια, τὸν ἐκοίταζα ἀπορημένος καὶ καθὼς ἦμουνα ψηλὸς οἱ ματιές μας συναντηθήκανε, τὸ βλέμμα μου τὸν τράβηξε, μάντεψε τίς σκέψεις μου κι' ἐξακολούθησε κοιτάζοντας πιά σχεδὸν συνεχῶς ἐμένα:

—Ἄνὰ πᾶσαν στιγμὴν, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι ἄνθρωπος χωρὶς καμιὰ κακία, κανένα ἐλάττωμα, οὔτε μεγάλο οὔτε μικρό, μὲ πάντα καθαρὴ καρδιά, ὅπως σὰς εἶπα, καὶ ψυχὴ ἀπλοϊκὴ, ἀνυστερόβουλη... μὲ ψυχὴ δηλαδὴ ὅπως ἑνὸς μικροῦ παιδιοῦ. Αὐτὸς εἶν' ἔτοιμος νὰ δεχτῆ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου.

Καὶ λέγοντας ὅλα αὐτὰ εἶχε καρφωμένα τὰ μάτια του ἀπάνω μου! Κι' ἐπειδὴ ὅσο μιλοῦσε, ἐγὼ ἐξυγίζα ἓνα ἓνα τὰ προτερήματα ποῦ ἀπαριθμοῦσε, κι' ἔβρισκα πὼς τὰ ἔχω ὅλα, πῆγα στὴ στιγμὴ καὶ μετάλαβα. Νομίζω πὼς κι' ἐκεῖνος τὸ περιέμενε.

—Σοβαρὰ μεταλάβετε ἔτσι περαστὶκός;

—Μὰ τί; Ψέματα θὰ σὰς πῶ γιὰ τὴν Ἁγία Κοινωνία;

—Καὶ πιστεύετε πὼς ἔχετε ὅλα αὐτὰ τὰ προτερήματα;

—Ὅλα τὰ ἔχω. Δὲν ἄστειεύομαι.

Ἐγὼ τότε, ἐνθουσιασμένη μὲ τὸν τρόπο ποῦ τὰ εἶχε πει ὅλα αὐτά, δὲν κρατήθηκα πιά καὶ τὸν ρώτησα:

—Καὶ ἀπὸ μετριοφροσύνης πὼς πᾶτε;

—Ἄ, μοῦ ἀπάντησε ἐνθουσιασμένος κι' ἐκεῖνος ἀπὸ τὴν παρατήρησή μου, μὰ εἶναι τὸ κυριώτερό μου γνώρισμα. Μὰ γιατί μὲ κοιτάζετε ἔτσι; Μήπως τὴν ξέχασα;

—Μὰ μοῦ θυμίσατε κάποια παραβολή... τοῦ Τελώνη καὶ τοῦ Φαρισαίου.

Νὰ ἴδεις πὼς ἄστραφαν στὴ στιγμὴ τὰ μάτια του!

Ἄρπαξε ἀμέσως τὴν καρέκλα, τὴν ἔβαλε δίπλα μου καὶ κάθησε κοντά μου. Διαισθάνθηκα πόσο τὸν εἶχα τραβήξει. Δηλαδὴ ἐπηρεάστηκε ὄχι μόνο ἀπὸ τὰ παλιά μας παρὰ καὶ ἀπὸ ἓνα ἔξυπνο ἄστειο. Κι' ἀπὸ τότε ἤθελε νὰ κάθεται πάντα κοντά μου.

Σὲ λίγο, ποῦ τὸν ρώτησε κάποια κυρία πόσο θὰ μείνη καὶ τῆς ἀπάντησε «καμιὰ βδομάδα», κείνη παραξενεύτηκε καὶ τοῦ εἶπε πὼς ἀφοῦ ἀξιώθηκε καὶ ἦρθε ὕστερα ἀπὸ πενήντα χρόνια, θὰ ἔπρεπε νὰ ἔμενε δυοτρῆς μῆνες τουλάχιστον.

—Σὰν νὰ μὴν ἔχετε ἄδικο καὶ πρέπει νὰ τὸ σκεφθῶ σοβαρὰ, τῆς ἀπάντησε.

Καὶ τότε γυρίζοντας πρὸς τὴν Ἀλίκη καὶ μένα μὰς ρώτησε:

—Γιὰ πέστε μου ἀλήθεια... ἂν ἀκολουθήσω αὐτὴ τὴ συμβουλή καὶ θυμώση ἡ κυρία Εἰρήνη στὴν Ἀθήνα μ' αὐτὴ τὴν «ἐγκατάλειψη τῆς συζυγικῆς στέγης», ὅπως λέγεται καὶ εἶναι λόγος διαζυγίου, καὶ μὲ χωρίση... γιὰ πέστε μου, θὰ μπορῶ νὰ ἐλπίζω πὼς μιὰ ἀπὸ σὰς τίς δυὸ τίς χῆρες θὰ δεχόταν νὰ μὲ παντρευτῆ, ἔτσι γιὰ νὰ ξέρω πὼς ἔχω τουλάχιστον ἓνα ἀποκοῦμπι;

Καταλαβαίνεις, παιδί μου, τί ἐντύπωση μοῦ ἔκανε αὐτό. Εἶχε πενήντα χρόνια νὰ μὰς δῆ καὶ δέκα λεπτὰ μετὰ τὴ συνάντησή μας, μὰς ἔκανε καὶ πρόταση γάμου! Στ' ἄστεια βέβαια, μὰ δὲ μποροῦσε καὶ σοβαρότερα. Καὶ τοῦ εἶπα ἀμέσως ξωηρά:

—Ἦ μὰ μόνο; Σίγουρα κι' οἱ δυὸ σὰς... σὲ θέλουμε! Ἐ, Ἀλίκη; Ποιὰ στραβὴ δὲ θέλει τὸ φῶς τῆς! Τυχερὴ θὰ ἴναι κείνη ποῦ θὰ πάρης... Ἐσὺ θὰ διαλέξεις!

—Τί νά διαλέξω; Τ' εἶν' αὐτὰ πού λές; Πού ὁ πεινασμένος νά διαλέγη; Ἐγὼ σὰς θέλω καί τίς δυό νά σὰς πάρω! Δύσκολο τό 'χεις νά γίνω μωαμεθανός;

Ἔτσι λοιπόν ἐγὼ ξαναεἶδα τὸν παιδικό μου φίλο, ξαναβρῆκα τὴν ἐμπιστοσύνη πού τοῦ εἶχα καί ξανάρχισα νά τοῦ μιλῶ στὸν ἐνικό. Ὅπως κι' ἐκεῖνος μοῦ εἶπε πὼς με ξαναβλέπει με τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του μικρὸ κοριτσάκι, ὅπως τὸν κοίταζα με χεῖλη μισάνοιχτα ἀπὸ φόβο, φρίκη ἢ ἀγωνία γιὰ τὸ δράκο.

—Ποῦ νά φανταζόμαστε τέτοια συνάντηση μας, μοῦ εἶπε, τότε πού χόρευα στὰ γόνατά μου τὴν ἀδερφοῦλα σου!

—Ναί. Ξέρεις πόσο σέ καμάρωνα τότε γιὰ τὸ θάρρος σου;

—᾽Ω! Καί τί εἶχα σκοτώσει; Μύγα ἢ κουνούπι;

—Φαίνεται πὼς στὴν παιδική μου φαντασία γινόσουν ἓνα με τὸ βασιλόπουλο πού ἐλευθέρωνε με τὴ λεβεντιά του τὴ βασιλοπούλα.

—᾽Οχι δά! Πολὺ ἐνδιαφέρον, γιὰ τὴ φανερώσει κάποιον ὑποσυνείδητον ἔρωτα. Κι' ὡς πόσα χρόνια κράτησε αὐτό;

—᾽Ὡς τὰ τελευταῖα τοῦ σχολείου, ὅποτε κάποιος συμμαθητῆς μου...

—Κατάλαβα, ἀπιστη! Σὲ γοῆτεψε καί με παραμέρισε ἀπὸ τὴν καρδιά σου. Πολὺ φυσιολογικό! Πρέπει νά προσπαθῶ νά τὸ ἀντέξω.

—Τὸ καλύτερο πού ἔχεις νά κάμης. Σὲ σένα βέβαια δὲν παρουσιάστηκε ἀνάλογο κάζο.

—᾽Οχι, καθόλου. Κάθε ἄλλο. Μὰ ἦσουνά τόσο μικρούλα... Γιὰ νά σέ ἰδῶ ἐγὼ τότε σὰν γυναῖκα, θὰ ἔπρεπε νά ἦμιον ἐκφυλός καί διεστραμμένος καί εὐτυχῶς τέτοια δὲ μοῦ 'τυχαν...

—Κι' οὔτε θὰ 'χες ἔλλειψη γιὰ νά θυμᾶσαι ἐμένα.

—᾽Οχι, ποτέ. Ἀντίθετα εἶμαι ἀπὸ τοὺς λίγους ἄντρες πού δὲν ἔχουν παράπονο ἀπὸ τίς γυναῖκες. Ὅλες οἱ τρυφερὲς ὑπάρξεις ἐπηρεάζονταν πάντα ἀπὸ μένα, ὅπως ἐσύ τότε. Ἔτσι ποτέ οἱ γυναῖκες δὲν μοῦ ἀρνήθηκαν τίποτε. Πίστεψέ με.

—Μὰ σὲ πιστεύω καί σὲ καταλαβαίνω ἀπόλυτα, γιὰ τὴν, ξέρεις, κι' ἐγὼ πάντα ἐπηρεάζα ὅλους τοὺς γύρω μου, χωρὶς νά τὸ θέλω βέβαια... ὡστόσο ἔπρεπε νά...

—᾽Ὡ! δηλαδή συναντηθήκαμε δυὸ ἄνθρωποι με τρανὴ γοητεία... Τί ἐνδιαφέρον θὰ ἦταν, ἂν μπορούσαμε νά βλέπαμε ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ μας θὰ ἔτρωγε τὸν ἄλλο, ἂν τὰ χρόνια μου μοῦ ἐπιτρέπανε τέτοιου εἶδους κονταρομαχία μαζί σου... ᾽Οχι, μὴ γελάς... Νὰ εἶχα, λέει, τὰ χρόνια σου καί σὲ ἔβλεπα ἔτσι λαχταριστή, ὅπως σὲ βλέπω τώρα!

—᾽Ὡ λά λά! Καί τί θὰ 'κανες τότε, ἀκατανίκητη γοῆ;

—Θὰ 'βαζα τὰ δυνατά μου νά σὲ καταφέρω, μαγνητική μου γόησσα. Χῆρα μάλιστα ἀφοῦ θὰ σ' εὗρισκα. I wood do my very best.

—Καί λογαριάζεις πὼς θὰ με κατάφερνες;

—᾽Α, ὅσο γι' αὐτὸ δὲ λέω τίποτε! Εἶναι πολὺ ἐπιπόλαιος ὁ ἄντρας πού νομίζει πὼς, ἐπειδὴ κατάφερε τόσες γυναῖκες, θὰ τὴν καταφέρῃ πάντως κι' αὐτή, πολὺ ἀνόητος. Ὑπάρχουνε τόσοι παράγοντες πού μπορεῖ νά τὸν σταματήσουν. Κάποτε καί ἡ

θηροσκοληπία. Νά νομίζῃ αὐτὴ πὼς θὰ βράζῃ στὴν κόλαση! Ἄντε τώρα ἐσύ, κάθου νά τῆς γυρίσης τὸ κεφάλι! Γι' αὐτὸ ἐγὼ δὲ λέω τίποτε. Ἐσὺ δὲ ξέρω τί λές!

—Μιὰ ὠραία μονομαχία Ἐκτορος καί Ἀχιλλέως... ἢ μᾶλλον Ἀνδρομάχης καί Ἀχιλλέως!

—᾽Α! Ὁραιοτάτα ὀνόμασες τὸν ἑαυτό σου Ἀνδρομάχη, ἀφοῦ πάντα μαχόσουν τοὺς ἄνδρες. Ἔτσι σοῦ ἔπρεπε νά λέγεσαι ἢ Ἀλεξάνδρα. Γιατὶ ξέρεις ἀλέσσω σημαίνει ἀποδιώχνω πέρα. Ἀλεξάνδρος εἶναι κείνος πού διώχνει μακριὰ τοὺς ἄνδρες καί Ἀλεξάνδρα βέβαια τὸ ἴδιο. Μὰ γύρισε ἡ ὀμιλία.

—Λοιπόν ἐγὼ λέω πὼς καλύτερα πού δὲν ἔχεις τὰ χρόνια μου, γιὰ τὴν μπορεῖ νά μοῦ στοίχιζε πάρα πολὺ...

—᾽Ὡχ! ἢ χυλόπιττα πού θὰ μοῦ πρόσφερες! Καλωσύνη σου! Θὰ με λυπόσουνά κι' ὄλα λοιπόν! Τί λεπτότης! Μὰ καί τί γαλαντομία, ἔ;... Θὰ σοῦ κόστισε λέει πάρα πολὺ... Μμμ... τὸ χυλὸ θὰ τὸν ... ἐτοίμαζες ἀπὸ χαβιάρι μαῦρο σὰν τὰ μάτια σου!

—Θὰ 'φερνα μέλινα ζωμόν ἀπὸ τὴ Σπάρτη. Βαφάν.

Καί καταλαβαίνεις, παιδί μου, τὰ γέλια μας.

—Ἐ, λοιπόν ἂς προσγειωθοῦμε, μοῦ εἶπε ἅμα σταματήσαμε τὰ γέλια. Μιᾶς πού ἔχω τὰ χρόνια πού ἔχω, θὰ μείνωμε ἡσυχά καί εἰρηνικά ὅπως ἦμαστε καί εἴμαστε. Μὲ τὰ ἴδια θαυμάσια ἀθῶα αἰσθήματα ἀγνῆς ἀγάπης πού ἐνοιωθα τότε γιὰ σένα καί γιὰ τὴν ἀδερφή σου. Αὐτὰ νοιώθω καί σὲ παρακαλῶ νά με πιστέψης. Γιατὶ τίς προσπάθειές μου ΘΑ τίς ἔκανα σίγουρα, μὰ ΑΝ ταιριάζανε στὰ χρόνια μου. Πᾶνε τώρα αὐτὰ.

—Μὰ σὲ πιστεύω εὐκολώτατα, γιὰ τὴν κι' ἐγὼ σὲ βλέπω με τὴν ἴδια ἀφοσίωση καί τὴν ἴδια ἐμπιστοσύνη ὅπως τότε πού κάθε πρωτὶ σὲ περιμέναμε, ἐξοχώτατε, με τὴν ἀδερφή μου νά πιῆς τὸν καφέ σου με τὴν ἄνεσή σου, γιὰ νά μᾶς πᾶς περίπατο. Ἔτσι σὲ βλέπω κι' ἐγὼ! Μὰ δὲν εἶναι θαυμάσιο νά ξαναπαρουσιαστῇ στὸ φῶς ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια αὐτὸ τὸ τόσο ἀγνὸ αἶσθημα ἄσβηστο;

—Ναί, θαυμάσιο πραγματικά. Καί ξέρεις σὲ τί ὀφείλεται αὐτὸ τὸ ξαναφούντωμά του; Στὸν τόσο ρομαντικὸ χαρακτήρα καί τῶν δυὸ μας. Γιατὶ μὴ νομίζῃς πὼς καθέννας στὴ θέση μου καί καθεμιά στὴ δική σου θὰ ἐνοιωθε τὸ ἴδιο. Ἀποκλείεται. Ἔτσι βλέπεις πὼς κι' ἐγὼ, με ὅλες τίς ἐρωτικές μου περιπέτειες δὲν ἦμιον ποτέ ὁ χυδαῖος τύπος πού λέγεται γυναικᾶς. Ἔπρεπε πρώτα νά με γοητέψῃ με κάποιο αἶσθημα μιᾶς γυναῖκα, ἔστω καί ἐφήμερο, ἀλλὰ ἀληθινὸ γιὰ νά προχωρήσω μαζί της.

—Ξέρεις λοιπόν τί θὰ μπορούσαμε νά κάμωμε, ἂν ἤθελες; τοῦ 'πα κάποτε. Νά περιγράψωμε ἐκεῖνα τὰ παλιὰ ἀμφοιβαῖα μας αἰσθήματα καί τίς σημερινὲς ἐντυπώσεις μας. Ξέρεις πάντα ἤθελα κάτι νά γράψω, μὰ δὲ γινόταν μόνη μου, δὲ με βοηθοῦν τὰ ἑλληνικά μου. Πὼς σοῦ φαίνεται ἡ ἰδέα μου;

—Μὰ πολὺ ὠραία. Εἶμαι ἐντελῶς σύμφωνος. Καθὼς δὲν ἔχω καί ἀσχολία τώρα στὴν Κύπρο... τί καλύτερο;

—Ἐσὺ δηλαδή θὰ περιγράψῃς πὼς με ἔβλεπες, πὼς με θεωροῦσες καί πὼς με ξαβρίζεις σήμερα, κι' ἐγὼ τὸ ἴδιο.

—Μὰ εἶμαι σύμφωνος. Θ' ἀρχίσω μάλιστα ἀμέσως ἀπὸ ἀπόψε, γιὰ τὴν τίς νύχτες δὲν πολυκοιμοῦμαι, δὲν ἔχω ὕπνο.

—Μόνο πού στο δικό μου τὸ γράψιμο μὴν πολυῦπολογίζεις...

—Κατάλαβα, αὐτὸ μὴ σὲ ἀπασχολῆ καθόλου. Θὰ εἶσαι ἡ Μοῦσα μου, θὰ μοῦ λὲς τί θέλεις νὰ γραφτῆ καὶ θὰ τὸ γράψω ἐγώ. Καὶ ὕστερα θὰ διορθώνης ὅ,τι ἔγραψα. Ἄκόμα καλύτερα ἔτσι. Ἐγὼ τὰ ἔχω τόσο καλά μὲ τὴ μαυρομύτα, πού φτάνει νὰ τῆς πῶ τί ζητῶ κι' ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα τρέχει μόνη της. Εἶναι ἡ πιστότερή μου φίλη.

—Ἐτσι, ἔ;

—᾽Οχι, ἀλήθεια. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού μοῦ τὴν ἔδωσε ἡ καημένη ἡ μητέρα μου καὶ μὲ ἔμαθε νὰ τὴν κρατῶ, δὲν τὴν ἀποχωρίστηκα ποτέ, εἶναι ὁ ἀχώριστος σύντροφος τοῦ βίου μου, τὴν ἔχω πάντα στὸ πλευρὸ μου ἢ ἀκριβέστερα στὴν τσέπη μου.

—Καὶ μὲ τὴ γνωστή σου μετριοφροσύνη θὰ μοῦ πῆς καὶ πὼς τὴν παίζεις στὰ δάχτυλα.

—Ἐ, διάβολε! Ἐχομε μερικά προσόντα! Δὲν τὸ ἀρνούμεθα!

Δὲ θὰ τὰ εἶπαμε βέβαια ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα, στῆς Ἀλίκης, μὰ πάντως δὲ μᾶς ἔκανε καρδιά νὰ φύγουμε. Καὶ οἱ ἄλλες κυρίες, πού κάτι τοὺς ἔλεγε πού καὶ πού, θέλανε κι' ἄλλα. Καὶ τὴ στιγμή πού σηκωθήκαμε πιά, μιὰ κυρία τοῦ ζήτησε ἀκόμα κἀνένα ἀνέκδοτο. Τῆς χαμογέλασε καὶ μᾶς εἶπε:

—Μπαμπά, τί θὰ πῆ «πεθερά»;

—Παλιόπαιδο! Δὲ σοῦ εἶπα νὰ μὴ λὲς βρωμόλογα;

Ἐγὼ ἤμουνα πολὺ εὐχαριστημένη πού φάνηκε τόσο εὐχάριστος σὲ ὄλες. Μιὰ μᾶς εἶπε: «Νὰ τὸν ἀκούης, ἐμ πογελάς!»

Γιῶργος: Μὰ ἐγὼ ἤθελα πολὺ νὰ ἔβλεπα ἐσᾶς ἐκείνη τὴν ὥρα. Ξέρετε τί μοῦ εἶχε πεῖ ὁ παππούς μου; Πὼς ὅποτε ἀρχίζε κάτι νὰ λὲς, ἐσεῖς καρφώνετε ἀπάνω του τὰ σκοτεινά σας μάτια στοχαστικά καὶ ἀνελέητα, σὰν νὰ περιμένετε νὰ πῆ καὶ τίποτε ἀταίριαστο γιὰ νὰ στραβομουτσουιάσετε, μὰ κείνος ξέροντας μὲ ποιὰν ἔχει νὰ κάμη, ἐφρόντιζε ὅ,τι ἔλεγε νὰ εἶναι στὰ γούστα σας καὶ στὸ τέλος χαμογελοῦσατε εὐχαριστημένα. Καὶ πὼς ἀκριβῶς ἐκείνη ἡ τόσο φευγαλέα στιγμή τῆς μεταβολῆς τῆς στοχαστικῆς ματιᾶς σας σὲ χαρούμενη εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τῆς γοητείας σας. Εἶναι σὰν τὸ γλυκοχάραμα πού ἀπαλύνει τὰ σκοτάδια. Κι' ἅμα γυάλιζαν κάποτε θυμωμένα, ἔλεγε πὼς ἦταν σὰν τὴν ἀστραπὴ μέσα στὴ νύχτα!

Μιμόζα: ᾽Οχι δά! Μὰ τί παρατηρητικότης!... Μὲ κάνετε καὶ σαστίζω...

Γιῶργος: Καὶ ὁ τόσο πολυῦξευρος παππούς μου πρόσθεσε πὼς τέτοιο πρᾶμα δὲν τὸ εἶχε ξαναεἰδεῖ σὲ ἄλλη γυναίκα... ν' ἀλλάξῃ τόσο γλυκά καὶ ἔντονα. Σὰς τὸ εἶχε πεῖ αὐτὸ ποτὲ κανένας ἄλλος θαυμαστής;

Μιμόζα: ᾽Οχι, μὰ... οὔτε ὁ ἴδιος ὁ παππούς σου μοῦ τὸ εἶπε...

Γιῶργος: ᾽Α! Μᾶλλον γιὰ νὰ μὴν τὸ πάρετε ἀπάνω σας! Ξέρετε τί πονηρὸς πού ἦταν; Λέξη δὲν τοῦ ξέφευγε χωρὶς σκέψη.

Μιμόζα: Τὸ ξέρω. Μὰ ἦταν ὁμῶς καὶ πολὺ αὐθόρμητος, πολὺ.

Γιῶργος: ᾽Ω, μόλις τὸν συγκινοῦσε κάτι, ἀμέσως ξεχνόταν τὸ συναίσθημα, ἐχτὸς ἀν ἔκρινε πὼς ἦταν λόγος νὰ τὸ κρύψη.

Μιμόζα: Ἀπὸ τὸ ἄλλο πρῶτ' ὁ παππούς σου κατέφθανε σχεδὸν καθημερινῶς στὸ σπίτι μου νὰ πάρουμε μαζὶ τὸν πρωῖνὸ καφέ μας. Τότε κατάλαβα τὴν προθυμία του νὰ δεχθῆ ἀμέσως τὴν πρότασή μου γιὰ τὸ διήγημά μας. ᾽Οχι πὼς δὲν τὸ ἔθελε· κάθε ἄλλο! Ἄλλα κατάλαβε κι' ἀμέσως πὼς αὐτὸ θὰ τοῦ ἔδινε ἀφορμὴ νὰ βρῖσκεται πολὺ μαζὶ μου· σὲ τέτοια τὸ μυαλό του ἔτρεχε στὸ δευτερόλεπτο. Ἐρχότανε λοιπὸν φέρνοντας μαζὶ του καὶ τὸ «νυχτέρι» του γιὰ διόρθωμα. Φυσικά δὲν μπορῶ νὰ σοῦ πῶ πὼς δὲν τὸ ἤθελα καὶ δὲ μ' εὐχαριστοῦσε ἢ συντροφιά του.

Καὶ τί νομίζεις, παιδί μου; Τὴ δεύτερη μέρα ἔρχεται καὶ μοῦ φέρνει αὐτὴ τὴ μπαλάντα:

*Ἡρθ' ὁ καιρὸς π' ἀλλάζονε τὰ ζώδια
γυρίζουν πιά τῶν ἄμοιρων οἱ μοῖρες·
ἄλλοι καλὰ ἦταν, γίνονται κακόμοιροι,
ζωὲς βασιανισμένες, καλομοῖρες.*

*Κι' ἐγὼ τὸ ζώδιο μου ὅσο τὸ δοκίμαζα
νὰ δῶ σὲ τίνος μοῖρα πιά θὰ μοιάξῃ,
ὄλο τὸ φόντο τ' οὐρανοῦ σκοτείνιαζε,
κι' ὄλος ὁ θόλος πέρα μολυβιάζει.*

*Ἐκεῖ νεράϊδ' ἄσπρη μὲ συμβούλεψε
πού ψάχνιζε τῆς μοῖρας μου τ' ἀχνάρι,
ὅσο θὰ ζῶ ποτὲ μὴν ἀπελπίζωμαι
καὶ θὰ ἔχω κι' ἀπὸ κείνην λίγη χάρη.*

*Καὶ τ' ἄσπρα τὰ φτερά της ξεδιπλώνοντας
ἐθάθηκε ἀπὸ ἐμπρὸς μου ποντουλένια,
κι' ἀπόμεινα θαρρώντας πὼς κατάλαβα
πὼς θὰ ἔχε καὶ γιὰ μένα κάποια ἔννοια.*

Μὰ δὲν εἶναι πολὺ ταιριαστό; Δὲν ἤξερα πὼς νὰ τὸν εὐχαριστήσω. Μ' ἅμα τοῦ τὸ εἶπα, μοῦ εἶπε γελαστός:

—Πῆρα τὴν καλύτερη ἀμοιβή, νοιώθοντας τὴ χαρὰ πού σοῦ ἔδωσα. «Τὸ νὰ κουράζωμαι γιὰ σὲ εἶναι ἡ ἀνάπαυσή μου» λέει κάπου ὁ Σαίκσπηρ, νομίζω στὸν Ἀμλέτο.

Καὶ ὅπως σοῦ εἶπα, ἅμα καθότανε ἐκεῖ στὴ θέση σου καὶ μὲ κοίταζε ἦταν ἀπερίγραπτος.

Μιὰ μέρα στοὺς ἐνθουσιασμούς του μοῦ πρότεινε νὰ μὲ πάρῃ στὶς Ἀθῆνες καὶ νὰ μὲ προσλάβῃ γραμματεῖα του.

—Πόσα θὰ παίρνω; τὸν ρώτησα.

—Θὰ παίρνης ὅσα θέλεις καὶ ὅποτε θέλεις.

Ἐκαμα πὼς τὸ σκέφτομαι καὶ τοῦ εἶπα: —᾽Οχι, δὲ γίνεται.

—Μὰ γιατί; Μὲ τέτοιους ὄρους θὰ δεχότανε καὶ ἡ Μαρία Κάλας.

—Γιατί ξέρω πὼς ἐσεῖς ἔχετε κάτι συνήθειες... Θέλετε ἢ γραμματεῦς, ἢ δακτυλογράφος νὰ κάθωνται στὰ γόνατά σας. Κι' ἐπειδὴ ἐγὼ αὐτὰ δὲν τὰ σηκώνω...

—Ω, βέβαια, αυτό το ξέρω... αλλά δεν ξέρω και τα δικά μου τα γόνατα αν θα τα σηκώνουνε...

Και όπως σε όλες μας τις συζητήσεις βάλαμε τα γέλια.

Ξέρεις πώς μου είπτε για πρώτη φορά πώς μ' αγαπά;

Τόν είχα προσκαλέσει για καφέ και του τόν έδωσα σ' ένα μεγάλο φλυτζάνι μ' αυτή την κινέζικη love story, που δεν την ήξερε κι' άμα του την είπα, τόσο του άρεσε, που όταν έφευγε μου ζήτησε και πήρε μαζί του και το φλυτζάνι.

Γιωργος: ΆΑ, το θυμούνται. Πάντα σ' αυτό έπινε τον καφέ του!

Μιμόζα: Βλέπεις; Κάποια στιγμή έκαμα να τουβάλω και γάλα, μ' έμπόδισε με το χέρι του, και μου είπτε γελαστός:

—Γάλα; μ'α πού την ημέραν που με πόκοψεν ή καημένη ή μητέρα μου, δεν έξανάβαλα στο στόμα μου. Το άηδιάζω.

Τότε εγώ, για να βεβαιωθώ για την αδυναμία του, του είπα:

—Για μένα θα γίνη μια μικρή εξαίρεση!

ΆΑ, τα μάτια του έμίλησαν άμέσως!

—Ω, και βέβαια! Πολύ σωστό! Για να μοιάζουμε και στο πιότη! Νά 'χουμε κι' εδώ τα ίδια γούστα. Ρίξε το και το πίνω άμέσως. Και θα κάνω πάντα ό,τι σ' άρέσει, γιατί σ' αγαπώ πολύ. Δεν υπάρχει διαίσθηση;

—Υπάρχει και μεγάλη.

—Τότε τα λόγια δέ χρειάζονται.

Φυσικά μου το είπτε γελώντας, μισοσοβαρά και μισοαστεία.

Γιωργος: Το αιώνιο σύστημά του για να μ'ην παρεξηγηται καμιά.

Μιμόζα: Και άλλη φορά μου μίλησε για τα χρόνια του.

—Ξέρεις πώς πραγματικά χάρις σ' αυτή τη διαφορά της ηλικίας μας μπορούμε και κάνουμε αυτή την ωραία παρέα; Άν είχα τα χρόνια σου, θα 'χαμε χωρίσει από τη δεύτερη μέρα.

—Πώς αυτό; Θα έπέμενες νά...

—Όχι, θα μ' έμποδίζανε οί «άξιοπρέπειες» και τα «κουροφέξαλα»... Τόσες γυναίκες που ένωθήκανε μαζί μου, καμιά δεν έβλαψε την άξιοπρέπεια της, καθόλου καθόλου!

—Μ' αυτά, Γιωργο, είναι άντιλήψεις.

—Άκριβώς, γιατί μ' αυτές θα ήθελες κι' έμένα στο λόχο των «πλατωνικών θαυμαστών»... για νεοσύλληκτο...

—Όχι! Κανένα δέ στρατολόγησα. Είν' όλοι έθελοντές.

—Άκόμα χειρότερα.

—Και σου είπαν πώς κακοπερνούν; Είμαι μετανοιωμένοι;

—Δεν είχα την τιμή να τους ρωτήσω, αλλά πάντως μη μου πής πώς ή ζωή τους είναι γεμάτη... θωπείες. Έγώ όπωσδήποτε δέ θα έμενα σ' αυτό το κοπάδι. Όχι πώς δέ θα σου άξιζε, αλλά επειδή είμαι άλλοιώτικα μαθημένος από τις γυναίκες.

—Έ, «μάθημα ξεμάθημα, δυο καλά μαθήματα» μου είπτε ό ίδιος πώς λένε οί Κεφαλονίτες.

—Ά, κι' αυτό άκόμα το μεταχειρίζεσαι, μικρή μου Κίρκη, για να κάνης σκλάβους σου τους άντρες; Ναι; Μά όμως εγώ γλυτώνω, γιατί έχω το μαγικό μου φίλτρο, το «γνώθι σαυτόν».

—Και τί σου χρησιμεύει αυτό σ' αυτή την περίπτωση;

—Στό ότι δεν καταδέχτηκα ποτέ να κάνω συναγωνισμό με κανένα για την καρδιά καμιάς. Ξέρω πώς υπερέχω σε ψυχικήν άνωτερότητα, σε πνευματική γοητεία και σε τρυφερότητα. Όποια καταλαβαίνει λοιπόν τί άνθρωπος της έτυχε στη ζωή της, αφήνει κάθε άλλον κι' έρχεται κοντά μου.

—Για να μη χάση το κελεπούρι;

—Αυτό που σου λέω. Έγώ είμαι ένας. Όμοιο δέ βρίσκεις να ψάχνης μέρα με το φανάρι. Όποια λοιπόν δεν το καταλαβαίνει, την αφήνω ν' άλωνίξη με την άξιοπρέπεια της. Έγώ της πέφτω πολύ.

—Μά «γνώθι σαυτόν» τό λέν αυτό ή άχαλίνωτο εγωϊσμό, στο θεό σου!

—Μπορεί, όμως υπάρχουν όρια και στη χαζομάρα, μικρή μου φίλη. Άλλά τί μπορώ να κάμω σήμερα που όλα τα άτου είναι στα χέρια σου; «Άμα γεράσει ό πετεινός, τονέ τσιμπούν κι' οί κότες». Γι' αυτό μου έβαλες τα δυο μου πόδια σ' ένα παπούτσι!

Και καταλαβαίνεις, παιδί μου, τί γέλια κάναμε μ' αυτά.

Γιωργος: Πάλι καλά που γελούσατε, γιατί άλλοι με τέτοια...

Μιμόζα: Έ, καλά, δέ ξέρεις τον τρόπο του παππού σου να λή...

Γιωργος: Ω, πώς! Να λή αυτό που θέλει, αλλά πάντα καμουφλαρισμένα... με τό «άφαντο σκουφάκι». Και με τό γέλιο.

Μιμόζα: Μιάν άλλη πάλι μέρα μου είπτε:

—Ξέρεις πώς και τα χρόνια σου αν είχα, πάλι οί προσπάθειές μου να σε καταφέρω θα άποτυχάινανε, γιατί υπάρχει πραγματικό έμπόδιο, άληθινό, άνώτερο από ήθικά κουρουφέξαλα; Τό ότι έχεις κάμει γιούς;

—Έχω κάμει γιούς; Έ, ναι... Και τί μ' αυτό;

—Ποτέ δεν κατάφερα γυναίκα που να είχε άγόρια. Η άτεκνες θα ήταν ή με μόνο κορίτσια. Με άγόρι δέ μπόρεσα!

—Σοβαρά; Μά σε τί σε έπηρέαζε αυτό;

—Έμένα; Σε τίποτε. Θα είναι έτσι τό ριζικό μου. Ποτέ!

—Έ, τί να σου πώ, φίλε μου; Τέτοιο ριζικό δεν έχω ξανακούσει. Μά δέ λέω τίποτε, γιατί σε σένα όλα τα πρωτάκουστα γίνονται. Μ' άλήθεια, πρέπει να κοιτάξω στην Άστρολογία μου τί γίνεται σαν σμίξουν ένας Τοξότης με μιάν Ύδροχόο. Ναι.

Και πιάνω και διαβάζω, Γιωργάκη μου, ένα καταπληκτικό κατεβατό, και του το δείχνω την άλλη μέρα. Άκου το και πές μου.

«Η λογική χάνεται όταν ένας Τοξότης αγαπήσει μια παράδοξη και αντικομφορμίστρια Ύδροχοο. Χωρίς να ξέρη το γιατί θα την έρωτευθη άμέσως, θα της παραδοθή σχεδόν χωρίς κανένα όρο, θ' αλλάξει ακόμα και τις συνήθειές του χωρίς να το καταλάβει. Ο έρωτισμός του μαζί της θα πάρη μια γιγάντια μορφή. Ήλιγγιώδης χαρά θα τον παρασύρη και ένα περίπλοκο σύμπλεγμα μιᾶς ζωῆς και ενός έρωτα θα ύφάνη ή ίδια μοῖρα και για τους δύο τους. Εκείνος θα ζεστάνη τις δικές της ιδέες, θα δυναμώσει τις δυνατότητές της, θα πιστέψη τις αλήθειες της και θα ζήσει άπειρες καταστάσεις που αυτός ο ίδιος θα ἔχη διαλέξει.

Εκείνη θα προσφέρει τη στιγμιαία γοητεία της συνύπαρξης, χωρίς κατά βάθος να δώσει όλο τον εαυτό της. Κάποτε θα ύποκινήσει και θα του παραδοθή έντελῶς, κανένας όμως δέ μπορεί να ύπολογίση τη διάρκεια αυτής της παράδοσης. Η σχέση τους ἔχει μιάν έρωτικήν ιδιαιτερότητα και όσοι από αυτά τα δυο ζώδια ἔζησαν αυτόν τον συνδυασμόν, πρέπει να όμολογήσουν, ἔστω στον εαυτό τους, πώς ποτέ δέ ξανάζησαν παρόμοια έρωτικήν ιστορία, ούτε θα ξαναζήσουν. Μεταξύ τους υπάρχουν αντιθέσεις, αλλά παντρεύονται εύκολα φέροντας ώραία άποτελέσματα. Έτσι, ενώ εκείνος ἔχει μιάν άμεσότητα στην έκφραση, εκείνη δείχνει απόμακρη, φοβισμένη, άφηρημένη ή παραδομένη. Οί αντιθέσεις τους όμως δυναμώνουν τον έρωτισμό τους και άλληλοσυμπληρώνουν τέλεια ο ένας τον άλλο για ένα ξεχωριστό σέ είδος και σκοπιμότητα δημιουργικό άποτέλεσμα. Πρόκειται για την πιό μοιραία ζωδιακή σχέση ανάμεσα σέ έναν άντρα και μιᾶ γυναίκα».

Γιώργος: Μά αυτό ΤΟ ΕΓΡΑΨΕ Η ΜΟΙΡΑ ΤΟΥΣ; ΕΙΝΑΙ ΑΠΙΣΤΕΥΤΟ!

Μιμόζα: Ναι, Γιωργάκη μου, και ο παππούς σου ἔμεινε με άνοιχτό το στόμα και πιστεύω πώς και έπηρεάστηκε πολύ... Μά ἔξακολουθήσαμε τὰ άνέμελα γέλια μας και τις στενές μας παρέες. Τόν ξεναγοῦσα παντού, στις τράπεζες, στις βιβλιοθήκες και όπου άλλου εἶχε να πάη. Τὸ ίδιο και ή Άλίκη, που βοηθοῦσε περισσότερο με τὸ αὐτοκίνητό της. Έτσι συνήθως ἦμαστε και οί τρεῖς άχώριστοι.

«Θά 'πρεπε να μᾶς λέγανε «Οί τρεῖς σωματοφύλακες», εἶπε κάποτε, σάν φανατικός θαυμαστής αὐτου του έργου του Άλέξανδρου Δουμά. Και δῶσ' του γέλια. Βλέπεις ἄμα ξαναβρίσκονται μερικοί άνθρωποι αγαπημένοι και αισθάνονται ελεύθεροι, αὐτὸ φτάνει για να τους ξαναδώση τη μεγαλύτερη χαρά και ξαναγίνονται παιδιά. Έτσι κι' ἔμεις ξαναβρισκόμαστε τότε κι' οί τρεῖς μας στην ἔποχή του Μαχαιρά.

Κι' όμως εκεί τότε ἔτυχε τὸ κακό, χωρίς καθόλου να τὸ περιμένουμε, ὅπως πολλές φορές στη ζωῆ τὰ πράγματα ἔρχονται τόσο διαφορετικά από ὅτι τὰ σχεδιάζουν οί άνθρωποι.

Ενώ λοιπόν ἦμαστε τόσο ἡσυχoi και εύχαριστημένοι, ἔφθάσαμε σὸ μοιραῖο ἔκείνο Σαββατοκύριακο που ἔγινε το παταράκ σὸ Μαχαιρά και στάθηκε αἰτία να φύγη τόσο απότομα ο παππούς σου. Θά μᾶς ἐπήγαινε εκεί ή Άλίκη ἔμᾶς τους δύο και τὸ ζευγος Λυβίου, όπου ἔμενε ο παππούς σου, αλλά την τελευταία στιγμή μᾶς εἰδοποίησε πὸς κάτι της ἔτυχε, ὅποτε ο κ. Λυβίου προσφέρθηκε να μᾶς πάη εκείνος με τὸ αὐτοκίνητό του για να μη ματαιωθῆ ή ώραία ἔκδρομή μας, που δέ μπορούσε ούτε ν' αναβληθῆ, γιατί ο Γιώργος θά 'φευγε σύντομα. Μά δυστυχῶς, δέ ξέρω πὸς και πόθε πάλι

ξεφύτρωσε μιᾶ ἀντιπαθητική ξένη, που εἶχε τάμα να πάη στην Παναγία, και δέ βρέθηκε τρόπος να της ἀρνηθῶν τη θέση. Άμέσως κατάλαβα πὸς αὐτή την κατάσταση ο παππούς σου δέ θα τη βαστοῦσε για πολύ. Κι' ἄμα ή ξένη ζήτησε να καθῆσθε πίσω στη μέση, της τὸ ξέκοψε λέγοντας απότομα πὸς ἔκει καθόταν αὐτός.

Κατάλαβα πὸς θά ἦταν καλύτερα να μὴν πηγαίναμε, γιατί ή ἔκδρομή ὅπως τη θέλαμε εἶχε πιᾶ χαλάσει. Μά ἦταν ἄργά. Σέ ὅλη τη διαδρομή τὸν εἶχα ἀριστερά μου, μά ή ἀσταμάτητη φλυαρία της ξένης, δέ μᾶς ἄφησε να ποῦμε ούτε λέξη. Ποῦ να 'μαστε μόνοι μας ή να 'χαμε κατά τὸ πρόγραμμα την Άλίκη!

Εἶχα σὸ νοῦ μου να ζητοῦσα από τὸ γνωστό μου ἠγούμενο να μᾶς ἔδινε τὰ ίδια δωμάτια τὰ παλιά μας, μά τώρα με τη ξένη ούτε πῆγα να τὸν δῶ, θά με ρωτοῦσε ἔκείνη πὸς και γιατί. Άφησα λοιπόν και μείναμε ὅπου ἔτυχε να μᾶς βάλουν.

Την Κυριακή τὸ πρωῖ... ἔτσι φτάσαμε στη μοιραία ἡμέρα. Ο παππούς σου, που πίστευε πὸς ἄμα ἔβλεπε σὸν ὕπνο του πὸς από κάπου κατέβαινε κάτι κακό θα τὸν ἔβρισκε, τί ὄνειρο ἄραγε εἶχε δεῖ κείνη τη νύχτα; Τί φαράγγια, τί βάραθρα θά εἶχε κατεβῆ σὸν ὕπνο του;

Και σκέψου και κάτι άλλο: ένα παιδικό του αἰσθημα τοῦ εἶχε χαρίσει «τὴ χαρὰ τῶν γερατειῶν του», ὅπως ἔλεγε, κι' ένα παιδικό του ἔλάττωμα τοῦ τη διέλυσε τελείως!

Λοιπόν μόλις κατεβήκαμε τὸ πρωῖ, ο παππούς σου συνάντησε κάποιον γνωστό του από την Ἀθήνα, που εἶχε ἔρθει μ' ένα κίτρινο αὐτοκίνητο και τὰ εἶπανε λίγο. Μά τὸ κακό ἦταν ἄλλο. Συνάντησα κι' ἐγὼ μιᾶ γνωστή μου οικογένεια, που εἶχαν ἔρθει με τ' αὐτοκίνητό τους από την Πάφο και εἶχα πολὺ καιρὸ να τους δῶ. Ἦταν ἕνός γιαιτροῦ, σὸν ὅποιον ἦμουν πολὺ ὑποχρεωμένη, γιατί εἶχε φροντίσει τὸ γιό μου σέ μιᾶ σοβαρῆ ἄρρώστια του κι' ἔπρεπε να κάμω λίγη παρέα με τη γυναίκα του.

Διαισθανόμουν πὸς ο παππούς σου ἦταν πολὺ ἔκνευρισμένος κι ἔκανα ὅ,τι μπορούσα για να τὸ σκάσω να βρεθῶ κοντά του, μά ή κατάσταση εἶχε ξεφύγει από τὰ χέρια μου.

Τὸ μεσημέρι που φάγαμε ὅλοι σὸ Συνοδικό, ἦμουν κοντά του. Τὰ κατάφερα και κάθισα δίπλα του και δέ μοῦ ἔκρυψε τη χαρά του γι' αὐτό. Μά φοβόμουν κακό. Στις 4 που ἔφευγε ή φίλη μου, μοῦ πρότεινε να με πάρουν μαζί τους ὡς τὰ Ψημολόφου, να βλέπαμε ἔκει μιᾶ ἄδερφή της Χριστούλα και μιᾶ ὥρα ἄργότερα που θά περνοῦσαν οί δικοί μου να μ' ἔπαιρναν.

—Δέν ἔρχεστε καλύτερα ἔσεῖς, κύριε Γιώργο, σὸ δικὸ μας αὐτοκίνητο, εἶπεν ο γιατρός σὸν παππού σου, για να ἀφήσουμε τις κυρίες να μποῦνε ὅλες μαζί, για να φλυαρήσουν ὅσο θέλουν;

—Λυποῦμαι πάρα πολὺ, κύριε, τοῦ ἀπάντησεν ο παππούς σου, που δέ θα μπορέσω να κάμω τὸ χατίρι ούτε τὸ δικὸ σας ούτε της εὐγενεστάτης κυρίας σας.

Τοῦ τὸ εἶπε με μεγάλην εὐγένεια, μά ἐγὼ καταλάβαινα. Κι' ἔξακολούθησε για να μὴν τοῦ προτείνουν και κανέναν ἄλλο συνδυασμό.

—Βλέπετε ἦρθαμε με τὸ αὐτοκίνητο τοῦ κυρίου Λυβίου σέ ὠρισμένες θέσεις και ἔμεινα τόσο εύχαριστημένος, που εἶμαι ἀποφασισμένος να γυρίσουμε ἀκριβῶς στις ίδιες. Εγὼ τουλάχιστον δέν παραδέχομαι να γυρίσω διαφορετικά.

Γιῶργος: ὦ, ἐδῶ τώρα βλέπω τὸν παλποῦ μου ὀλοζώντανο. Ἡ εἰκοσιτετράωρη πίεση πού ἀσκούσε στὸν ἑαυτό του γιὰ νὰ τὸν συγκρατήσει, εἶχεν ἐξαντλήσει τὴν ὑπομονή του καὶ ἄρχιζε νὰ ξεσπάη.

Μιμόζα: Ναί, παιδί μου, ἔτσι εἶναι, ὅπως τὸ λές. Μὰ ἐγὼ πήγαινα μὲ τὴν μάταινη ἐλπίδα πὼς θὰ μπορούσα λίγο νὰ τὸν ρυμουλκήσω... Μᾶς ἔβλεπαν καὶ μᾶς ἄκουαν δέκα δεκαπέντε ἄνθρωποι... Τί θὰ ἔλεγαν; Πὼς μ' ἐξουσίαζεν ἔτσι πού δὲ μπορούσα νὰ λείψω πού κοντά του οὔτε μιὰν ὥραν;

—Ἔ, καλά, Γιῶργο, τοῦ εἶπα γελαστή καὶ παρακλητικά, λέω νὰ κάμω καὶ λλίον τὸ χαττίρι τῆς φίλης μου, καὶ ξανακάθουμαι κοντά σου στὰ Ψημολόφου. Δὲν εἶναι σπουδαῖο, ἔτσι;

—Ὅπως τὸ πάρης, μοῦ ἀπάντησε γελαστός κι' ἐκεῖνος. Γιὰ μένα μπορεῖ νὰ εἶναι σπουδαιότατο.

Τὰ λόγια του ἦταν κοφτὰ κι' ἔπρεπε νὰ τὰ σκεφθῶ. Μὰ τὰ πῆρα σὰν ἀφήφιστα καὶ προχώρησα λίγο πέρα μὲ τὴ φίλη μου. Τότε ὁ παλποῦς σου ἀπομακρύνθηκε μὲ βῆμα ἀδιάφορο... Σὲ λίγο ὁμως μὲ πλεύρισε μὲ τρόπο ὁ κύριος Λυβίου.

—Πολὺ σοβαρὴ ἡ κατάσταση! Δὲ ξέρω τί νὰ κάμω, μοῦ εἶπε.

—Θέλεις νὰ πῆς... μπορεῖ νὰ μὴν ἔρθη μαζί σας;

—Χωρὶς ἐσᾶς; Ἀποκλείεται! Μένει ἐδῶ... μὲ τὰ πόδια γυρίζει.

—Σὲ παρακαλῶ, πήγαινε βρῆς τον καὶ μίλησέ του...

—Ἐγὼ; Μὰ δὲν τολμῶ, οὔτε καὶ κανέναν. Θὰ τὸν ἀποπάρη ἀμέσως: «Ἄκουσες τί εἶπα. Τί χρειάζονται τὰ πολλὰ λόγια;»

—Τότε νὰ τοῦ μιλήσω ἐγὼ. Ἐμένα δὲ θὰ μοῦ πῆ ἔτσι.

—Φοβοῦμαι πὼς εἶν' ἀργά. Τὸν ξέρω καλά ἀπὸ τὴν Ἀθήνα... Στὸ μεταξὺ ὁ παλποῦς σου εἶχεν ἀνταμώσει τὸ φίλο του μὲ τὸ κίτρινο αὐτοκίνητο καὶ τοὺς εἶδα πού γελοῦσαν. Θὰ τοῦ εἶχε πει κανένα ἀνέκδοτο. Μόλις γύριζε θὰ τὸν ἔπιανα κι' ἄς ἔλεγε ὁ κόσμος ὅτι ἠθελε. Μὰ σὲ λίγο εἶδαμε τὸ αὐτοκίνητο νὰ φεύγει καὶ ὁ παλποῦς σου ἦταν ἄφαντος.

—Ποῦ εἶν' ὁ Γιῶργος; ρώτησα τὸν κύριο Λυβίου ὑποψιασμένη. Μὰ καὶ κείνος τὸν ἔψαχνε.

Κεῖνη τὴ στιγμή μᾶς πλησίασε ἕνας κύριος καὶ μᾶς εἶπε:

—Ὁ κύριος ὁ ἠλικιωμένος πού ἦταν μαζί σας, μὲ παρακάλεσε νὰ σᾶς πῶ, πὼς γιὰ πιὸ γρήγορα ἔφυγε μὲ τὸ αὐτοκίνητο ἐνὸς φίλου του. Πᾶνε στὴ Λεμεσό. Θὰ σᾶς τὸ γράψω.

Μᾶς ἦρθε κεραυνός! Αὐτὸ πιά μοῦ ἦταν ἀδιανόητο. Ὁ κύριος Λυβίου ἐνεურίασε καὶ ἄρχισε νὰ πηγαινοέρχεται.

—Θὰ μᾶς γράψω, δηλαδὴ δὲν πρόκειται νὰ τὸν ξαναδοῦμε. Ἐκτὸς ἂν θέλετε ἐσεῖς νὰ πᾶτε αὐριο στὴ Λεμεσό. Ἀλλὰ μὴν πᾶτε, γιατί δὲ θὰ τὸν βρῆτε πουθενά. Εἶμαι βέβαιος.

—Μὰ δὲ θὰ πάη νὰ μείνη στὸ σπίτι τοῦ κυρίου Κακαθθύμη;

—Θὰ περάση βέβαια κι' ἀπὸ κεῖ, μᾶλλον γιὰ νὰ τοῦ πῆ... πὼς ἔρχεται στὴ Λευκοσία, ὅπου ὁμως δὲ θὰ ξανάρθη.

Αὐτό, μικρὸ Γιωργάκη, ἦταν τὸ θλιβερὸ ἐπεισόδιο.

Γιῶργος: Καὶ φαντάζομαι τί ιδέα θὰ ἐσηματίσετε γιὰ τὸν παλποῦ μου, καὶ ἴσως ὄχι πολὺ ἄδικο, μὰ θέλει σκέψη...

Μιμόζα: Νὰ σοῦ πῶ. Στὴν ἀρχὴ ἀπόρησα καὶ τὸν ἐκακοχαραχτήρησα κάπως. Ἡῦρα πὼς ἔκαμε σὰν μωρὸ πού δὲ θέλει νὰ λείψῃ μιὰν ὥρα πού τὸ φουστάνιν τῆς μάμμης του. Ὑστερα εἶδα τὴν παρεξήγηση. Θὰ ἐνόμισε, φαίνεται, πὼς ἐγὼ εἶχα καταλάβει σὲ τί μεγάλη πίεση βρισκόταν καὶ ἀδιαφόρησα γιὰ κείνον, γιὰ νὰ μὴ χαλάσω τὸ χατίρι τῆς φίλης μου. Ἄν ἦταν ποτὲ δυνατόν νὰ γίνῃ ἕνα τέτοιο πρᾶμα!

Γιῶργος: Νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ μὴ συμφωνήσω σ' αὐτὴ τὴν ἐξήγηση. Ποτέ. Ὁ παλποῦς μου πρῶτον δὲν παρεξήγούσε κανένα, καὶ θὰ ἔκανε τέτοια χονδροειδῆ σκέψη;

Μιμόζα: Μπορεῖ, μὰ μὴ ξεχνᾶς πόσο ὁ παλποῦς σου ἀπαιτοῦσε νὰ εἶναι πάντα αὐτὸς πρῶτος στὴν καρδιά τῶν ἀγαπημένων του, δευτέρη θέση δὲ δεχόταν. Ἡ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς.

Γιῶργος: Σωστά, σωστά, μὰ δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ περίπτωσις. Καὶ νὰ θυμώσῃ τόσο μαζί σας; Δὲ γίνεται, ἐκεῖνος τὰ συχωροῦσε ὅλα.

Μιμόζα: Καὶ τὴν τόση ἀδιαφορία, ὅπως τὴ νόμισε; Γιατί ἂν τὸ πῆρε ἔτσι, εἶναι φυσικὸ νὰ τὸ βρῆκε πολὺ βαρὺ, νὰ τοῦ κόστισε πάρα πολὺ καὶ νὰ τὸν θύμωσε τόσο.

Γιῶργος: Μμμ... ὄχι, ὄχι, δὲν τὸ βλέπω ἔτσι! Ὅχι... δὲν τὸ βλέπω... δὲ γίνεται! Ὁ παλποῦς μου δὲ μπορούσε ποτέ του νὰ κρατήσῃ μίτη θυμὸ, μίτη κακία. Ξεποῦσε μονάχα ἅμα δὲ θὰ μπορούσε πιά νὰ κρατηθῆ. Ἐτσι ὅλο τὸ ζήτημα ἦταν νὰ καταλάβαι κείνος πού τὸν ἀγαποῦσε πὼς κάποτε κάποτε, ἴσως καὶ μιὰ φορὰ στὰ πολλὰ χρόνια, ἡ ψυχὴ του, ἅμα βασανιζόταν πολλὰς ὥρες, ἔφτανε σὲ μιὰν ἀβάσταχτη πίεση κι' ἔπρεπε νὰ ἀνοίξῃ ἀμέσως τὴ δικλείδα γιὰ νὰ προλάβῃ τὴν ἔκρηξη.

Μιμόζα: Μὰ αὐτὸ ἀκριβῶς τοῦ πετύχαινα! Μὰ νὰ πού δυστυχῶς δὲ μαντεύεται πάντα ἡ δόση καὶ ἡ στιγμή!

Γιῶργος: ὦ, συμφωνῶ ἀπόλυτα. Καὶ θὰ σᾶς παρακαλοῦσα μόνο νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ συνοψίσω τὴν κατάστασή σας, γιὰ νὰ σᾶς ἐξηγήσω τὴν ἀναχώρησή του, ὅπως τὴν κατάλαβα, διαλύοντας ἔτσι καὶ μιὰ παρεξήγηση εἰς βάρος του.

Ὁ παλποῦς μου, μὲ τὴ μεγάλη του πείρα, ἀμέσως κατάλαβε πόσο ἐνάρετη γυναῖκα εἶχε γίνῃ τὸ μικρὸ κοριτσάκι τοῦ Μαχαιρᾶ, πὼς μόνο ἐντελῶς ἀγνὰ αἰσθήματα καὶ ἀγνὰ φερσίματα εἶχε νὰ περιμένῃ ἀπὸ κείνην καὶ πὼς τὰ θερμὰ καὶ τρυφερὰ τῆς αἰσθήματα ἐστηρίζονταν στὴ μεγάλη ἐκτίμησις πού εἶχε γιὰ τὸν παλιὸ παιδικὸ τῆς φίλο. Τὸν ἔβλεπε νὰ ἐνσαρκώνῃ τὸν ἰδανικὸ τύπο πού εἶχε σχηματίσει γι' αὐτὸν μικρὸ κοριτσάκι. Αὐτὸ ἦταν τὸ χαρακτηριστικὸ σημεῖο σ' αὐτὴ τὴν σχέση, αὐτὸ τὴν ἔκανε νὰ ξεχωρίζῃ ἀπὸ κάθε ἄλλη καὶ τῆς ἔδινε γιὰ τὸν παλποῦ μου ἕνα ἰδιαίτερο θέλημα. Κι' ἐπειδὴ εἶχε γιὰ τὸν ἑαυτό του τὴν ἐντύπωσις πὼς μὲ τὸν παιδικὸ του χαραχτήρα δὲ διέφερε καὶ πολὺ ἀπὸ αὐτὸ τὸν τύπο, ἀποφάσισε νὰ τὸν πλησιάσῃ ἀκόμα περισσότερο. Δὲ χρειάζόταν νὰ προσποιηθῇ γι' αὐτὸ, παρὰ μόνο νὰ προσέξῃ σὰν ἦταν μαζί της, ν' ἀφήσῃ τὴ συνηθισμένη του ἀνεμελιά. Κι' αὐτὴ ἡ προσοχὴ πού κρατοῦσε τοῦ ἄρεσε πολὺ, τὸν διασκέδαζε, γιατί καθὼς ἦταν σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ τύπος σπορτίφ, τὸ πῆρε κι' αὐτὸ σὰν ἕνα σπόρτ. Ἐτσι, ἅμα τὸν ἐκοίταζε μὲ τὰ σκοτεινὰ τῆς μάτια, κείνος ἐνοιθετο πὼς τὸν συμπαθοῦσε κι' ἡ καρδιά του φτερούγιζε, μὰ καὶ πὼς τὸν παρατηροῦσε καὶ

στο παραμικρό, τόν έκρινε κάθε στιγμή και τόν βαθμολογούσε άνελέητα, δηλαδή πώς διαρκώς τόν άνάγκαζε νά περνάει έξετάσεις κι' αυτό τοῦ φαινότανε τόσο πρωτότυπο! Κι' έπειδή δέν ήθελε καθόλου νά πέση στη βαθμολογία, έβαζε τὰ δυνατά του! Μά πέστε μου, δέν είναι πρωτάκουστη και συγκινητική ή προσπάθεια ενός γέρου νά προσαρμόση τόν έαυτό του στόν ιδανικό τύπο πού ήταν δημιούργημα τής φαντασίας μιᾶς δεκάχρονης κοπελίτσας, έπηρεασμένης μάλιστα από τὰ παραμύθια πού τής έλεγε ο ίδιος; Κι' αυτό μόνο και μόνο για τήν άγνήν άγάπη πού τής είχε, χωρίς νά περιμένη κανένα άντάλλαγμα; Τό 'χετε ξανακούσει; 'Εγώ όχι, ούδέποτε! Ούτε τὸ είδα, ούτε τὸ άκουσα, ούτε τὸ διάβασα πουθενά! Ούτε φαντάζομαι πώς ξανάγινε τέτοιο πρᾶγμα! Καί σίγουρα πρέπει νά 'σαι «παππούς μου» για νά πρωτοτυπήσης τόσο, για νά έπινοήσης και νά πραγματοποιήσης τέτοια προσπάθεια! "Όπως είπαμε, είν' έρωσ μεσαιωνικοῦ ήπλότη!

Μιμόζα: Τί θαυμάσια και συγκινητικά μοῦ μίλησες, παιδί μου!

(Στό μεταξὺ ο Γιωργάκης είχε πιεῖ και τόν καφέ του και είπε:)

Γιῶργος: Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ, κυρία Μιμόζα, έτσι εξηγείται αυτή ή έκρηξη τοῦ παππού μου. Μόνο έτσι!

(Σηκώθηκε νά τήν άποχαιρέτηση, μά είδε στὸν τοίχο ένα κάδρο πού τὸν παραξένεψε και πήγε νά τὸ ιδῆ από πιὸ κοντά.)

Γιῶργος: Μά τ' είν' αυτό; 'Εδῶ βλέπω γραμμата τοῦ παππού μου!

Μιμόζα: Νάι, παιδί μου, ακριβῶς. Μὲ ὅλη του τήν ταραχή, έπρόλαβε και μοῦ τὸ άφησε πρὶν φύγη! Είναι άπίστευτο! Για νά μοῦ δείξει πώς δὲ με ξεχάσε και δὲ θυμωσε μαζί μου! Διάβασε!

('Ο Γιῶργος έπλησίασε στὸν τοίχο και διάβασε:)

Λευκοσία, 20 Μαΐου 1980.

Μικρή μου Μιμόζα,

Είμαι βέβαιος πώς διαισθάνεσαι με τί αισθήματα άποχωρίζομαι τώρα από τὰ πρόσωπα πού ὀλόκληρο μήνα σχεδὸν πού έμεινα στην Κύπρο έκαμαν ὅ,τι μποροῦσαν για νά μοῦ δίνουν χαρά.

Μάλιστα για σένα, θά ξέρης πόσο θερμὰ αισθήματα εὐγνωμοσύνης και άγάπης πλημμυρίζουν τήν καρδιά μου. 'Αν ξεαιρέσω τοὺς γονεῖς μου και τή σημερινή μου οικογένεια, με πρώτη τήν άγαπημένη μου κόρη, δὲ θυμοῦμαι νά ενδιαφέρθηκε για μένα σὲ ὅλη μου τή ζωή κανένα άλλο πρόσωπο ὅσο 'Εσύ. Σὲ βεβαιώνω ὅτι Σὲ έκαμάρινα ὅλες τίς τόσο μυαλωμένες μά και τόσο χαριτωμένες ένεργειές Σου. Είμαι εὐτυχισμένος πού χάρις στην παραμυθένια παιδική μας γνωριμία νοιώθεις σήμερα τόση συμπάθεια και τόσο ενδιαφέρον για μένα.

Τότε πού έμπαινα στη ζωή, άφησα στη Μονή τοῦ Μαχαιρᾶ τὸν Αὐγουστο τοῦ 1932 ένα χαριτωμένο κοριτσάκι πού με άκουε με μάτια έκστατικά, και τώρα πού βγαίνω, ξαναβρῆκα ένα σπάνιο πλάσμα πού τὸ καμαρώνω εγὼ έκστατικός για τή χάρη του, τίς άρετές του και τὰ χαρίσματά του. Διαβάζοντας στὰ μάτια Σου τὰ θερμὰ Σου αισθήματα για μένα, άναρωτιέμαι αν τὰ αξίζω και συγκρίνοντας τὸν έαυτό μου μαζί Σου, βλέπω καθαρά τή μηδαμινότητά μου – και Σὲ θαυμάζω περισσότερο.

'Αν μοῦ επιτρέψουν τὰ μάτια μου νά γράφω, θά έπιχειρήσω νά περιγράψω 'Εσένα, μά γυναίκα με τόσο ξεχωριστή προσωπικότητα, πού τής αξίζει σίγουρα δυνατώτε-

ρη πέννα. Γιατί μάταια προσπάθησα στὰ άμέτρητα διηγήματα πού έχω διαβάσει νά θυμηθῶ μιὰ πού νά Σοῦ μοιάζει. Εἶσαι असुγκριτη και ζηλεύω κάθε άνθρωπο πού ζη κοντὰ Σου, αν ενδιαφέρεσαι για κείνον. Λυποῦμαι πού εγὼ ζῶ μακριὰ Σου, μακριὰ απ' τή θερμή και άγνή ψυχή Σου, τήν καθαρή Σου κρίση και τὸ ανώτατο ήθος Σου, ὅλα ὅσα άποτελοῦν τήν μοναδική προσωπικότητά Σου.

Νά ξέρης πώς κι' εγὼ, με τήν ιδιότυπη πάντα παιδική ψυχή μου, καταλαβαίνω πολύ τὸν δικό Σου ιδανικό τύπο, πού άποδιώχνει αυτόματα κάθε τί χυδαίο. Γνωρίζοντας λοιπὸν τὰ αληθινὰ και άμοιβαία άγνὰ αισθήματα πού μάς συνδέουν, ύπογράφω ὅπως μάς αξίζει,

ὁ πιστότερος φίλος Σου
Γιῶργος Σ. Μενάρδος

('Αμα τελείωσε τὸ διάβασμα, ο Γιῶργος είπε συγκινημένος:)

Γιῶργος: Μπράβο, παππού! Χρόνια πολλά νά ζήσης! Εἶσαι καταπληχτικός! Εἶσαι μοναδικός! Καί ξέρω τί έτρεξε κείνη τήν ήμέρα. 'Από τή μεγάλη πίεση πού βρέθηκε τόσες ὥρες, έφωτίστηκεν ὁ νοῦς του και κατάλαβε τὸ άδιέξοδο στὸ ὅποιο βρισκόταν. Κι' έπειδή δέν τὸ άντεχε... έγινε ή έκρηξη.

Μιμόζα: Μά γιατί βρισκόταν σὲ άδιέξοδο;

Γιῶργος: 'Α, σὲ άδιέξοδο βέβαια. 'Εκεί τὸν είχαν ὀδηγήσει οἱ περιστάσεις... χωρίς νά φταίη κανένας. 'Όλα είχαν αλλάξει από τήν έποχή πού οἱ γυναῖκες δὲ φεύγανε από κοντὰ του. Πῶς θά σᾶς έβλεπε ὅσες ὥρες ήθελε χωρίς κάποια παρεξήγηση; Κατάλαβε λοιπὸν πώς δέν ὑπάρχει κανένας τρόπος νά ρυθμίση τήν κατάστασή σας σὲ μιὰ μορφή εὐχάριστη ή κάπως άνεκτὴ και σὲ σᾶς και σὲ κείνον... και κατά τὸ σύστημά του, τὰ βρόντησε ὅλα κάτω. 'Όπως κάθε κατάσταση πού δέν τήν άντεχε.

Μιμόζα: 'Εχεις δίκιο, παιδί μου. Αυτό έγινε... Και πρέπει νά με πιστέψης, Γιωργάκη, πόσο καταπικράθηκα με αυτή τήν άναχώρηση τοῦ παππού σου. Πρῶτα πρῶτα γιατί φαντάζομαι πόσο φαρμακώθηκε για νά φτάση ὡς εκεί. 'Υστερα και μένα τήν ίδια ... πού έχασα ένα τόσο καλὸ φίλο, τόσο άγαπητό, πού με κοίταζε μέσα στὰ μάτια. Θέλω τόσο νά ξαναγίνουν ὅλα σαν πρὶν, μά δὲ βρίσκω τρόπο, γιατί τώρα εκείνος με τὸν πόνο του και τὸν πληγωμένο εγωῖσμό του...

Γιῶργος: 'Όχι, ὄχι, ποτέ! Λάθος αυτό για πληγωμένο εγωῖσμό! Ποτέ δέν τὸ ένοιωθε αυτό ο παππούς μου! Τὸ αντίθετο! Τώρα είναι πικραμένος και μετανοιωμένος πού δέν άντεξαν τὰ νεῦρα του. Δὲ βρίσκει κι' εκείνος τὸν τρόπο νά ξεχαστοῦν ὅλα, μά ὄχι γιατί τὸν έμποδίζει ὁ εγωῖσμός του, παρὰ οἱ άρχές του.

Μιμόζα: Οἱ άρχές του;

Γιῶργος: Νάι. 'Ακοῦστε. Κάποτε ὁ μακαρίτης ὁ παππούς του τὸν είχε συμβουλέψει: «'Εγγύηση δὲ θά δώσης ποτέ σου, σὲ κανένα και για κανένα λόγο! 'Εγὼ νά σηκωθῶ από τὸν τάφο και νά σοῦ πῶ "έγγυήσου με και θά ξαναζωντανέψω", θέλω νά μοῦ άρνηθῆς». Κι' αυτό τὸ τηροῦσε πάντα. 'Όμως πρὶν τεσσεραπέντε χρόνια, μετὰ τήν πρώτη άρνηση σὲ μιὰ ξαδέρφη του, τή δεύτερη τή λυπήθηκε κι' έγγυήθηκε. Και τόσο στενοχωρήθηκε ὕστερα με μόνη τήν ιδέα πώς «καταπάτησε τίς άρχές του» πού τήν άλλη μέρα έπαθε ένα έγκεφαλικὸ επεισόδιο, εὐτυχῶς έλαφρό. Ξέροντας λοιπὸν αυτό, δὲ θέλει νά ξαναπαραβῆ φανερά τίς ιδέες του... μά άφορμὴ ζητᾶ νά τὸ κάμη κρυφά... σίγουρα.

Ἄσα! Μιὰν ἀφορμὴ ζητᾶτε κι' οἱ δύο σας, ποῦ τὴν ἡῦρα ἐγώ!

Μιμόζα: Ὅχι δά! Μὰ τί δηλαδὴ;

Γιῶργος: Πέστε μου, δὲ σᾶς ὑποσχέθηκε νὰ σᾶς πάη στὴν Τῆνο;

Μιμόζα: Ναί, βέβαια.

Γιῶργος: Καὶ πότε σχεδιάζετε ἐσεῖς νὰ πάτε;

Μιμόζα: Δὲν ἔχω κανονίσει, μὰ σὲ λίγους μῆνες. Τὴν ἄνοιξη.

Γιῶργος: Λοιπὸν θὰ μοῦ τηλεφωνήσετε στὴν Ἀθήνα δυοτρεῖς μέρες πρὶν. Θὰ τοῦ πῶ, πῶς μοῦ ζητήσετε νὰ σᾶς παραλάβω ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο καὶ νὰ σᾶς βοηθήσω γιὰ τὴν Τῆνο. Κεῖνος θὰ μοῦ πῆ ἓνα ἀδιάφορο «ἄ, ὦραϊα», μὰ μέσα του θὰ πικραθῆ. Ἐγὼ τὴν τελευταία μέρα θὰ στραμπουλήξω τὸ πόδι μου, καὶ τότε «κατ' ἀνάγκην» θὰ ῥθῃ ἐκεῖνος. Θ' ἀντικρύσῃ τὰ μάτια σας. Θὰ ξαναέχῃ δηλαδὴ ὕστερα ἀπὸ τόσους μῆνες αὐτὴ τὴν ἀναπάντεχη εὐτυχία! Τότε θὰ σᾶς φέρῃ ὀλόϊσια στὸ σπίτι, καὶ τὴν ἄλλη μέρα θὰ σᾶς συνοδέψῃ στὴν Τῆνο! Καὶ νὰ ξέρετε πῶς ὁ παπποῦς μου ἔχει πίστη. Μάλιστα γιὰ ἄντρας πιστεύει πολὺ. Εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν τὸν παρηγορήσῃ ἡ Παναγία δείχνοντάς του τὸ σωστὸ δρόμο; Ἐγὼ σᾶς βλέπω νὰ ξαναγυρίζετε ὕστερα πάλι στὸ σπίτι μας. Τώρα μάλιστα ποῦ σᾶς ξέρω καὶ τοὺς δύο μπορῶ νὰ σᾶς τὸ ὑπογράψω· Σίγουρα.

(Ἐπροχώρησε πρὸς τὴν πόρτα, κείνη τὸν συνόδεψε καὶ τοῦ εἶπε:)

Μιμόζα: Στὸ καλὸ, παιδί μου. Νὰ προσέχετε τὸν παπποῦ σου!

Γιῶργος: Νὰ μὴ λυπᾶστε καθόλου, γιατί ὅλα θὰ γίνουν ὅπως σᾶς εἶπα. Γιατί ἂν μείνουν ὅπως εἶναι τώρα, θὰ μπορῆ ὁ κάθε φαρμακόγλωσσος (παρ' ὅλο ποῦ δὲν ὑπάρχουν κουτσομπόληδες στὴν Κύπρο – ἐγὼ τουλάχιστον δὲ γνώρισα κανένα, μὰ μπορεῖ κάποιος νὰ βρεθῆ ἀπὸ στραβοῦ διαβόλου) θὰ μπορῆ νὰ λήη:

«Ἄκου πράματα! Ὁ Μενάρδος ἦρθε στὴν Κύπρο γέρος, ἐρωτεύθηκε μιὰ κοπέλα, κι' ἅμα ἔφαγε, πολὺ φυσικά, τὴ χυλόπιττα, τοῦ ξινοφάνηκε, θύμωσε, καὶ τώρα δὲ ξανάρχεται! Σκασίλα μας».

Ἐνῶ ἅμα θὰ ἔχῃ γίνῃ ἡ δική μου λύση, θὰ μπορούμε καὶ σεῖς κι' ἐγὼ νὰ τοῦ κλείσωμε ἀμέσως τὸ στόμα λέγοντάς του:

«Παῦσε καταφλυαρῶν! Ὁ παπποῦς δὲν εἶναι ἀπὸ κείνους ποῦ τρῶνε χυλόπιττες! Ἐκέρδισε μιὰν αἰώνια πλατωνικὴν ἀγάπη, τέτοιαν ποῦ ἐσὺ δὲν τὴν εἶδες ποτέ οὔτε στὸν ὕπνο σου!»

Ἄναγνώστη μας ἀγαπημένε, ἡ πρόβλεψη τοῦ μικροῦ Γιωργάκη βγήκε ἀληθινὴ σὰν κανένας δελφικὸς χρησμός.

Σὲ λίγους μῆνες, τὴν Πρωτομαγιά τοῦ 1981, τὰ δυὸ τόσο παράταιρα καὶ καλοταίριασμένα πρόσωπα αὐτῆς τῆς ἀπόλυτα ἀληθινῆς ἱστορίας, ποῦ φαντάζομαι πῶς τὰ συμπάθησες γιὰ νὰ παρακολουθήσῃς ὡς ἐδῶ τίς περιπέτειές τους, ταξίδεψαν μὲ τὴν παρέα τους γιὰ τὴν Τῆνο καὶ προσευχήθηκαν στὴ Μεγαλόχαρη. Τί παρακάλεσαν ἐκεῖ τὸ κράτησε καθένας γιὰ τὸν ἑαυτό του. Τὸ μόνο γνωστὸ εἶναι πῶς προσκυνήσανε τὴν Παναγία.

Καὶ τώρα θὰ μὲ ρωτήσῃς: Ἔ, ποῦ καταλήξανε τελοσπάντων ὅλα αὐτὰ τὰ περιστατικά, αὐτὴ ἡ τόσο σύντομη πενήντα χρόνων ἱστορία, ποῦ τὴν ἐτοίμασε ξαφνικὰ ἡ Μοῖρα δυὸ ξεχωριστῶν, ἐντελῶς ἀνύποπτων ἀνθρώπων, σφενδονίζοντάς τους κυριολεκτικά, ἅμα ἔτσι τῆς ἔδοξε, τὸν ἓνα κοντὰ στὸν ἄλλο;

Θὰ σοῦ πῶ μὲ ὅλη μου τὴν εἰλικρίνεια τί εἶδα ἐγώ:

Αὐτὴ ἡ συνάντηση, κι' ἄς ἔγινε στὸ τέλος τῆς ζωῆς μου, μοῦ χάρισε τόση εὐτυχία, ποῦ εὐχομαι στὸν καθένα σας νὰ συναντήσῃ κι' ἐκεῖνος μιὰ μέρα μιὰ Μιμόζα του. Ὅμως ποῦ καὶ πῶς νὰ τὴ βρῆ, αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημα. Γιατί ἄλλο τέτοιο ἀντίτυπο δὲν ὑπάρχει.

Μὰ ἄς ξαναγυρίσωμε στὰ δικά μας.

Λοιπὸν ὅπως ξέρεις, αὐτὸ τὸ ἔργο ἐτελείωσε στὶς λίγες ἡμέρες ποῦ ἔμεινε ἡ κυρία Μιμόζα στὸ σπίτι μας στὴν Ἀθήνα γυρίζοντας ἀπὸ τὴν Τῆνο. Ὅμως τότε ἡ γυναῖκα μου καὶ ἡ κόρη μου, γνωρίζοντάς τὴν καλύτερα, τόσο τὴν καμάρωσαν καὶ τὴν ἀγάπησαν, ποῦ δὲν τὴν ἄφηναν νὰ φύγῃ, παρὰ ὕστερα ἀπὸ ἓνα μῆνα, ποῦ ἦταν πιά ἀναγκασμένη νὰ πάη στὴν Ἀγγλία. Καὶ ἀπὸ τότε τὴ θεωρούσαμε ὅλοι πρόσωπο ἀπὸ τὴν οἰκογένειά μας κι' ἐκατάλαβε κι' ἐκείνη πῶς τὸ σπίτι μας ἦτανε πιά καὶ δικό της.

Χιλιάδες ἄνθρωποι κάθε μέρα παντρεύονται καὶ ἀποκτοῦν συζύγους. Καὶ ἄλλες πάλι χιλιάδες κάνουν δεσμούς καὶ πιάνουν σχέσεις. Κι' αὐτὰ ἄγνωστο γιὰ πόσον καιρὸ. Μὰ ἐγὼ κατάφερα ν' ἀποκτήσω γιὰ πάντα κάτι πολὺ πιὸ σπάνιο καὶ ἰδανικό. Μιὰν ὑπέροχη, τρισχαριτωμένην ἀδερφή, ποῦ δὲν εἶχα ποτέ μου, καὶ μοῦ ἄλλαξε κυριολεκτικὰ τὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς μου, ὅπως κι' ἐκείνη ἓναν ἀδερφὸ ποῦ ποτέ της δὲν εἶχε, καὶ μάλιστα ἀδερφὸ σὰν ἐμένα, τὸν πιὸ φιλόστοργο καὶ ἀφοσιωμένο.

Ἔτσι ἐλπίζω νὰ ἔχω συχνὰ τὴ Μοῦσα μου κοντὰ μου, τὴν ἀσύγκριτη, τὴν ἀπίθανή μου Μοῦσα. Γιατί

Μὲ τὴ Μοῦσα μου Μιμόζα, σὰν δυὸ φίλοι ταιριασμένοι,
τίποτε κρυφὸ δὲν ἔχω· λάθος ὅ,τι κι' ἂν σκεφθῆς·
μυστικὴν ἀγάπη στέλλει, μυστικὴ μὰ τιμημένη,
κι' ἄλλη θέση γι' ἄλλη Μοῦσα στὴν καρδιά μου δὲ θὰ βρῆς.

Μοῦσες ὑπάρχουνε ἐννιά, κι' ὅμως καθένας ξέρει
πῶς τόσην ἔμπνευση καμιά δὲν ἔχει σ' ἄλλον φέρει
σὰν τὴ δική μου· ζωντανὴ στὸ πλάϊ μου βρισκόταν
κι' ὡς ἔγραφα, ἀκούραστη μοῦ κράταγε τὸ χέρι.

Γιῶργ.

Και ἡ Μιμόζα πρὶν φύγει ἔγραψε στὸ ἡμερολόγιό μου, ποῦ ἐκείνη μοῦ εἶχε χαρίσει:

Σὲ λίγες ὥρες θὰ ἔχω φύγει. Μὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ξεχάσω τὴν τόση περιποίηση καὶ ἀγάπη ποῦ μοῦ ἐδείξετε ὅλοι; Μόνο νὰ τὴν ἀνταποδώσω μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη ποῦ νοιώθω γιὰ ὅλους Σας, Εἰρήνη, Ἐλένη καὶ Γιῶργο. Καὶ μὲ τὸ καλὸ νὰ ξανάρθω. *We will all meet again.*

Μικρὴ νεράιδα ἔζησε σ' ἀνθρώπων κατοικία
κι' ὅλοι λατρέψανε πιστὰ τὴν ἄδολη θωριά της,
κι' ἀξέχαστη τὴν κράτησαν. Μὰ βρέθηκε κι' αἰτία
εἶχε κι' αὐτὴ ξεχάσει ἐκεῖ κομμάτι ἀπ' τὴν καρδιά της.

Mim.

Τυπώθηκε στα
Τυπογραφεία ΘΕΟΠΡΕΣ Λτδ
Τηλ.: 22674940

